

Yhteistyön kehittäminen katujengien torjumisessa Suomessa

Hanna Liikala & Juha Kokko

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Yhteistyön kehittäminen katujengien torjumisessa Suomessa

Hanna Liikala & Juha Kokko

TURVA

Opinnäytetyö

Joulukuu, 2020

Hanna Liikala, Juha Kokko

Yhteistyön kehittäminen katujengien torjumisessa Suomessa

Vuosi

2020

Sivumäärä 74

Suomen sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavat useat muutosvoimat. Yksi tällainen turvallisuuteen vaikuttava ilmiö ovat katujengit ja heidän rikollinen toimintansa. Katujengit koostuvat usein alaikäisistä ja nuorista aikuisista, joille yksi yhdistävä tekijä on usein syrjäytyminen yhteiskunnasta. Yksi ilmiön tunnistamista vaikeuttava tekijä on, että katujengejä on tutkittu Suomessa sekä Euroopassa vain vähän. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia poliisin mahdollisuuksia tunnistaa ja torjua katujengien muodostumista monialaisen yhteistyön avulla.

Opinnäytetyössä on käytetty tutkimusmenetelmänä kvalitatiivista tutkimusta ja tiedonkeruu on koottu kirjallisuudesta, tutkimuksista ja teemahaastatteluilla. Kvalitatiivisella tutkimuksella pyrittiin saamaan enemmän tietoa vähemmän tunnetusta asiasta. Tutkimukseen haastateltiin poliisin, perhepalveluiden sosiaalityön, nuorisotyön, rikosseuraamuslaitoksen ja järjestön työntekijöitä. Haastatelluiksi valittiin työntekijöitä, joilla on asiantuntemusta ennalta estävästä toiminnasta, järjestäytyneestä rikollisuudesta, nuorten parissa tehtävästä työskentelystä tai rikollisesta elämästä irtaantumisen eteen tehtävästä työstä.

Tiedonkeräämisen pohjalta katujengien torjumiseen liittyvät jengien tunnistaminen ja tilannekuvan luominen, monialainen yhteistyö, katujengien rikollisen toiminnan sarjoittaminen ja analyysi, ennalta estäminen, syrjäytymisen torjuminen sekä sosiaalisen median vaikutus. Tutkimuksessa havaittiin, että poliisilla on käytössään monipuoliset yhteistyöverkostot ja niitä pyritään lisäksi kehittämään vastaamaan nykytilanteeseen. Yhteistyössä kehittämiskohteiksi havaittiin erityisesti tiedonvaihtoon liittyvät asiat, sillä nykyinen lainsäädäntö tai laintulkinta ei välttämättä mahdollista tiedon jakamista tarpeeksi tehokkaalla tavalla. Suomessa tulisi myös viranomaisille saada yhtenäinen määritelmä katujengeistä ja niiden seuraaminen tulisi antaa tietyn tahon vastuulle. Tietojohdoinen poliisitoiminta ja sitä kautta yhteistyön tehostaminen vaatii paljon kerrytettyä tietoa, analyysiä ja siitä jalostettuja toimenpiteitä.

Asiasanat: Ennalta estävä toiminta, järjestäytyneet rikollisuus, katujengit, nuorisojengit, yhteistyö

Hanna Liikala, Juha Kokko

Developing Co-operation to Prevent Street Gangs in Finland

Year 2020

Pages

74

Finland's internal security is affected by several forces of change. One such phenomenon affecting safety is street gangs and the crimes they cause. Street gangs often consist of minors and young adults, for whom one unifying factor is exclusion from society. One factor that makes it difficult to identify the phenomenon is that street gangs have not been studied extensively in Finland nor Europe. The purpose of this thesis was to study the possibilities of the police to identify and combat the formation of street gangs through multidisciplinary cooperation.

Qualitative research has been used as a research method in the thesis, and data collection has been compiled from literature, research and thematic interviews. Qualitative research sought to obtain more information on a lesser-known issue. Employees of the police, social work, family work, youth work, Criminal Sanctions Agency and organizational workers were interviewed for the study. Employees with expertise in prevention, organized crime, work with young people or who work with people who try to break away from criminal life, were selected as interviewees.

Based on data collection, street gang combating involves gang identification and situational awareness, cross-sectoral cooperation, serialization and analysis of street gang activities, prevention and combating exclusion, and the impact of social media. The study found that the police have diverse co-operation networks at their disposal and that the networks are also being developed to respond to the current situation. Issues related to the exchange of information were identified as areas for development, as the current legislation or interpretation of the law may not allow for the sharing of information in a sufficiently efficient way. In Finland, the authorities should also receive a uniform definition of street gangs and monitoring them should be the responsibility of a specific body. Information-driven policing and enhanced cooperation require a multitude of accumulated information, analysis and measures to be processed on the basis of the information.

Keywords: Co-operation, organized crime, prevention, street gangs, youth gangs

Sisällys

1	Johdanto.....	7
1.1	Tutkimuksen taustaa ja toimeksiantaja.....	8
1.2	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet.....	9
2	Tietoperusta ja keskeiset käsitteet.....	9
2.1	Tutkimuksessa käytetyt keskeiset käsitteet.....	10
2.2	Katujengien syntyminen.....	13
2.2.1	Huliganismi Euroopassa ja Suomessa 1900-luvun alussa	15
2.2.2	Maahanmuutto ja katujengit.....	17
2.2.3	Maahanmuuttoa vastustavat ryhmät.....	19
2.2.4	Ruotsalainen tutkimus	21
2.3	Torjumisen ja ennalta ehkäisemisen teemat.....	23
2.3.1	Tilannekuva ja tunnistaminen	25
2.3.2	Monialainen yhteistyö.....	27
2.3.3	Rikos ei saa kannattaa	29
2.3.4	Ennalta estäminen.....	29
2.3.5	Syrjäytyminen ja sen torjuminen.....	34
2.3.6	Sosiaalinen media	35
3	Käytetyt menetelmät	36
3.1	Haastattelu.....	37
3.2	Teemahaastattelut.....	38
3.3	Haastattelujen toteutus.....	41
3.4	Haastatteluiden analyysi	42
4	Haastattelujen tulokset	43
4.1	Tilannekuva ja tunnistaminen.....	43
4.2	Monialainen yhteistyö	45
4.3	Sarjoittaminen ja analyysi	47
4.4	Ennalta estäminen	48
4.5	Syrjäytyminen	51
4.6	Sosiaalinen media	52
5	Johtopäätökset	53
6	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	58
6.1	luotettavuus ja laatu	58
6.2	Reflektointi	59
	Lähteet.....	61
	Kuviot	69
	Liitteet	70

1 Johdanto

Sisäisen turvallisuuden pysyvyys ei ole stabiili olotila, vaan sen ylläpitäminen vaatii jatkuvaa seurantaa ja moniulotteista yhteistyötä. Tämän tutkimuksen aihe on syntynyt osittain Ruotsin muuttuneen turvallisuustilanteen takia. Mediassa on muun muassa vuosien 2019-2020 aikana ollut useita uutisia Ruotsissa tapahtuneista jengien välisistä yhteenotoista, murhista sekä räjähdyksistä (Wallenius 2019; Heiskanen 2020).

Vuonna 2010 oli pelkona, että tanskalaislähtöinen katujengi Black Cobra olisi suunnittelemassa laajentamista Suomeen. Tämä maahanmuuttajataustainen jengi oli kasvattanut jalansijaa sekä Ruotsissa että Tanskassa. Black Cobra syyllistyi muun muassa huumausainerikoksiin sekä ryöstöihin. Heidän toiminnassaan näkyi häikäilemätön, raaka ja spontaani väkivalta. He käyttivät väkivaltaa myös poliisia ja palokuntaa kohtaan. Toistaiseksi Suomi on välttynyt jengin saapumiselta. (Karpakka 2010; MTV 2014.)

Suomessa ei ole toistaiseksi tunnistettu Europolin katujengi-määritelmän täyttävää katujengiä, mutta Keskusrikospoliisin rikosylikomisario Christel Ahlgrenin mukaan Suomen pitäisi toimia asian suhteen ennakoivasti eikä odottaa tiettyjen määritelmien täyttymistä. Naapurimaassa Ruotsissa varsinkin nuorten ulkomaalaistaustaisten henkilöiden jengiytyminen on lisääntynyt viime vuosina hurjasti. Se, mikä voi tapahtua Ruotsissa, voi hyvin tapahtua myös Suomessa. Tätä varten viranomaisverkostolla tulee olla valmiita toimintamalleja ja strategioita sekä torjumaan että ennalta ehkäisemään katujengien syntymistä. (Liesmaa 2020.)

Jukka Larkio on kertonut Helsingin Sanomille (2020), että Helsingissä on nähtävissä nuorten löyhää jengiytymistä. Larkion mukaan nämä ovat katujengejä kuitenkin olematta katujengejä, koska heiltä puuttuvat johtaja tai hierarkia (Parikka 2020). Suomen Poliisijärjestön liiton puheenjohtaja Jonne Rinne on Liesmaalle (2020) antamassaan haastattelussa aukaissut poliiseille tehdyn kyselyn tuloksia. Vastausten mukaan poliisit olivat havainneet, että nuoret, enimmäkseen ulkomaalaistaustaiset ryhmät, syyllistyvät ryöstöihin ja pahoinpitelyihin (Liesmaa 2020). Larkion mukaan myös uhittelua poliisin suuntaan on havaittu (Parikka 2020).

Katujengien varalle ei varsinaisesti ole aikaisemmin tehty ainakaan julkisesti saatavissa olevaa torjuntasuunnitelmaa. Suomen mittakaavassa katujengien torjumiseen ei löydy aikaisempia tutkimus- tai kehittämisprojekteja. Tässä tutkimuksessa nojaututaan vahvasti Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta -käsikirjaan (Poliisi 2019). Katujengit voidaan nähdä järjestäytyneen rikollisuuden muotona, joten on luontevaa kehittää toimintaa järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategian pohjalta. Muun muassa Europol on

todennut, että muutamien katujengien lisääntynyt kansainvälisyys aiheuttaa rajat ylittäviä uhkia ja muutamien katujengien nähdään jo olevan kyvykkäitä osallistumaan järjestäytyneeseen rikollisuuteen (EUROPOL 2011, 18). Myös Europolin vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntakeskuksen johtaja Jari Liukku on havainnut Ruotsin muutoksen ja tilanteen ongelmallisuuden (Vaalisto 2019). Järjestäytyneen rikollisuuden torjumisen strategia pohjautuu Valtioneuvoston periaatepäätökseen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta, jossa painotetaan vahvasti ennalta ehkäisemisen merkitystä (Valtioneuvosto 2013).

Yksinomaan katujengien torjumiseen tähtäävien suunnitelmien ja strategioiden puuttuminen luo ongelmallisen tilanteen, mikäli Suomeen alkaa muodostua esimerkiksi Ruotsin kaltaista katujengitoimintaa. Tässä vaiheessa ongelmaan on vielä mahdollista pureutua ennalta ehkäisevästi ja luoda tilanteeseen sopivat torjuntastrategiat ja -suunnitelmat. Todennäköisesti tämä tulisi olemaan myös kansantaloudellisesti halvempi vaihtoehto kuin puuttua ongelmaan vasta sen päästyä valloilleen.

1.1 Tutkimuksen taustaa ja toimeksiantaja

Tämän tutkimuksen motivaattorina ovat olleet 2010-luvulla esiintyneet signaalit ulkomaisten jengien/ryhmittymien pyrkimyksistä rantautua Suomeen. Lisäksi Keskusrikospoliisilla on seurannassa myös albanialaisia järjestäytyneitä rikollisryhmiä, joilla on havaittu olevan toimintaa Suomessa. Vaikka Keskusrikospoliisin mukaan katujengiongelmia ei varsinaisesti tällä hetkellä esiinny, niin suurissa taajamissa on jo saatu signaaleja siitä, että syrjäytyneet nuoret alkavat järjestäytyä/jengiytyä erityisesti huumausaineiden myyntiä ja velanperintää varten. (Suhonen 2019.)

Uusien ja kenties väkivaltaisempien jengimuotojen, kuten katujengien muodostuminen Suomeen luo potentiaalisen yhteiskuntaan kohdistuvan turvallisuusuhan, joten sen varalle tulisi olla torjuntasuunnitelma. Tämä luo kuitenkin kysymyksiä siitä, mitä keinoja viranomaisilla on tällaisen uuden ongelman torjumiseksi? Lisäksi on syytä pohtia, miten laaja yhteistyöverkosto olisi hyvä olla, jotta potentiaalinen ongelma tunnistettaisiin ja siihen osattaisiin puuttua, jos ei jo ennalta estävästi, niin ensi tilassa. Yksi kysymys on lisäksi, että tiedostetaanko Suomessa niitä riskejä, mitä yhteiskuntarakenteisiin integroitunut katujengitoiminta voi pahimmillaan aiheuttaa?

Tämän tutkimuksen tilaajana olevan Keskusrikospoliisin toivotaan saavan hyötyä tutkimuksen johtopäätöksistä. Keskusrikospoliisi on valtakunnallinen poliisiyksikkö, jonka vastuulla on ennalta ehkäistä, torjua ja paljastaa muun muassa vakavaa ja järjestäytyneitä rikollisuutta (Poliisi 2020b). Tutkimuksen tarkoituksena on lisäksi luoda näkemystä, miten poliisi pystyy hyödyntämään sidosryhmiä katujengien torjumisessa. Torjumisessa laajamittainen yhteistyö tullee olemaan erittäin tärkeä osa-alue.

1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoitus on hyödyttää ennen kaikkea poliisiviranomaisia suunnittelemaan katujengien torjumisen painopistealueita. Tarkoituksena on myös, että tutkimuksesta hyötyisivät myös sosiaalityöntekijät sekä varsinkin ne nuoret, jotka ovat vaarassa ajautua katujengielämään. Koska aiempaa tutkimusta katujengeistä Suomessa ei ole, tutkimuksella pyritään kehittämään tietoutta ja syvempää ymmärrystä aiheeseen. Tutkimuksen tarkoituksena on lisäksi luoda näkemystä, miten poliisi pystyy hyödyntämään sidosryhmiään torjumisessa. Tarkoitus on pureutua nimenomaan monialaiseen yhteistyöhön katujengien torjumisessa. Pyrimme selvittämään, miten poliisi voi kehittää monialaista yhteistyötä katujengien muodostumisen tunnistamiseksi. Tutkimuksessa saatuja tuloksia voidaan mahdollisuuksien mukaan soveltaa myös muuhun järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan, mutta tässä tutkimuksessa keskitytään pelkästään katujengeihin.

Monialainen yhteistyö tarkoittaa sitä, että poliisi pyrkii aktiivisesti laajentamaan yhteistyöverkostoa myös yksityiselle- ja kolmannelle sektorille. Poliisi toimii jo ennestään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, mikä on lakisääteistä. On kuitenkin hyvä huomata, että laaja yhteistyö voi tarjota enemmän niitä signaaleja, jotka mahdollistavat ongelmiin puuttumisen ajoissa. (Valtioneuvosto 2013a.)

Tiettyjä haasteita tutkimuksessa voi aiheuttaa viranomaisten lakisääteinen tietojen julkisuus tai tarkemmin sanottuna nimenomaan tietojen salaisuus. Yhteistyö tarkoittaa yleensä sitä, että osapuolet saavat molemmat hyötyä keskinäisestä suhteesta. On siis syytä kiinnittää huomiota siihen, että luodut ehdotukset ovat toteuttamiskelpoisia ja yhteistyö on mielekästä molemmille osapuolille. Yhteistyökumppaneilla tarkoitetaan tässä yhteydessä niitä osapuolia, joiden päivittäinen tekeminen tapahtuu mahdollisen muodostumassa olevan katujengin toiminta-alueella. Näin on mahdollista saada ensikäden havaintoja tapahtumista.

Tutkimuksen tarkoituksena on ratkaista tutkimusongelma (Kananen 2014, 20).

Tutkimusongelma on muutettu kysymysmuotoon. Edellä tässä luvussa esitetyn perusteella, tämä tutkimus pyrkii selvittämään vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten poliisi voi kehittää monialaista yhteistyötä katujengien muodostumisen tunnistamiseksi?
2. Miten yhteistyötä voidaan hyödyntää katujengien ennalta estämisessä ja torjumisessa?

2 Tietoperusta ja keskeiset käsitteet

Laadullinen tutkimus nojautuu teoriaan. On tärkeää, että lukija pystyy hahmottamaan koko tutkimuskokonaisuuden. Viitekehyksen tarkoituksena on kuvata tutkimuksen keskeisiä

käsitteitä sekä niiden suhdetta toisiinsa. Viitekehysten tarkoituksena ei ole luettelomaisesti esitellä eri käsitteitä ilman niiden yhteyttä toisiinsa (Sarajärvi & Tuomi 2018, 19-20).

Tietoperusta on iso osa tutkimusta, koska sen perusteella ovat syntyneet aineiston keräämiseen tarvittavat teemat, joita on käytetty haastatteluvaiheessa. Kirjallisia aineistoja voitaisiin käyttää ainoana tietolähteenä, mutta tässä työssä kirjallinen aineisto tukee haastatteluja. Kirjalliset dokumentit tuovat luotettavuutta tutkimukseen. (Kananen 2014, 92.)

2.1 Tutkimuksessa käytetyt keskeiset käsitteet

Ennalta estävä toiminta on poliisin työssä isossa roolissa ja sen merkitys on kasvanut koko ajan. Poliisissa on vuoden 2018 lopussa tehty poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023. Tässä strategiassa mainitaan poliisin ennalta estävän toiminnan tarkoittavan sitä, että suunnitelmallisilla ja johdetuilla toimilla pyritään estämään rikoksia, järjestyshäiriöitä, onnettomuuksia ja muita ihmisten turvallisuuteen tai turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia tapahtumia. Poliisi tekee tätä ennalta estävää toimintaa yhteistyössä muiden viranomaisten, järjestöjen ja alueellaan toimivien yhteisöjen kanssa. (Sisäministeriö 2019a.)

Poliisilain (872/2011) 1 § mainitaan poliisin tehtävät, joihin yhtenä kuuluu rikosten ennalta estäminen. Samassa pykälässä mainitaan, että poliisi tekee yhteistyötä muiden viranomaisten, yhteisöjen sekä asukkaiden kanssa. Poliisilain 5 luvussa, jossa käsitellään poliisin salaisia tiedonhankintakeinoja, 1 § määrittää rikoksen estäminen. Pykälän mukaan rikoksen estämisellä pyritään estää rikos, sen yritys tai valmistelu sen jälkeen, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen valossa voidaan perustellusti olettaa henkilön syyllistyvän rikokseen taikka keskeyttää hänen jo aloittamansa rikoksen tekeminen tai rajoittaa siitä aiheutuvia vahinkoja ja vaaroja. (Poliisilaki 872/2011.)

Ennalta estävää toimintaa varten monissa poliisilaitoksissa on järjestetty erilaisia moniviranomaistiimejä. Yksi tällainen yhteistyön muoto on niin sanottu Ankkuri toiminto, jossa työskentelee sekä poliiseja että sosiaali- ja terveystoimen työntekijöitä. Kun viranomaiset toimivat yhdessä, saadaan parempi kokonaiskuva tilanteesta sekä pystytään tarjoamaan paremmin apua jo heti alkavan rikoskierteen alussa. Tässä ennalta estävässä toiminnassa tehdään enimmäkseen työtä, varsinkin syrjäytymisvaarassa olevien, nuorten, eri kielten ja kulttuuritaustaisten perheiden ja ekstremistien parissa. Ennalta estävässä toiminnassa on tarkoitus puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa turvallisuutta vaarantaviin seikkoihin. (Poliisi 2020a.)

Yhtenäisen katujengi-termin määrittäminen on tärkeää, että voidaan tehdä sekä kansallisesti että kansainvälisesti vertailtavaa tutkimusta (Aldridge, Median-Ariz & Ralphs 2012, 35). Katujengi on vaikea määritellä yksiselitteisesti, koska siitä ei ole vain yhtä määritelmää. Toiset saattavat kutsua katujengejä nuorisojengeiksi, vaikka täysin sama asia se

ei kuitenkaan ole. Katujengin määritelmää ei löydy mistään laista, vaan sitä pitää lähteä etsimään useammasta eri lähteestä. (Hess 2010, 200.)

Keskusrikospoliisin komisario Christer Alghren mainitsee useissa haastatteluissa, ettei Suomessa ole yhtään Europolin määritelmän mukaista katujengiä. Töyrylän (2020) artikkelissa ”Tuleeko Tanskan ja Ruotsin katuväkivallasta arkipäivää meilläkin? Tämä alakulttuuri ei syntynyt ulkomailla” -artikkelin mukaan Europolin määritelmä katujengistä on rakenteeltaan jäsentynyt rikollisryhmä, jolla on yhteinen tunnus, symboli, nimi tai säännöt. Katujengin tavoitteena on suoraan tai välillisesti reviirin valtaaminen. Katujengit kuuluvat järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Tätä Europolin määritelmää ei löydy mistään virallisesta lähteestä, ei esimerkiksi edes Europolin internetsivuilla. (Töyrylä 2020.)

Malcom W. Klein on hyväksynyt Eurogangin määritelmän katujengistä. Eurogangin määritelmän mukaan ”katujengi on mikä tahansa kestävä ja katusuuntautunut nuorisoporukka, jonka identiteettiin kuuluu osallistuminen laittomaan toimintaan”. Klein lisäksi määrittelee sanan kestävä useamman kuukauden kestäväksi ajaksi. Tämän lisäksi porukan on pysyttävä kasassa, vaikka sen jäseniä vaihtuisikin. Katusuuntautuminen Kleinin mukaan tarkoittaa sitä, että ryhmä viettää yhteistä aikaansa kodin ja koulun ulkopuolella, yleensä kadulla, ostoskeskuksissa, puistoissa tai muissa tämän tapaisissa paikoissa. Nuorisoa onkin hiukan hankalampi määritellä, mutta Kleinin mukaan katujengien jäsenet ovat yleensä nuoria, mutta siihen saattaa kuulua myös vanhempia 20-30-vuotiaita henkilöitä. Kleinin mukaan kuitenkin suurin osa katujengin jäsenistä on nuoria. Laiton tarkoittaa Kleinin mukaan rikollista toimintaa. Klein määrittelee lopuksi, että identiteetti tarkoittaa ryhmäidentiteettiä. Näiden edellä mainittujen määritelmien avulla katujengi voidaan erottaa muun muassa terroristiryhmistä, liivijengeistä ja vastaavista ryhmistä. Ryhmäidentiteetin vuoksi katujengit erottuvat nuorisojengeistä. Nuorisojengejä onkin huomattavasti enemmän kuin katujengejä. (Klein 2006, 129-130.)

Aldridge ym. (2012) ovat tutkineet Eurogangin määritelmää katujengeistä Englannissa vuosina 2005-2008. He havaitsivat, että määritelmään sisältyvä katusuuntautunut nuorisoporukka ei välttämättä sovellu kaikkialle nykyaikana. Tutkijat havaitsivat, ettei osa nuorisoporukoista viihdy kaduilla vaan he viettävät aikaansa mieluummin sisätiloissa. Osa nuorista vietti aikaansa nuorisotiloissa ja vanhemmat ihmiset viettivät yhdessä aikaa jonkun henkilön asunnolla tai kuntosaleilla. Nuoret kertoivat tutkijoille, että he viettävät mieluummin aikaansa sisätiloissa, koska sää oli usein huono. Lisäksi pimeä talvi sai nuorison oleskelemaan sisätiloissa. Sisätiloissa nuorisojengit saavat olla muutenkin rauhassa poliiseilta. Mikäli nuorisojengi vietti aikaa kaduilla, saattoivat poliisit tulla ahdistelemaan nuorisoa. Sisätiloissa saa olla myös rauhassa muiden jengien häiriköinniltä. Tämän lisäksi tutkijat havaitsivat, että nuoret viihtyvät enemmän sisätiloissa ja ovat toisiinsa yhteydessä sosiaalisen median kautta. Tutkijat eivät suoranaisesti ehdottaneet katujengimääritelmän muuttamista, koska he myös

pohtivat, voisiko tällaisia sisätiloissa olevia jengejä kutsua järjestäytyneiksi rikollisryhmiä. (Aldridge ym. 2012, 35-39.)

Järjestäytynyt rikollisryhmä on rikoslain (39/1889) 6 luvun 5 § 2 momentissa määritelty niin, että se on “vähintään kolmen hengen muodostama tietyn ajan koossa pysyvä rakenteeltaan jäsentynyt yhteenliittymä, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen rikoksia, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka 11 luvun 10 §:ssä tai 15 luvun 9 §:ssä tarkoitettuja rikoksia”. Järjestäytyneen rikollisryhmä -kriteerin määrittäminen on ollut tärkeää sen vuoksi, että eri viranomaisilla olisi sama käsitys määritelmästä ja koska sitä käytetään rikoksen tuomion koventamisperusteena. Rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 § käsittää rikoksia kiihottamisesta kansaryhmää vastaan ja 15 luvun 9 § oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamista.

Järjestäytynyttä rikollisryhmää on määritelty myös kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksessa (SopS 20/2004) eli niin sanotussa Palermon sopimuksessa. Yleissopimus on tehty sen vuoksi, että valtiot voisivat edistää yhteistyötään rajat ylittävän järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa sekä ennalta estämisessä. Yleissopimuksen 2 artiklan a -kohdassa järjestäytynyt rikollisryhmä määritellään kolmen tai useamman henkilön muodostamaksi rakenteeltaan jäsentäytyneeksi ryhmäksi, joka on olemassa jonkun aikaa ja heidän tarkoituksenaan on tehdä yksi tai useampi vakava rikos tai kyseisen yleissopimuksen mukainen rangaistavaksi säädetty teko välittömän tai välillisen taloudellisen tai muun aineellisen hyödyn saamiseksi. Palermon sopimuksen (20/2004) 2 artiklan b -kohdassa määritellään vakava rikos sellaiseksi rikokseksi, josta tunnusmerkistön täytyessä voisi saada vähintään neljä vuotta vankeutta. Sopimuksen 2 artiklan c -kohdan määritelmän mukaan rakenteeltaan jäsentynyt ryhmä on sellainen ryhmä, jota ei ole muodostettu satunnaisesti välitöntä rikoksen tekemistä varten, jonka jäsenillä ei välttämättä ole määriteltyjä tehtäviä, jonka jäsenyys ei ole jatkuvaa tai jolla ei ole pitkälle kehittyntä sisäistä rakennetta. (Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus 20/2004.)

Euroopan unionin neuvoston päätöksessä 6204/2/97 kyse oli järjestäytyneestä rikollisryhmästä, jos ryhmässä on vähintään kolme henkilöä, joiden yhteistyö on jatkuvaa tai toistaiseksi voimassa olevaa ja joiden tarkoituksena on törkeiden rikosten tekeminen. Lisäksi ryhmän motiivin tulee olla hyödyn ja/tai vallan tavoittelu. Lisäksi päätöksessä oli erityiskohtia, joista tiettyjen piti täytyä, jotta ryhmä voitiin luokitella järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi. (ENFOPOL 35 REV 2.) Edellä mainittu päätös, korvattiin kuitenkin vuonna 2008 hieman yksinkertaisemmalla Euroopan Unionin Neuvoston puitepäätöksellä (2008/841/YOS). Puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan rikollinen järjestö tarkoittaa yli kahden hengen jäseneltyä yhdistystä, joka toimii tietyn aikaa ja heidän tarkoituksenaan on tehdä rikos, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään 4 vuotta vankeutta, josta saa

joko suoraan tai välillisesti taloudellista tai muuta materialistista hyötyä. 1 artiklan 2 kohdassa jäsenelty ryhmä määritellään sellaiseksi, jota ei ole satunnaisesti muodostettu rikoksen välitöntä tekemistä varten. Ryhmän jäsenillä ei tarvitse olla erikseen määriteltyjä tehtäviä eikä jäsenyyden pituudella ole väliä. Ryhmällä ei myöskään tarvitse olla kehittyntä rakennetta. (Neuvoston puitepäätös 2008/841/YOS.)

Edellä on pureuduttu kolmeen eri lähteen määritelmiin järjestäytyneestä rikollisryhmästä. Yhtenäisenä rikollisryhmän määritelmänä voidaan pitää sitä, että ryhmään tulisi kuulua enemmän kuin kaksi jäsentä. Ryhmän tarkoituksena on tehdä vakavia rikoksia. Ryhmän olemassaololle ei ole määritelty aikaa, mutta sen pitäisi olla pidempikestoinen kuin vain yhden rikoksen tekemistä varten tehty.

2.2 Katujengien syntyminen

Katujengejä on tutkittu eniten Yhdysvalloissa. Osittain tehtyjen (amerikkalais-) tutkimusten ja median esiintuomien mielikuvien takia katujengit nähdään pitkälti Yhdysvaltojen ongelmana. Katujengien on nähty olevan joko murros- tai transkulttuurinen ilmiö, joka ilmenee eri tavalla riippuen missä maassa sitä esiintyy. Katujengejä on kuitenkin tutkittu Yhdysvaltojen ulkopuolella verrattain vähän. Esimerkiksi Afrikan, Etelä-Amerikan, Japanin, Kiinan, Lähi-idän ja Venäjän alueiden osalta tiedoissa on merkittäviä aukkoja. Jo tehdyt, englanniksi käännetyt tutkimukset, ovat usein myös vanhentuneita ja rajallisia. Koska katujengeistä ei ole tehty paljoakaan tutkimuksia Yhdysvaltojen ulkopuolella, syntyy helposti virheellinen olettama, että jengejä ei ole olemassa tai niitä valvotaan tehokkaasti. 2000-luvulla tehty tutkimus kuitenkin osoittaa, että katujengit laajenevat ympäri maailmaa ja monista jengeistä on tulossa kiinteä osa eritoten slummeiksi luokiteltavia kaupunginosia. (Covey 2010, 3-4.)

Yksi osasy syy katujengien syntymiselle on köyhyys. Katujengit koostuvat yleensä nuorista ja nuorista aikuisista, joten on tärkeää ymmärtää mitä maailman nuorille tapahtuu. Niin sanottujen katulapsien määrä kasvaa maailmassa huolestuttavaa vauhtia. Jo 80-luvulla UNICEF arvioi, että maailmassa oli 40 miljoonaa katulasta, joista 25 miljoonaa asui latinalaisessa Amerikassa. 90-luvun lopun YK:n raportin mukaan kaduilla saattoi asua jopa 100 miljoonaa nuorta. Nämä kodittomat lapset ovat potentiaalisia katujengien tulevia jäseniä, sillä heidän mahdollisuutensa työllistyä tai ansaita elantonsa laillisesti ovat heikot. Näillä heikommassa osassa olevilla nuorilla on vain vähän sosioekonomisia vaihtoehtoja, joten katujengien voidaan nähdä tarjoavan heille, vaikkakin vain vähän, sosiaalisia yhteyksiä sekä henkilökohtaista ja taloudellista turvaa. Vuonna 2008 tehdyn tutkimuksen mukaan yli miljardi ihmistä asui kaupunkien slummialueilla ja iso osa heistä oli nuoria. Monille näistä kaupunkien slummialueista on yhteistä se, että infrastruktuuria ei kehitetä vastaamaan nuorten tarpeisiin. Nuorille ei tarjota heidän kaipaamiaan palveluita, joten he altistuvat näillä alueilla

rikolliselle hyväksikäytölle ja alkavat itse tehdä rikoksia selviytyäkseen ja suojellakseen itseään. (Covey 2010, 4-5.)

Syrjäytyminen on yksi kriittinen teema katujengi-ilmiön ymmärtämiselle. Termi marginalisaatio kuvaa ihmisryhmän erottamista keskeisistä sosioekonomisista palveluista, kuten esimerkiksi taloudellisista rakenteista ja koulutuksesta. Hallitseva väestö (enemmistö) saattaa syrjäyttää heistä eroavia ryhmiä. Tällaisia erottavia tekijöitä ovat esimerkiksi etnisyys, kieli, kulttuuri, rotu, tavat, ulkonäkö ja uskonto. Mitä enemmän erottavia tekijöitä hallitsevan väestön ja tietyn ryhmän välillä on, sitä helpompi hallitsevan väestön saattaa olla syrjäyttää heidät. Tämä johtaa usein myös siihen, että hallitseva väestö pyrkii kontrolloimaan syrjäytyneitä ryhmiä. Marginaaliryhmät jätetään usein palvelujen ja ohjelmien ulkopuolelle. Tutkimukset ovat osoittaneet, että marginalisaatio on tärkeä palanen jengien syntymisprosessissa. Jengien jäsenet ovat usein valtaväestökunnan ulkopuolisia, sosiaalisesti syrjäytyneitä ja taloudellisesti heikommassa asemassa olevia henkilöitä. (Covey 2010, 19.)

Euroopan osalta katujengien tilanne ei ole oletettavasti yhtä paha kuin Yhdysvalloissa. Tilanteen arvioimisen tekee kuitenkin ongelmalliseksi juuri se, että Euroopan maissa ei välttämättä vielä tunnisteta katujengiytymistä ilmiönä samalla tavalla kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa. Katujengejä tutkinut Malcolm Klein viittaa tähän ilmiöön Eurogang-paradoksina, sillä monet Euroopassa olevat katujengit eivät ole samanlaisia kuin median virheellisesti luoma vääristynyt mielikuva stereotyyppisestä erittäin järjestäytyneestä, yhtenäisestä ja väkivaltaisesta jengistä. Saatujen tutkijahavaintojen mukaan Euroopan maissa on kuitenkin katujengejä ja katujengien kaltaisia ryhmittymiä. Osa näistä ryhmittymistä muotoutuu jengeiksi ja jengit taas osaksi eurooppalaista yhteiskuntaa. Eurooppalaisten katujengien ja niiden jäsenistön ominaispiirteiksi mainitaan, että jengejä esiintyy usein köyhissä yhteisöissä ja ne koostuvat usein maahanmuutto- tai vähemmistöryhmien jäsenistä perustuen etnisyyteen, kansallisuuteen tai rotuun. Jengien jäsenet ovat pääosin nuoria vieraantuneita ja syrjäytyneitä miehiä ja jäsenet osallistuvat kaikenlaisiin rikollisiin toimiin. Jengit ovat lisäksi vakaita ja ne voivat olla olemassa pitkiäkin aikoja. (Covey 2010, 119-120.)

Vuosina 2004-2005 Yhdysvalloissa tehdyssä katujengitutkimuksessa tehtiin muun muassa kysely nuorille, joista 1380 nuoren vastauksia voitiin hyödyntää. Kyselyyn osallistuneista pojista 8.8 % ja tytöistä 7.8 % kuului katujengeihin. Tutkimuksen mukaan 7.3 % valkoisista, 8.3 % mustista, 9 % latinalaisamerikkalaisista ja 12.9 % monikansallisista nuorista kuuluivat katujengeihin. Alle 12-vuotiaista lapsista 1.6 % kuului jengeihin, kun taas yli 14-vuotiaista luku oli 15.6 %. Biologisten vanhempiensa luona asuvista 7.2 % kuului jengeihin, yksinhuoltaja vanhemman luona asuvista 8.2 %, uusioperheiden luona asuvien lapsista 10.6 % ja muiden järjestelyiden piirissä asuvista lapsista 11.5 %. Asiat eivät kuitenkaan olleet niin mustavalkoisia. Valkoisten kohdalla ne nuoret, jotka asuivat yksinhuoltajien tai muiden järjestelyiden piirissä, kuuluivat enemmän katujengeihin, kun taas mustien kohdalla asia oli

päinvastoin. Yleensä mustat, jotka asuivat biologisten vanhempiensa tai uusioperheen luona, kuuluivat katujengeihin. Latinalaisamerikkalaisten nuorten kohdalla suurin osallistujamäärä oli sellaisilla, jotka asuivat yksinhuoltajaperheessä tai uusioperheessä. (Brick ym., 122-124.)

Deckerin, Irwin-Rogersin, Rostamin, Stephensonin & Van Hellemontin (2019) tekemässä katujengitutkimuksessa havaittiin, että eurooppalaiset katujengit syyllistyvät amerikkalaisia katujengejä vähemmän väkivaltarikoksiin. Vuonna 2015 Los Angelesissa katujengit olivat syyllistyneet jengeihin liittyneisiin murhiin 165 kertaa kun taas Lontoossa vastaavasti 11 kertaa. Deckerin ym. (2019) tutkimus koski Britanniaa, Ruotsia, Belgiaa ja Venäjää. Decker ym. (2019) mainitsevat, että aiemmissa tutkimuksissa on tultu siihen tulokseen, että eurooppalaisilla katujengeillä ei ole aluesidonnaisuutta. Nyt heidän tutkimuksessaan on havaittu, että toiset eurooppalaiset katujengit ovat hyvinkin aluesidonnaisia, kun taas toiset eivät. (Decker ym. 2019, 502-503.)

Amerikassa on tehty paljon survey-tutkimuksia nuorille. Niiden avulla amerikkalaiset ovat saaneet hyvää tietoa nuorten ja heidän jengiytymisensä taustoista. Eurooppalainen tutkimus nojautuu pitkälti viranomaisilta ja varsinkin poliisilta saatuun tietoon, jota ei välttämättä ole kerätty kovin kattavasti. Euroopassa opiskelijoille tehtävä survey-tutkimus voisi myös johtaa harhaan, koska ainakin Lontoossa vain pieni osa nuorista kuuluu tai on kuulunut katujengeihin. Nämä katujengien jäsenet eivät useinkaan käy koulua, joten heitä ei tutkimustuloksissa näkyisi. (Decker ym. 2019, 502-503.)

2.2.1 Huliganismi Euroopassa ja Suomessa 1900-luvun alussa

Suomen mittakaavassa itse katujengi-termillä ei löydy ainakaan julkisesti saatavilla olevaa kirjallisuutta tai tutkimustietoa. 1900-luvun alussa Suomessa ja Euroopassa on kuitenkin havaittu nuorten miesten välistä jengiytymistä, jota kyseisenä ajankohtana on luokiteltu huliganismiksi. Kirjassa Huliganismi - Katuelämää Sörkassa suurlakosta sisällissotaan (Koskela 2002) käsitellään huliganismia Suomessa alle 25-vuotiaiden miesten tekeminä eriasteisina pahoinpitelyinä, yksin tai ryhmässä aiheutettuina muihin kadulla kulkijoihin kohdistuneina häiritsemisinä, keskinäisinä tappeluina ja näpistyksinä sekä varkauksina (Koskela 2002, 10).

Huliganismin taustalla havaittiin Euroopassa 1900-luvun alussa samankaltaisia tekijöitä. Huligaanit olivat usein työläisperheiden jälkeläisiä. Perheissä ei usein ollut ammattitaitoa ja näin ollen ne elivät jatkuvan työttömyyshan alaisena tai työttöminä. Teollistuminen ja suurkaupunkien kasvaminen johtivat kaupunkikehitykseen, jossa eri yhteiskuntaluokat kohtasivat entistä enemmän, mikä loi mahdollisuuksia sosiaalisiin näyttöihin. Taloudellinen epävarmuus lisäsi tai oli omiaan lisäämään myös pikkurikollisuutta, kuten esimerkiksi näpistyksiä ja laitonta väkijuomien kauppaa. (Koskela 2002, 25.)

Koskela (2002) kuvaa kirjassaan Englannista, Ranskasta, Saksasta ja Pietarista saatuja havaintoja nuorten henkilöiden jengiytymisestä ja huliganismista 1900-luvun alussa. Esimerkiksi Englannissa työläiskaupunginosien nuoret syylistyivät väkivaltaiseen käyttäytymiseen esimerkiksi tappelemalla keskenään, ryöstämällä sivullisia sekä aiheuttamalla järjestyshäiriöitä ja tekemällä ilkivaltaa. Jenginuoret olivat myös väkivaltaisia poliisia kohtaan. Lontoon huligaaninuoret olivat usein ajautuneet ulos koulunkäynnistä neljääntoista ikävuoteen mennessä. Tämän jälkeen he olivat olleet töissä lähinnä hanttihommissa, kuten juoksupoikina. Näissä työtehtävissä ei ollut juuri tulevaisuutta ja nuorten kasvaessa aikuisiksi, heidät irtisanottiin ja palkattiin jälleen nuorempia tilalle. Tämä johti siihen, että nämä nuoret olivat aikuistuessaan vailla ammattia ja heillä ei ollut taloudellista tukea. (Koskela 2002, 13-14.)

Ranskassa oli havaittavissa samanlaisia ilmiöitä kuin Lontoon huliganismissa. Nuorisohuliganismi Ranskassa muodostui osaksi yhteiskunnallisia ja poliittisia aiheita. Ranskassa havaittiin, että erityisesti niillä seuduilla, johon kohdistui teollistumisen takia voimakasta maassamuuttoa, esiintyi huliganismia. Tällaisille alueille tyypillisiä piirteitä olivat asuntojen ahtaus, riittämätön infrastruktuuri, työttömyys ja jopa kulkutaudit. Ranskan huligaanit, joille vakiintui kutsumannimi Apassit, olivat usein työväenluokkaan kuuluvia nuoria, jotka eivät kuitenkaan käyneet palkkatyössä ja heidän suhteensa vanhempiinsa oli usein katkennut. Iältään nämä nuoret olivat 18-20 -vuotiaita ja he hankkivat rahaa vähintäänkin puolirikollisin keinoin. (Koskela 2002, 16-18.)

Saksassa nuorten muodostamista jengeistä havaittiin, että ne olivat hyvin maskuliinisia ja ne korostivat fyysistä voimaansa esimerkiksi käyttäytymisensä avulla. Saksassa jengeissä olevat nuoret olivat neljääntoista ja noin kahdenkymmenenviiden vuoden ikähaarukassa ja he kuuluivat usein huonoiten palkattuihin työläisperheisiin. Saksassa perheet asuivat usein ahtaasti, mikä johti siihen, että vapaa-aikaa vietettiin usein kadulla. Myös Saksassa havaittiin jengiläisillä yhtäläistä vaatetusta sekä myös lippuja. Pietarissa huligaanit olivat pääasiassa nuoria sekatyöläisiä, joilla ei ollut pitkäaikaisia työsuhteita. Myös Pietarissa näillä huligaaneilla havaittiin omalaatuista pukeutumista, joka erosi valtavirrasta. (Koskela 2002, 20-24.)

Helsingissä havaittiin huliganismissa samoja piirteitä kuin muissa Euroopan kaupungeissa, mikä johtui osaltaan yhteiskuntien samanlaisista rakenteista. Suomessa huligaanit olivat pääasiassa ensimmäisen polven helsinkiläisiä, jotka tulivat työväenluokkaisista sekatyömiesperheistä. Helsingissä tällaisia huligaaneja kutsuttiin sakilaisiksi, vaikkakaan sitä ei voinut yleistää kaikkiin huligaaneihin. Osalla sakilaisiksi kutsutuista nuorista henkilöistä oli työläisten valtavirrasta poikkeava pukeutumistyyli, kampausta ja kehon kieli. (Koskela 2002, 10, 237.)

Huliganismin ja nuorten ajautumisen kaduille syiksi tarjotaan heikkoa ammatillista osaamista, perheiden taloudellisia haasteita, joihin ei pystytty vastaamaan suhdanteiden muutoksissa ja perheiden sosiaalisia ongelmia. Liittyen sosiaalisiin ongelmiin perheessä, suppeahkon aineiston perusteella yksi yhdistävä tekijä kadulle ajautuneissa nuorissa oli rikkonainen perhe, josta käytetään termiä perherikko. Näissä perheissä toinen tai molemmat elättäjät puuttuivat ja tämä saattoi johtaa perheen taloudellisiin ongelmiin. Huomioitavaa on, että lapsen tasapainoinen kasvu ei edellytä molempien vanhempien olemassaoloa. Perherikolla tarkoitetaan tässä tapauksessa sitä, että nuorelle ei ole muodostunut niin sanotusti normaalia vastavuoroista sosiaalista suhdetta vastuullisen aikuisen kanssa. Tällaisille nuorille kadut tarjosivat ystävyssuhteita samassa asemassa olevien nuorten kanssa, tietynlaista turvaa ja he mahdollisesti tunsivat kuuluvansa jonnekin. (Koskela 2002, 173, 237.)

Sakilainen elämäntyylili löi ympärilleen, ainakin puoliksi suljetun sosiaalisen elintilan, johon väkivalta kuului olennaisesti. Tällaisesta huligaanisesta elämäntavasta muodostui oma työväenluokkainen alakulttuuri. Asuinalueiden virallisen kontrollin puute antoi huliganismille tilaa kasvaa ja kadun marginaaliset mahdollisuudet elannon hankkimiseen synnyttivät laitonta toimintaa, kuten alkoholin myyntiä sekä harmaata taloutta kadun puolivirallisen pientavarakaupan muodossa. (Koskela 238-239.) Huligaanisesta elämäntavasta ei voi suoraan tehdä yleistyksiä nykymuotoisiin katujengeihin. Koskela (2002, 242) vertaakin Helsingin 1900-luvun alun nuorisohuliganismia nykypäivän rikollisiin moottoripyöräjengeihin, joissa on samankaltaisuutta liittyen rituaaliseen elämäntapaan, yhtenäiseen pukeutumiseen, väkivaltaan perustuvaan hierarkiaan ja yksipuoliseen fyysiseen maskuliinisuuteen. Huomioitavaa on kuitenkin, että jo yli 100 vuotta sitten Suomessa nuoria ajoivat kadulle taloudelliset ja sosiaaliset ongelmat, mikä osaltaan muodosti Helsingin kaupunginosaan rikollista alakulttuuria.

2.2.2 Maahanmuutto ja katujengit

Yksi merkille pantava teema katujengejä koskevissa tutkimuksissa on maahanmuuton rooli jengien syntymisessä. Suurin osa asiaan liittyvistä tutkimuksista on tehty Yhdysvalloissa, koska heillä on pidempi historia maahanmuuton kanssa kuin Euroopalla. Eurooppalaista tutkimusta maahanmuuton ja jengiytymisen välillä on suhteellisen vähän ja sitä on aloitettu tekemään vasta viime vuosina. Johtuuko tämä siitä, että Euroopassa ei ole ennen ollut katujengejä vai siitä, että heitä on alettu vasta nyt tunnistamaan, ei ole tiedossa. Tutkimusten puuttumisen takia maahanmuuttajien jengiytymisestä ei voida tehdä ainakaan tällä hetkellä suurta yleistämistä. Muutenkin maahanmuuttajien taustat ovat hyvin erilaisia. He muuttavat eri maista, heillä on eri taustat sekä heidän maasta lähtönsä syyt ovat erilaiset. Näin ollen ei voida muutenkaan vetää yhtäläisyysmerkkiä maahanmuuttajien ja katujengien väliin. Tutkimuksissa on lisäksi myös huomioitu, että katujengiin kuuluvien henkilöiden etnisyyss yleensä edustaa sitä, mitä etnisyyttä katujengin alueen asukkaat muutenkin ovat. (Aldridge, Medina & Ralphs 2008 35, Faganin 1996, mukaan; Decker & van Gemert 2008, 15-16.)

Useat maahanmuuttajat muuttavat toiseen maahan paremman elämän toivossa. He toivovat saavansa uudesta maasta paremmin palkattua työtä kuin kotimaassaan, mutta ajautuvatkin tästä huolimatta huonoimmin palkattuihin töihin. Tämä tapahtuu siitakin huolimatta, että he olisivat olleet kotimaassa paremman tasoisessa työssä tai koulutus kotimaassa antaisi mahdollisuuden parempaan ammattiin. Tämän takia ensimmäisen polven maahanmuuttajat tekevät paljon töitä saavuttaakseen paremman elämän. (Decker & van Gemert 2008, 19.)

Amerikkalaisissa tutkimuksissa on havaittu, että jokaisessa maahanmuuttajien aallossa toinen sukupolvi on se, joka käy läpi kulttuurillisen vieraantumisen ja ajautuvat mahdollisesti katujengeihin (Vigil 2008, 54). Toisen polven maahanmuuttajanuorten on yleensä vaikeaa integroitua isäntämaan yhteiskuntaan johtuen oman ja isäntäyhteiskunnan kulttuuritaustan erojen takia. Syyksi toisen polven maahanmuuttajien jengiytymiselle on tarjottu ensimmäisen ja toisen polven eroja akkulturaatioprosessissa. On mahdollista, että toisen polven maahanmuuttajien sopeuttamisprosessi toiseen kulttuuriin saattaa aiheuttaa negatiivisia tunnetiloja, kuten turhautuneisuutta, vihaa ja mahdollisesti eristetyksi joutumisen tunnetta. Vastareaktiona oman kulttuurin sulautumisesta valtakulttuuriin, nämä toisen polven maahanmuuttajat saattavat liittyä jengeihin tai muodostaa niitä itse. Lisäksi kieli- ja kulttuurierot voivat ajaa maahanmuuttajataustaisia nuoria liittymään samanlaisten nuorten joukkoihin, erityisesti jos nuoret kokevat valtaväestön osalta sosioekonomista syrjintää tai torjutuksi tuleamista. (Covey 2010, 17-18.)

Decker ja van Gemert (2008, 19) ovat omassa tutkimuksessaan tuoneet esiin Cloward ja Ohlinin (1960) sekä Cohenin (1955) tutkimuksen tuloksen siitä, että maahanmuuttajien liittyminen jengiin johtuu enemmänkin siitä, että he ovat alemmasta yhteiskuntaluokasta kuin hänen kulttuuristaan. Decker ja van Gemert (2008, 21) mainitsivat myös Vigilin (2002) esittämästä sosiaalisesta syrjäytymisestä maahanmuuttajien jengiytymisen kohdalla. Vigilin mukaan maahanmuuttajat, jotka kuuluvat uudessa asuinmaassansa useammalla osa-alueella vähemmistöön, esimerkiksi uskonnoltaan, kulttuuriltaan ja kieleltään, integroituvat huonommin valtaväestöön sekä omaksuvat huonommin heidän kulttuuriset arvonsa. Tämä voi johtaa henkilön liittymisen katujengiin, koska jengin koetaan sisältävän samanlaisia ihmisiä kuin itse on. Toisaalta Decker ja van Gemert (2008, 22) ovat huomanneet, että katujengiin kuuluva toisen polven maahanmuuttaja saattaa ajautua kauemmaksi omista etnisistä juuristaan sekä vanhemmistaan, koska hän on omaksunut uuden maan kulttuuria. Coveyn mukaan (2010, 17-18) kulttuuriperinteet voivat kuitenkin osaltaan aiheuttaa sen, että tietyt etniset ryhmät eristyvät yhteiskunnasta ja sen voidaan nähdä ruokkivan epäluottamusta tiettyä etnistä ryhmää kohtaan. Tällaiset maahanmuuttajaryhmät on yleensä helppo tunnistaa ja se voi aiheuttaa syrjintää kantaväestön osalta.

Vaikka asiassa otetaan huomioon kulttuurinen ja kansallinen vaihtelu, katujengin jäsenen voidaan kuvata yleensä olevan nuori, kaupunkilainen, pienituloinen, syrjäytynyt, usein etnistä

vähemmistöä edustava mies. Mitä heikompaa yksilön suhtautuminen on kouluun, hänellä on alhainen koulutustaso, huonot perhesuhteet, suhteet rikollisiin piireihin, sitä suurempi vaara yksilöllä on liittyä mukaan rikolliseen toimintaan. Naisten osuus katujengeissä on ollut pieni ja toissijainen miehiin nähden. Yhdysvalloissa on kuitenkin nähty tämän suhteen muutosta, ja naiset ovatkin ottaneet enemmän osaa jengien toimintaan sekä myöskin niiden johtamiseen. Yhdysvalloissa on myös ollut nähtävissä katujengien siirtymistä esikaupunkialueille ja muihin pienempiin kaupunkeihin. Pääasiallisesti jengit ovat kuitenkin, varsinkin Yhdysvaltojen ulkopuolella, kaupunkien keskustan ilmiö. (Covey 2010, 32-33; Decker & van Gemert 2008, 23-24, 27.)

Suomessa on tehty valtioneuvoston tilaama Maahanmuutto & turvallisuus – arvioita nykytilasta ja ennusteita tulevaisuudelle -selvitys (Laitinen, Jukarainen & Boberg 2016), jonka tarkoituksena oli lisätä aihepiirin tietoutta sekä päivittää tilannekuvaa maahanmuutosta ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Selvityksessä (Laitinen, Jukarainen & Boberg 2016, 162) mainitaan katujengi-tilanteen olevan hallittavissa, sekä sen vaikutukset yhteiskuntaan ja turvallisuuteen olisivat toistaiseksi vähäiset ja toiminnan taso on ollut toistaiseksi pienimuotoista ja paikallista löyhästi organisoitua nuorisorikollisuutta.

2.2.3 Maahanmuuttoa vastustavat ryhmät

Huomioitavaa on myös, että esimerkiksi Iso-Britanniassa reaktiot maahanmuuttajia kohtaan ruokkivat useiden rasististen ja skinhead-ryhmien syntymistä. Polarisoitumisen seurauksena maahanmuuttajanuoret perustivat niin sanottuja itsepuolustuskatujengejä reagoimaan heihin kohdistuviin uhkiin. Ajan myötä nämä itsepuolustusjengit siirtyivät rikolliseen toimintaan. Sama ilmiö on ollut näkyvissä Saksassa, jossa osa maahanmuuttajista on kokenut rasistisia hyökkäyksiä saksalaisten uusnatsien ja skinheadien toimesta. Osa tällaisista rasistisista ryhmistä hyväksyy väkivallan käytön maahanmuuttajia kohtaan. Osassa näissä ryhmissä maahanmuuttajien nähdään vääristävän kilpailua työpaikoista sekä tuovan huonompaa kulttuuria maahan. Ei ole varmaa, voiko tällaisia jengejä kutsua Eurogangin määritelmän mukaisiksi katujengeiksi. (Covey 2010, 120; Decker & van Gemert 2008, 23; Stuifbergen & van Gemert 2008, 88-89.)

Alankomaissa on ollut 90-luvun alusta lähtien niin sanottuja Lonsdale-ryhmiä. He sympatisoivat äärioikeistolaista ajattelua ja syyllistyvät väkivaltarikoksiin, joiden kohteensa ovat myös maahanmuuttajat. Ryhmiä kutsutaan Lonsdale-ryhmiksi, koska he pukeutuvat Lonsdale-merkkisiin vaatteisiin. Vuosien 2001-2005 välisenä aikana tutkijat havaitsivat 125 Lonsdale-ryhmää. Yleensä tällaisia ryhmiä havaitaan maaseudulla ja pienemmissä kaupungeissa, joissa taas maahanmuuttajia ei juurikaan ole. Ryhmän jäsenten mielipiteet maahanmuuttajista saattaa siis muotoutua median kirjoituksista eikä niinkään omien kokemusten pohjalta. (Stuifbergen & van Gemert 2008, 88-90, 92.)

Venäjäälle skinhead-kulttuuri ilmaantui Neuvostoliiton hajoamisen aikoihin, jolloin mediassa alkoi esiintyä uutisia länsimaiden skinheadeista. Nuoret alkoivat pitää kulttuuria muodikkaana ja ihailtavana. Aluksi venäläiset nuoret pitivät vain skinhead-kulttuurista eli musiikista ja tyylistä, mutta myöhemmin alkoi tulla myös rasistisia ajatuksia mukaan. Neuvostoliiton aikaan lapset ja nuoret kävivät pioneerileireillä ja heille oli järjestetty vapaa-ajalle tekemistä. Neuvostoliiton kaatumisen jälkeen tällaista ei enää ollut, jonka lisäksi useita kouluja jouduttiin lakkauttamaan. Lasten vanhemmat joutuivat tekemään useampaa työtä selviytyäkseen. Tällöin perheiden lapset jäivät oman onnensa nojaan, ja he alkoivat viettää aikaansa yhdessä kaduilla. Rasistiset ajatukset tulivat mahdollisesti mukaan Tshetshenian sodan aikaan, jolloin esiintyi nationalistista propagandaa. Tämän jälkeen Moskovassa poliisilla oli oikeus tarkastaa kaukasialaisen näköisten henkilöllisyys kaupungilla. Tämä lisäsi rasistista liikehdintää. Venäjällä on tutkimusten mukaan Eurogang-määritelmän mukaisia skinhead katujengejä. Jengeissä on keskimäärin 20-vuotiaita henkilöitä, jotka pysyvät ryhmässä muutaman vuoden, oleskelevat kaduilla sekä syyllistyvät rikoksiin, yleensä ryhmätappeluihin. Heillä on myös yhteinen ryhmäidentiteetti: Venäjä venäläisille. Yleensä skinhead-ryhmään kuuluvia henkilöitä pidetään hiukan tyhmänä työväenluokan nuorena miehenä, mutta Venäjällä tehtyjen haastatteluiden perusteella useat kuuluivat keskiluokkaan, opiskelivat yliopistossa ja lukivat paljon. Ryhmään kuului myös naisia. (Shashkin, 100-107, 110.)

Björge ja Carlsson (2005, 19) ovat havainneet, että nuoret päätyvät uusnatsijengeihin ystävien tai vanhempien sisarustensa kautta. Naiset ja tytöt yleensä liittyvät ryhmiiin jengiläisten tyttöystävänä. Tutkimuksessa tuodaan ilmi, että nuoret liittyvät tällaisiin jengeihin useiden syiden vuoksi. Useimmissa tapauksissa syy liittyä ei ole ollut ideologinen, vaan he ovat sisäistäneet ideologian vasta ryhmään liittymisen jälkeen. Useat ovat kuitenkin sitä mieltä, että maahanmuuttajilla ja turvapaikanhakijoilla on parempia sosiaalisia etuuksia kuin heillä itsellään. Monet nuoret liittyvät uusnatsijengeihin sen vuoksi, että he kaipaavat suojelua. Joitakin nuoria on saatettu kiusata ja näin jengiin liittymisen jälkeen he ovat saaneet sieltä turvaa itselleen. Toiset taas hakevat ystäviä. Osa nuorista, vaan ajautuu erilaisiin ryhmiin ja niin myös uusnatsiryhmiin. Syynä voi olla vaikka uteliaisuus ryhmää kohtaan. Osa nuorista taasen etsii jännitystä elämään ja siksi liittyvät jengiin. Jotkut nuoret ovat kiinnostuneita väkivallasta, uniformuista sekä aseista. Uusnatsijengit saattavat järjestää salaisia maastoharjoituksia. Björge ja Carlsson (2005, 21) toteavat, että monilla uusnatsijengeihin liittyneillä nuorilla on ongelmalliset suhteet vanhempiinsa ja erityisesti vaikea isäsuhde. Tutkimuksessa suurimmaksi syyksi liittyä uusnatsijengiin on se, että nuoret kokevat näin olevansa mahdollisesti paremmassa asemassa. Tällaiset nuoret ovat yleensä epäonnistuneet koulussa, työssä, urheilussa tai muissa sosiaalisissa aktiviteeteissa. (Björge & Carlsson 2005, 19-22.)

2.2.4 Ruotsalainen tutkimus

Holgersson, Leinfelt & Rostami (2012) ovat analysoineet tutkimuksessaan seitsemän Ruotsissa vuonna 2010 havaittua mahdollisesti katujengi-määritelmän täyttävää nuorisoryhmää. Kyseisissä seitsemässä katujengissä oli yhteensä 239 jäsentä. Ruotsin poliisilla ei ainakaan tuolloin ollut yhtenäistä katujengi määritelmää, joten he eivät tiedäneet kuinka monta katujengiä Ruotsissa on. Kaikki tutkimuksessa olleet jengit olivat olleet mediassa esillä. Joidenkin jengien jäsenet olivat jopa itse antaneet lehdille haastatteluja. Tutkitut jengit toivat jollakin tapaa oman jenginsä yhteistä ryhmäidentiteettiä esille, kuten käyttämällä yhteistä pukeutumistyyliä ja yhtenäisillä tatuoinneilla. Lisäksi ryhmillä oli nimet. Joillakin jengeillä saattoi olla omat kotisivut, joissa he mainostivat ryhmäänsä sekä heidän rikollista elämäntyyliänsä. Jengit olivat olleet koossa kahdesta vuodesta aina 18 vuoteen saakka. Vanhin katujengi saattoi olla vanhempikin, mutta siitä ei ollut tietoa poliisin rekistereissä. (Holgersson, Leinfelt & Rostami 2012, 431-435.)

Holgerssonin ym. (2012) tutkimuksessa havaittiin, että katujengien jäsenet eivät olekaan niin nuoria, mitä oli oletettu. Noin puolet jengien jäsenistä olivat 22-29 -vuotiaita ja neljäsosa jäsenistä oli 29-35 -vuotiaita. Viidesosa ryhmien jäsenistä kuului ikäryhmään 15-21 -vuotiaat. Kaikki jäsenet olivat miehiä. Jengien jäsenistä noin 42 % oli syntynyt Ruotsissa. Toiseksi eniten jengien jäseniä (24 %) oli syntynyt Länsi-Aasiassa ja sen jälkeen Etelä-Euroopassa 10 %. Etnisyydeltään suurin osa oli länsiaasialaisia, joita oli noin 35 %. Sen jälkeen tulivat pohjoiseurooppalaiset (27 %) ja itäeurooppalaiset (11 %). Henkilöiden taustat olivat 35 eri maasta ja 40 eri etnisyydestä. Mikään maa ei erityisemmin noussut tutkimuksessa esille. Kuitenkin 76 % katujengien jäsenistä oli 1. tai 2. polven maahanmuuttajia. (Holgersson ym. 2012, 433-434.)

Edling, Liljeros, Mondani & Rostami (2017, 325) mainitsevat tutkimuksessaan, että Ruotsissa syntyi vuonna 2006 Werewolf Legion (WL) -katujengi. WL alkoi vankilajenginä, kun vankilassa olleet ystävykset hakivat toisistaan turvaa. Kun ryhmän johtaja sekä toinen hyvin vaikutusvaltainen ryhmän jäsen vapautuivat vankilasta, he perustivat WL:n vankilan ulkopuolelle ja ryhmään liittyi molempien jäsenten ystäviä. Ryhmän koossa pitävänä voimana oli solidaarisuus. Jäsenet pitivät toisistaan huolta. WL:ssa oli hierarkia. Aluksi sitä johti presidentti ja apuna toimi varapresidentti, mutta sisäisten kahnauksien jälkeen ryhmää johtivat kolme kapteenia. Kukin vuorollaan johti niin kutsuttuja sotilaita. Ryhmään pystyi liittymään vain ryhmän jäsenen esityksestä. Tämä jäsen oli aluksi vastuussa uudesta tulokkaasta. WL perusti myös alajärjestön "Young Pirates". WL:lla oli oma ohjeistuksensa, jossa mainittiin, ettei WL:n asioista saanut puhua ulkopuolisille ja WL perhe on kaikki kaikessa. WL:lla ei ole käytössään omaa tilaa, vaan jäsenet tapaavat toisiaan julkisilla paikoilla, toistensa kotona tai juhlia varten vuokratuissa tiloissa. WL:n jäsenet syyllistyivät enimmäkseen erilaisiin ja ennalta suunnittelemttomiin rikoksiin. (Edling ym. 2017, 325-329.)

Ruotsissa Leinfelt & Rostami (2012) ovat tehneet tutkimusta Tukholman jengeihin puuttumisesta sekä niiden ennalta ehkäisystä. Leinfeltin & Rostamin (2012) mukaan katujengit rantautuivat Ruotsiin 2000-luvun alussa. Katujengit pyrkivät olemaan yhtä organisoituneita kuin järjestäytyneet rikollisryhmät, mutta katujengeiltä puuttuivat organisointitaidot, jonka vuoksi he olivat riippuvaisia esimerkiksi vahvasta johtajasta. Tutkijat huomasivat katujengien mainostavan itseään ulospäin rikollisena ryhmänä, mitä taas ei ollut havaittu järjestäytyneen rikollisryhmän kohdalla. Katujengien jäsenien nähtiin käyttävän useita erilaisia symboleja, merkkejä, tatuointeja sekä he saattoivat käyttää salakieltä. Joillakin katujengeilla oli myös omat järjestyssäännöt, johon sisältyi ohjeet, kuinka jengin ulkopuolisten ihmisten kanssa tulisi käyttäytyä. Ohjeet sisälsivät organisaatorakenteen sekä toimivaltuudet. Jengistä eroamiseenkin oli oma ohjeensa. Eroamismaksu saattoi nousta jopa 50 000 Ruotsin kruunuun eli noin 5 000 euroon. Usein katujengit kärsivät rahan puutteesta ja niiden jäsenet käyttivät huumausaineita. Tutkija huomasivat, että katujengien identiteettiin kuului rikoksiin syyllistyminen, he tekivät siitä jopa heidän tavaramerkkinsä tai brändin. Lisäksi heidän tavaramerkkeihinsä saattoi kuulua väkivalta tai sillä uhkaaminen. He ajattelivat, etteivät ihmiset uskaltaisi sanoa heille ei, kun heillä on kova maine. (Leinfelt & Rostami 2012, 253-256.)

Leinfeltin & Rostamin (2012) mukaan katujengien rekrytointiprosessi on nopeampi ja joustavampi kuin järjestäytyneeseen rikollisryhmään rekrytoiminen. He mainitsevat, että amerikkalaisen tutkimuksen mukaan katujengien jäsenet pysyvät jengissä keskimäärin vuoden. Tästä syystä viranomaisten on vaikea pysyä perässä, ketkä ovat katujengien jäseniä sekä heidän on vaikeampi valvoa katujengejä. Leinfeltin & Rostamin (2012) haastattelemat nuoret kertoivat liittyneensä katujengeihin sen vuoksi, että he saisivat jengistatuksen. Monet olivat siis mukana nostattaakseen omaa statustansa. Osa katujengeistä antoi luvan käyttää omaa nimeään tai merkkiään, jos he saivat vastineena osan rikoshyödyistä. Katujengit haalivat siis uusia jäseniä saadakseen lisää rahaa. Leinfelt & Rostami (2012) huomasivat, että katujengien laajentaessa, he eivät pyrkineet rekrytoimaan yksittäisiä uusia jäseniä vaan he pyrkivät saamaan alueella jo olevan jengin liittymään heihin. Leinfelt & Rostami (2012) nostavat esiin, että katujengi Black Cobra teki hyvin avointa rekrytointia. Ryhmän jäsenet kiersivät julkisilla paikoilla markkinoimassa omaa ryhmäänsä. Tämän seurauksena jengi tuli tutuksi suurelle osalle julkista yleisöä. Tämän vuoksi ihmiset usein ilmoittivat viranomaisille, kun he havaitsivat Black Cobran -jäseniä alueellaan. Nykyään katujengeihin rekrytoiminen ei ole niin avointa. Jäseneksi voi päästä, jos tuntee jengin jäsenen. Kuitenkin katujengit edelleen panostavat enemmän määrään kuin laatuun. Oman kokemuksensa nojalla Leinfelt & Rostami (2012) kertovat, että ruotsalaiset katujengit eivät ole kovin hyvin organisoituja eikä heillä ole siihen kykyä. Tutkijoiden mukaan katujengien jäsenet ennemminkin liittyvät toisiinsa samantyyliisiin rikoksiin syyllistymisen vuoksi. Tutkijoiden mukaan he ovat enemmänkin rikollisten verkosto. (Leinfelt & Rostami 2012, 256-257.)

2.3 Torjumisen ja ennalta ehkäisemisen teemat

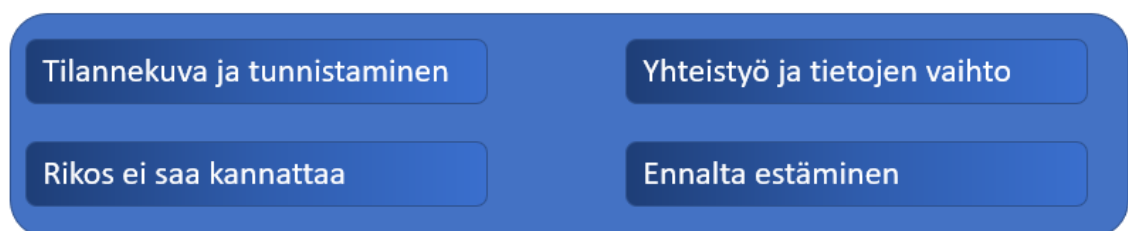
Suomessa ei ole katujengien varalle tehty ainakaan julkisesti saatavilla olevaa ennalta estämisen strategiaa ja/tai suunnitelmaa. Katujengit voidaan kuitenkin jo Europolin näkemyksen mukaan (EUROPOL 2011, 18) nähdä linkittyvän tai olevan jo kyvykkäitä olemaan osa järjestäytynyttä rikollisuutta. Näin ollen on syytä selvittää, voiko Suomessa järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseen luotuja strategioita ja toimenpiteitä soveltaa myös katujengien ennalta ehkäisemisessä ja torjumisessa. Lisäksi on syytä selvittää, mitä Suomen sisäisen turvallisuuden näkökohtia olisi hyvä ottaa huomioon torjumisen ja ennalta ehkäisemisen suunnittelussa.

Valtioneuvosto antoi 7.3.2013 periaatepäätöksen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiaksi. Strategian (Valtioneuvosto 2013b, 4) tavoitteena on estää ilmiön kehittymistä vakavampaan suuntaan ennalta estämällä ja heikentämällä järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiä. Strategialle asetettiin erityisinä tavoitteina estää sen vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan, rikollisten järjestäytymisen estäminen sekä rikolliseen toimintaan liittymisen houkuttelevuuden vähentäminen. Strategian linjauksissa on nähtävissä selvä jatkumo Sisäasiainministeriön 2012 julkaisemaan periaatepäätökseen Sisäisen turvallisuuden ohjelmasta - Parempi huominen (Sisäasiainministeriö 2012). Periaatepäätöksessä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiaksi on listattu 20 toimenpidekohtaa torjumaan järjestäytynyttä rikollisuutta (Valtioneuvosto 2013b, 7-11). Poliisihallituksen vastuulla olevat toimenpiteet (Kuvio 1) koskevat torjuntatyöhön osallistujien osaamisen kasvattamista, tilannetietoisuuden lisäämistä, järjestäytyneen rikollisuuden viranomaistoimintaan kohdistaman epäasiallisen vaikuttamisen estämistä, järjestäytyneen rikollisuuden aiheuttaman pelon torjumista, hallinnollisen torjumisen edistämistä, järjestäytyneen rikollisuuden pääsyn estämistä yhteiskunnan kannalta kriittisille toimialoille, selvitystä järjestäytyneen rikollisuuden ulkoisten tunnusmerkkien käytön rajoittamisesta, järjestäytyneen rikollisuuden suunnitelmallista torjumista poliisin koordinoimana, kansainvälisen yhteistyön hyödyntämistä ja vähentämällä mahdollisuutta hyötyä rikoksista.

- Torjuntatyöhön osallistujien osaamisen lisääminen
- Tilannetietoisuuden lisääminen
- Estetään JR-rikollisuuden epäasiallista vaikuttamista viranomaistoimintaan
- JR-rikollisuuden aiheuttaman pelon torjumisen
- Edistetään hallinnollista torjumista
- Estetään JR-rikollisuuden pääsy yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kriittisille toimialoille
- Selvitetään JR-rikollisuuteen liittyvien ulkoisten tunnusmerkkien käytön rajoittamista
- JR-rikollisuutta torjutaan suunnitelmallisesti poliisin koordinoimana
- Hyödynnetään kansainvälistä yhteistyötä
- Mahdollisuutta hyötyä rikoksista vähennetään

Kuvio 1: Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategian toimenpidelistan kohdat, joiden päävastuu on poliisihallituksella (Valtioneuvosto 2013b, 7-11)

Vuonna 2019 poliisi julkaisi Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan käsikirjan (Poliisi 2019), jossa on huomioitu Valtioneuvoston periaatepäätöksen (Valtioneuvosto 2013b) mukaisia toimenpidekohtia. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan käsikirjassa (Poliisi 2019, 21) on todettu järjestäytyneen rikollisuuden vaikuttavan yhteiskuntaan esimerkiksi jengiytymisen ja heidän toteuttamansa väkivaltaisen rikollispiirien kurinpidon ja velanperinnän takia. Väkivallan tarkoituksena on varmistaa rikollisen toiminnan ja siitä saattavien tuottojen jatkuvuus ja sitä kohdistetaan erityisesti eri rooleissa toimiviin rikosentekijöihin ja heidän lähipiiriinsä. Käsikirjassa mainitaan lisäksi, että väkivalta voi kohdistua myös lainkuuliaisiin kansalaisiin esimerkiksi joutuessaan ristiriitatilanteeseen rikollisten kanssa. Väkivalta ja kontrollointi sen avulla vaikeuttaa myös rikosten esilletuloa ja selvittämistä, jolloin oikeusjärjestelmän toimivuus on uhattuna. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan käsikirjassa (Poliisi 2019, 22) on uhka-arvio, jossa suurimmiksi uhiksi luokitellaan jengiytyminen ja siihen liittyvä väkivalta, rajat ylittävä rikollisuus, rikollisuuden organisoituminen ja tietoverkossa tapahtuva rikollisen toiminnan mahdollisuuksien hyödyntäminen. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan käsikirjassa (Poliisi 2019, 6) on lueteltu järjestäytyneen rikollisuuden strategisen torjumisen kulmakiviä (Kuvio 2), joita ovat tilannekuva ja tunnistaminen, yhteistyö ja tietojen vaihto, rikos ei saa kannattaa ja ennalta estäminen.

Kuvio 2: Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan työlistan kulmakivet (Poliisi 2019, 6)

2.3.1 Tilannekuva ja tunnistaminen

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta (2013, 8) todetaan toimenpidekohdassa 3, että tilannetietoisuuden lisäämisellä pyritään saamaan tietoa järjestäytyneestä rikollisuudesta ja tunnistamaan sen ilmiöitä. Tilannekuva sisältää kaikkien viranomaisten käytössä olevan uhka-arvion järjestäytyneestä rikollisuudesta. Tilannekuvan ylläpitämiseen ja kehittämiseen sisältyy PTR-yhteistyön (Poliisi, Tulli, Raja) kehittäminen, mikä tarkoittaa näiden toimijoiden keskinäisen tiedonvaihdon parantamista. Tilannekuvan ylläpitäminen sisältää myös mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä elinkeinoelämän edustajien sekä valtionhallinnon strategisten kumppaneiden kanssa.

Viranomaisten kattava ja kokonaisvaltainen tilannekuva edellyttää erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden ja myötävaikuttajien tunnistamista. Tunnistaminen pohjautuu aina lainsäädäntöön ja määrittelyprosessiin. Viranomaisten käyttämät hallinnolliset toimenpiteet edellyttävät luotettavaa tietoa, jotka kuuluvat järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Luotettava tunnistaminen luo pohjan tilannekuvan syntymiselle, jonka ansiosta viranomaiset voivat tehdä yhdensuuntaisia järjestäytyneestä rikollisuudesta torjuvia hallinnollisia päätöksiä ja toimenpiteitä. (Poliisi 2019, 6.)

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan käsikirjassa mainitaan, että järjestäytyneeseen rikollisuuteen suhtaudutaan ankarammin kuin tavalliseen rikollisuuteen. Järjestäytyneen rikollisuuden rangaistusarvoa nostavina tekijöinä nostetaan esiin useita kohtia (Kuvio 3), kuten rikosten tekemiseen liittyvän potentiaalın, ryhmän jäsenten ryhmälle tuomat resurssit ja erityisosaaminen rikosten teon edistämiseksi, ryhmän avulla useampien rikosten teko ja ryhmadynamiikka, suunnitelmallinen rikollisuus edistää todisteiden hävittämistä ja henkilötodisteluun liittyvät ongelmat, jotka osaltaan vaikeuttavat rikosten selvittämistä. Lisäksi ryhmäkuri vaikeuttaa perääntymistä rikollisesta toiminnasta ja rikosten teko ryhmässä saattaa heikentää yksittäisen jäsenen vastuunottoa. Rikoksia tekemällä saadaan arvoa ryhmän sisältä ja rikoksissa saatetaan myös hyödyntää järjestäytyneen rikollisryhmän ulkoisia tunnusmerkkejä. Lisäksi järjestäytyneen rikollisuus asettautuu oikeusjärjestystä ja sen suojaamia oikeushyviä vastaan. Näiden edellä mainittujen erityispiirteiden takia järjestäytyneen rikollisuuden toiminnan luonne edellyttää poliisilta ja muilta lainvalvontaviranomaisilta tehostettuja toimia. Poliisi pyrkii havaitsemaan vakaviin rikoksiin tähtäävien ryhmärakenteiden havaitsemiseen jo varhaisessa vaiheessa, minkä ansiosta sitä voidaan ennalta ehkäistä. Tämä vaatii järjestäytyneen rikollisuuden aktiivista seuranta, jatkuvaa tiedonhankintaa kokonaisvaltaisen tilannekuvan saamiseksi, sekä viranomaisten koko toimenpidevalikoiman hyödyntämistä. (Poliisi 2019, 7.)

- Suuri ja pitkäaikainen rikosten tekemiseen liittyvä potentiaali
- Ryhmän eri jäsenet antavat ryhmälle erilaisia resursseja ja erityisosaamista, jotka edistävät rikoksen tekemistä
- Suuremmalla joukolla rikoksen tekeminen ja jälkien hävittäminen on helpompaa
- Kyky tehdä enemmän ja vakavampia rikoksia kuin mihin yksittäinen henkilö pystyisi
- Ryhädynamiikka lisää rikosentekopotentiaalia
- Rikoksen tekeminen osana ryhmää saattaa heikentää yksittäisen jäsenen henkilökohtaista vastuunottoa rikoksesta
- Ryhmäpaine ja -kuri vaikeuttavat rikoksesta perääntymistä ja kieltäytymisestä voi seurata sanktio ryhmässä
- Rikoksen tekeminen tuo arvonantoa rikollisryhmän sisällä
- Rikosten suunnitelmallisuus edistää rikoksen jälkien hävittämistä ja rikosoikeudelliseen vastuuseen johtavien vastuurakenteiden välttelyä
- Rikoksen selvittäminen on vaikeampaa
- Henkilötodistelun saaminen on vaikeaa johtuen ankarasta kurista, uhkasta ja pelosta
- Päättäväinen asettautuminen oikeusjärjestyksen suojaamia oikeushyviä ja oikeusjärjestystä vastaan
- Esimerkiksi jengiliiveistä johtuen rikos näyttäytyy tavallista vaarallisempana ja tekijä hyödyntää tätä

Kuvio 3: Järjestäytyneen rikollisuuden erityispiirteitä (Poliisi 2019, 7)

Tilannekuvan ylläpitäminen vaatii ajantasaista tietoa niin operatiivisen, strategisen kuin taktisen päätöksenteon tueksi. Isossa roolissa on tieto siitä, keitä henkilöitä ja ryhmiä kuuluu niihin järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiin, jotka voivat uhata Suomen oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä, sekä yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Tilannekuvan määrittelyssä tulee huomioida käytettävät prosessit. Prosessin määrittäminen auttaa esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan kohdentamista ja edistämistä hallinnollisin keinoin. Prosesseja ovat hallinnollinen prosessi ja rikosprosessi. Hallinnollinen prosessi tarkoittaa, kun poliisi esimerkiksi määrittelee jonkun ryhmän kuuluvan järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Rikosprosessiin kuuluvan määrittelyn kohtia on mainittu tämän tutkimuksen Järjestäytyneen rikollisuuden määrittelyssä. On tärkeää kuitenkin huomata, että vaikka edellä mainitut prosessit eroavatkin toisistaan, tulisi niiden samoja sisällöllisiä kriteerejä pyrkiä hyödyntämään järjestäytyneen rikollisuuden määrittelyssä, mikä tukisi kokonaisvaltaisesti tilannekuvaa ja sen muodostamista. (Poliisi 2019, 8)

Deckerin ym. (2019, 504) mukaan vuosituhatien vaihteessa useissa Euroopan maissa valtion edustajat kielsivät nuorisojengien olemassaolon. Nuorisojengien aiheuttamia ongelmia on vähätelty suurilta osin muun muassa sen vuoksi, ettei jo pieniä resursseja jouduttaisi ohjaamaan jengiväkivallan torjuntaan. Viimeisten 20 vuoden aikana on Euroopassa kuitenkin huomattu, että katujengejä on olemassa. Euroopassa voitaisiin ottaa oppia amerikkalaisten tekemistä virheistä katujengeihin liittyen. (Decker ym. 2019, 504.)

Björge & Carlsson (2005) ovat todenneet, että keskusteluissa jengeistä saattaa piillä kaksi erilaista vaaraa. Toinen on se, että niiden olemassaoloa ei myönnetä. Tämä voi johtua siitä, ettei niitä tunnisteta. Saattaa myös olla, ettei asiassa haluta leimata tiettyä aluetta, etnisyyttä tai ryhmää. Kieltämällä jengeistä aiheutuvat ongelmat voidaan toivoa, että ongelma poistuu itsestään. Mikäli ongelmaan puututtaisiin, silloin jouduttaisiin myös myöntämään ongelman olemassaolo. Toisena vaarana on moraalipaniikki. Tämä voi aiheuttaa lisääntyntä valvontaa tietyille alueelle, poliisin partiointia ja kiinniottamisia. Mikäli asia vielä tuodaan julkisuuteen, voi se lisätä jengin tärkeyttä heille itselleen. (Björge & Carlsson 2005, 99-100.)

Björge & Carlssonin (2005, 107) mukaan aluksi on tärkeää kerätä tietoa katujengeistä tai nuorisoryhmistä, jotka aiheuttavat ongelmia. Tämän jälkeen saatu tieto arvioidaan ja sen jälkeen analysoidaan. Heidän mukaansa ensin tulisi määritellä jengi, tässä tapauksessa katujengi, jonka jälkeen tulisi tarkastella, onko alueella sellaisia. Jos ei ole, niin minkälaisia ryhmiä alueella on? Tämän jälkeen tulisi tarkastella vastauksia erinäisiin kysymyksiin: Ketä ryhmään kuuluu, kuinka monta henkilöä, minkä ikäisiä, mikä on heidän etnisyytensä, onko heillä johtajaa, toimiiko alueellisesti? (Björge & Carlsson 2005, 107-108.)

2.3.2 Monialainen yhteistyö

Vuonna 2016 tehty Sisäministeriön julkaisu sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden keskinäisriippuvuus (Tiimonen & Nikander, 13) korostaa sisäisen turvallisuuden strategian valmistelussa poikkihallinnollista toteutustapaa, mikä tarkoittaa syvällistä yhteistyötä elinkeinoelämän, kolmannen sektorin, oppilaitosten, viranomaisten ja useiden muiden toimijoiden kesken. Poikkihallinnollisella toteutustavalla on mahdollista luoda edellytykset turvallisuuteen vaikuttavien näkökulmien laaja-alaiselle integroimiselle strategiaprosessiin. Tiimonen ja Nikander (2016, 19-21) ehdottavat nykyisten turvallisuusuhkien määrittelyyn ennakkoluulotonta ja luovaa lähestymistapaa, mikä tarkoittaa turvallisuusviranomaisilta ”out-of-the-box” -tyyppistä ajattelua ja oman toimintaympäristön rajat ylittävää asioiden hahmottamista. Tämä vaatii entistä tehokkaampaa viranomaisten valvetuneisuutta suhteessa yhteiskunnan tilaan ja sen kehittymiseen, sekä toimialoihin ja toimivaltuuksiin sidottujen tulkintojen murtamista. Tällaisten rajat ylittävien yhteistyön muotojen tarkoituksena on kehittää toimintakulttuuria, jonka keskiössä on asioiden ja ilmiöiden systemaattinen analyysi paremman lopputuloksen, tässä tapauksessa moniviranomaisyhteistyön saamiseksi, joka tukee ennakoimista ja varautumista. Systemaattinen analyysi voi luoda mahdollisuuden vaikuttaa uhkan kehittymiseen ennen sen eskaloitumista. Timonen ja Nikander (2016, 21) ottavat esimerkiksi julkaisussaan Sitran nuorten syrjäytymiskehityksen ehkäisemiseksi luodun liputusmallin, joka on hyvä esimerkki moniviranomaisyhteistyöstä. Malli perustuu syrjäytymisvaarassa olevien nuorten havaitsemiseen ja siihen puuttumiseen varhaisessa vaiheessa viranomaisten tekemien liputusten perusteella. Liputus tarkoittaa, että

viranomaiset ilmaisevat huolensa nuoren tilanteen kehittymisestä ja kaikki liputtaneet viranomaiset kerätään yhteen muodostamaan tilanteesta kokonaiskuvaa ja pohtimaan ratkaisuehdotuksia. Malli suojelee myös liputetun nuoren henkilöllisyyttä, sillä hänet nostetaan esille vasta, kun useampi viranomainen on liputtanut hänet.

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan käsikirjassa (Poliisi 2019, 6) todetaan, että järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan tulee sisältää kattavaa yhteistyötä. Tämä tarkoittaa muitakin kuin rikosprosessuaalisia keinoja ja niitä käyttäviä viranomaisia, toisin sanoen yhteistyötä viranomaisten ja muiden toimijoiden kesken. Yhteistyön osa-alueita ovat päätöksenteko, suunnitelmallinen toiminta, tilannekuva, vastuiden jako ja toiminnan seuraaminen. Yhteistyötä heikentävänä tekijänä on tällä hetkellä havaittu olevan tietojenvaihto, sillä tämänhetkiset salassapitosäännökset ovat osaltaan vaikeuttaneet tehokasta torjuntatyötä ilmiöiden seuraamiseen liittyvissä tietojenvaihdossa.

Nykyisten salassapitosäännösten on huomattu vaikeuttavan arkipäivän toimintaa esimerkiksi tietojen vaihdossa ja rekisteritietojen jakamisessa. Viranomaisten toimintaa tietojen vaihdossa säätelee Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (21.5.1999/621). Laissa määritellään, että ”viranomaisen palveluksessa oleva samoin kuin luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Mikäli virkamies oikeudettomasti ja tahallaan paljastaa salassa pidettäviä tietoja, voi hän syyllistyä virkasalaisuuden rikkomiseen tai tuottamukselliseen virkasalaisuuden rikkomiseen.” (Poliisi 2019, 25). Tärkeää on huomata, että yhteistyössä ja tietojenvaihdossa on kuitenkin mahdollista jakaa salassa pidettävää tietoa, mikäli siihen on laissa erikseen säädetty oikeus. Esimerkiksi poliisilaki antaa mahdollisuuden poliisin tehtävässä laajan oikeuden tietojen saantiin rikosten ennalta estävässä tarkoituksessa. Systemaattinen tietojenvaihto ei kuitenkaan ole mahdollista, mikäli viranomaisella ei ole tällaista laajaa oikeutta tietojen saamiseen. Tällöin tiedon vaihtaminen on mahdollista vain yksittäisessä valvonta- ja tarkastustehtävässä. Tietojen vaihtamisen ja saamisen tulee kuitenkin aina perustua lakiin. (Poliisi 2019, 25.)

Tässä luvussa aiemmin mainittu Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen PTR-yhteistyö on aloitettu vuonna 2004. PTR-toiminnan tarkoitus on pitää yllä reaaliaikaista vakavan rikollisuuden tilannekuvaa. PTR-toiminta tähtää myös tunnistamaan ja nostamaan esille esitutkintaa varten rikostorjuntakohteita ja käyttää esitutkinnan apuna analyysitoimintoja. PTR-yhteistyötoiminnan ohella hyödynnetään myös viranomaistoimintaa kansainvälisesti. Kansainvälinen yhteistyö auttaa luomaan toimintaedellytyksiä torjua vakavaa ja järjestäytyneitä rikollisuutta. Rikollisuuden jatkuva muokkautuminen, esimerkiksi tietoverkkoihin siirtyvä rikollisuus tuovat viranomaisille uusia haasteita. Tämä rikollisten ja rikollisen toiminnan muovautuminen johtavat siihen, että poliisi tarvitsee

yhteistyökumppaneiksi sidosryhmiään ja yksityisen sektorin toimijoita. Yhteistyön kasvu näille toimialoille voi tehostaa rikostorjuntaa. (Poliisi 2019, 26.)

2.3.3 Rikos ei saa kannattaa

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa (2013, 11), toimintamallissa numero 18 ja Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan käsikirjassa (Poliisi 2019, 6) suunnataan toimintaa siihen, että rikollisen toiminnan hyötymismahdollisuuksia vähennetään. Järjestäytynyt rikollisuus tähtää suureen taloudelliseen hyötyyn, joten viranomaisen tulee toiminnassaan panostaa rikoshyödyn takaisin saantiin. Tämä vaatii toimivaa viranomaisyhteistyötä, jossa keskitytään rikoshyödyn takaisin saamiseen, korvausvaatimusten turvaamiseen ja tehokkaaseen tuomittujen saatavien perintään.

Rikollisuudessa rikolliset pyrkivät siirtämään saamaansa rikoshyötyä viranomaisten ulottumattomiin, esimerkiksi maan rajojen ulkopuolelle tai bulvaanijärjestelyjen avulla. Rikoshyödyn takaisin saamisella on suuri merkitys, sillä rikoshyödyllä rahoitetaan uutta rikollista toimintaa. Mikäli viranomaisilla ei ole kykyä tai mahdollisuuksia estää rikosentekijöiden rikostuoton hyödyntämistä ja heidän vaikuttamispyrkimyksiään, voivat rikosentekijät päästä ohjaamaan hallinnollista, oikeudellista ja poliittista päätöksentekoa. Esitutkintalain mukaisesti esitutkintaviranomaiset selvittävät epäiltyä rikosta, sen teko-olosuhteita, sillä aiheutettua vahinkoa ja hyötyä. Esitutkinnassa pyritään myös esimerkiksi selvittämään mahdollisuus palauttaa rikoksella saatu omaisuus ja onko rikoksesta aiheutuneesta hyödyistä mahdollisuutta tuomita menettämisseuraamusta täytäntöön pantavaksi. Menettämisseuraamukset voivat kohdistua rikoksesta saatuun taloudelliseen hyötyyn, rikosentekovälineeseen ja rikoksella saatujen esineiden menettämiseen. Rikoshyödyn poisottamisessa poliisin yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi verohallinto ja ulosottoviranomaiset. (Poliisi 2019, 29.)

Rikosten sarjoittaminen on yksi lisäkeino tehostaa rikostutkintaa. Esimerkiksi huumausainerikokset ovat suuri osa kansainvälistä järjestäytynyttä rikollisuutta. Huumausaineita virtaa Suomeen ulkomailta ja poliisin on hyödynnettävä kansainvälisen yhteistyön kautta sellaisia työkaluja, joita hyödynnetään rikostutkinnassa. Näillä luoduilla työkaluilla voidaan esimerkiksi huumausainerikoksia tutkittaessa sarjoittaa huumausaine-eriä keskenään ja saada tietoa takavarikkojen välisistä yhteyksistä. Tutkintaa voidaan tehostaa myös rikospaikkajälkien ja DNA-vertailunäytteiden sarjoittamisella. (Poliisi 2019, 30.)

2.3.4 Ennalta estäminen

Mallionin & Woodin (2020) tekemässä artikkelissa mainitaan, että Britanniassa arvioitiin vuosina 2013-2014 olevan 46 000 nuorta, jotka itse kuuluivat tai he tunsivat jonkun, joka kuului katujengiin. Vuoteen 2019 mennessä luku on noussut noin 400 000. Tutkimuksissa on

havaittu, että aikuisilla, jotka ovat kuuluneet katujengeihin, on enemmän mielenterveysongelmia, fyysisiä terveysongelmia, taloudellisia vaikeuksia, he ovat useammin työttömänä ja saavat sosiaalisia tukia tai rahaa laittomilla tavoilla kuin sellaiset, jotka eivät ole kuuluneet katujengeihin. (Mallion & Wood 2020.)

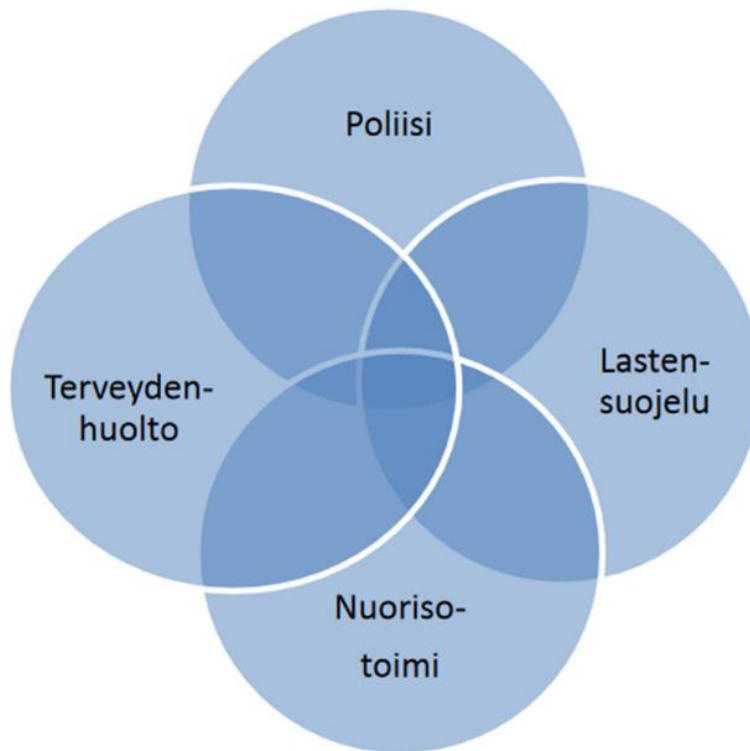
Niin Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan käsikirjassa (Poliisi 2019, 6) kuin Valtioneuvoston periaatepäätöksessä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta (Valtioneuvosto 2013b, 4) on ennalta estämisen tavoitteiksi mainittu järjestäytyneen rikollisuuden vähentäminen sekä estää sitä kehittymästä vakavampaan suuntaan. Ennalta estäminen on myös rikollisen toiminnan estämistä, paljastamista sekä selvittämistä, joka on mahdollista aktiivisilla toimenpiteillä, kuten ohjaamalla rikostietoperusteista tiedonhankintaa ennalta valikoituihin kohteisiin. Ennalta estävä toiminta on määritelty myös tämän opinnäytetyön käsitteissä.

Ennalta estämisen yhtenä osa-alueena on viestintä. Poliisin suorittaman viestinnän tarkoituksena lisätä ja ylläpitää poliisin näkyvyyttä ja mahdollistaa vuorovaikusta. Tämä mahdollistaa myös rikosten ennalta estämistä ja niiden selvittämistä. Järjestäytyneen rikollisuuden osalta poliisin viestintä sisältää esitutkinnasta tiedottamista ja yleistä ilmiöpohjaista viestintää. Esitutkinnasta tiedottamisesta vastaa yleensä kyseisen rikosasian tutkinnanjohtaja. Ilmiöpohjainen viestintä sisältää yleensä ennakkoon pohdittuja ajankohtaisia teemoja, jotka nostetaan esille koordinoitusti. Ilmiöviestinnästä voi tiedottaa poliisin yksikkö, koko poliisi, sidosryhmät tai vaikkapa Europol. (Poliisi 2019, 30-31.) Katujengeistä viestiminen voi olla poliisille kuitenkin hankalaa. Viestinnässä on omat vaaransa, sillä katujengeistä viestiminen voi lisätä nuorissa kiinnostusta liittyä katujengeihin. Viestinnällä voidaan mahdollisesti leimata yksilöitä, alueita tai etnisiä ryhmiä. Tämä saattavat voimistaa sitä, että katujengeihin kuuluvat nuoret eivät pysty irtautumaan jengistä. (Aldridge ym. 2008, 31.)

Yhtenä ennalta ehkäisemisen muotona on Suomessa vuonna 2018 käynnistetty Poliisin EXIT-toiminta, joka keskittyy ehkäisemään vakavaa rikollisuutta auttamalla henkilöitä irtautumaan haitallisesta toiminnasta. EXIT-toiminta keskittyy kahteen osa-alueeseen, joita ovat järjestäytynyt rikollisuus sekä väkivaltainen ideologia ja ääriajattelu. Samantyyppinen EXIT-toiminta on ollut käytössä muissa Pohjoismaissa jo useiden vuosien ajan. Esimerkiksi Ruotsissa tehdyn tutkimuksen mukaan seitsemän kymmenestä jengielämään kuuluvasta henkilöstä miettii hetkittäin jengielämästä irtautumista. EXIT-toimintaan osallistujien saamat tukipalvelut ovat jokaiselle yksilöllisiä ja täysin luottamuksellisia. EXIT-toiminto koordinoidaan Keskusrikospoliisissa, mutta siihen osallistuvat myös paikallispoliisilaitokset, muut tarvittavat viranomaiset sekä järjestöt. (Poliisi 2019, 31: Keskusrikospoliisi 2018.)

Ruotsissa Forkby, Kuosmanen & Örnlin (2020) ovat tutkineet jengeistä irtautumisen syitä. Tutkimuksen kohteena olevat henkilöt ovat voineet irtaantua erilaisista jengeistä kuten katujengeistä ja järjestäytyneen rikollisuuden ryhmistä. Tutkimuksessa on haastateltu muun muassa 20 jengeistä poislähtenyttä henkilöä. Haastatteluissa oli toistunut teemana veljeys tai toivo veljeydestä. Jengeistä irtaantuneet eivät välttämättä halunneet enää olla jengin käytettävissä 24/7 tai eivät halunneet enää olla vastuussa muiden jengien jäsenten tekemisistä. Osalla lähteneistä muutos oli saattanut lähteä elämäntilanteen muuttumisesta, elämään oli saattanut tulla puoliso tai perheeseen syntyä lapsi. (Forkby, Kuosmanen & Örnlin 2020, 160-167.) Bjørgon & Carlsson (2005, 108-111) mainitsevat kahdeksan asiaa jengien vähentämiseksi: uusien jäsenten rekrytoinnin rajoittaminen, välttämällä jengin julkista leimaamista, johtajan neutraloiminen, kannustaminen jengistä irtautumiseen, ryhmien välisten konfliktien rajoittaminen, vaarallisten esineiden hallussapidon rajoittamista, kunnian ja kunnioituksen opettaminen lapsille sekä kunnioituksen saamiseen tarjottava vaihtoehtoinen paikka.

Ennalta estämiseen tähtää myös jo keskeisissä käsitteissä ennalta estämisen torjunnan määrittämisessä mainittu Ankkuri toiminta. Ankkuri toiminto on perustettu sisäisen turvallisuuden ohjelman, Parempi huomina (Sisäasiainministeriö 2012), toimenpide-ehdotuksen mukaisesti vastaamaan tarpeeseen ehkäistä varhaisessa vaiheessa nuorten, alle 18-vuotiaiden, rikoskierteet ja luisuminen rikolliseen elämäntapaan (Sisäasiainministeriö 2013, 7). Ankkuri toiminto perustuu aktiiviseen moniviranomaisyhteistyöhön, jossa yhteistyön osapuolina toimivat poliisi, nuorisotyöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä (kuvio 4). Toiminto pyrkii kohtaamaan nuoren yhden luukun periaatteella, mikä tarkoittaa kaikkien palvelujen olevan saatavilla yhdellä kontaktilla Ankkuri toimintoon. Nuoren saatua tai jouduttua kontaktiin Ankkuri toiminnon kanssa, nuoren tilanne selvitetään kokonaisvaltaisesti viranomaisten yhteistyöllä. Ankkuri toiminnan päätavoitteet ovat nuoren alaikäisen rikolliseen käyttäytymiseen puuttuminen selvittämällä avun tarve ja ohjaamalla tuen piiriin, perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen ja ohjaaminen tuen piiriin sekä sisäisen turvallisuuden lisääminen yhteistyön avulla (Sisäasiainministeriö 2013, 12-13).

Kuvio 4: Ankkuri toimintaan osallistuvat viranomaiset (Sisäasiainministeriö 2013, 14)

Sisäministeriön julkaiseman ankkuritoiminnan käsikirjan (2019b, 22) mukaan ennalta ehkäisevä toiminta vaatii eri ammattiryhmien välistä yhteistyötä, koska näin päästään mahdollisesti pureutumaan juurisyihin yksilöissä ja yhteisöissä. Oikea-aikaisella eri ammattiryhmien osaamisen, tiedon ja toimivaltuuksien yhdistämisellä mahdollistetaan tehokkaasti rikosten ennalta ehkäisyä. Rikosten ennalta ehkäisevien palveluiden yhteensovittamisen tavoitteena on vähentää varsinkin nuorten syrjäytymistä jo varhaisessa vaiheessa. (Sisäministeriö 2019b, 22.)

Yksi esimerkki Euroopassa tehtävästä ennalta estävästä toiminnasta tulee Amsterdamista, jossa tehdyn katujengitutkimuksen mukaan alueella oli 39 Eurogangin määritelmän mukaista katujengiä. Katujengien jäsenistä 63 prosenttia oli marokkolaisia. Kuitenkaan marokkolaiset eivät asuneet kaupungissa enemmistönä. Usein marokkolaiset asuivat huonoilla asuinalueilla sekä heidän työttömyysasteensa oli suuri, joka saattaa olla syy marokkolaisten suureen määrään katujengeissä. Marokkolaiset nuoret viettivät aikaansa kaduilla, koska he tulivat yleensä isoista perheistä ja heidän kodeissaan tila oli vähissä. Alankomaiden poliisi on pyrkinyt parantamaan kommunikaatiota marokkolaisten kanssa. Toiset alankomaiden poliiseista ovat käyneet Marokossa tutustamassa paikalliseen kulttuuriin, ja osa on osallistunut kulttuurienvälisen kommunikoinnin -kurssille. Kuitenkaan toistaiseksi ei ole tiedossa, onko tämä ollut hyödyksi. Vuonna 1998 länsi-Amsterdamissa marokkolaiset isät aloittivat

vapaaehtoisesti liikkumaan lähien kaduilla. He pyrkivät ohjaamaan kaduilla olevia nuoria marokkolaisia kouluun sekä nuorisotaloihin. Tämä järjestely toi erilaisia palkintoja ja levittäytyi muuallekin. Tällainen vapaaehtoisten toiminta olisi tarvinnut kuitenkin paljon vapaaehtoisia, jonka vuoksi vuonna 2006 kaduille palkattiin niin sanotut katuvalmentajat. He eivät ole alueen asukkaita, kuten ensin alueella vapaaehtoisina toimineet marokkolaiset isät, mutta he ovat muuten katu-uskottavia esimerkiksi potkunyrkkeilijöitä ja vapaaottelijoita. Heidän tehtävänä oli pitää kadut rauhallisina ja raportoida näkemästään. Heidän raporttiansa vuoksi sosiaalityöntekijät pystyivät tarvittaessa käydä vierailulla kaduilla oleskelevien nuorten kotona. Vuonna 2007 Alankomaissa oli keskustelua, pitäisikö asiaan puuttua vieläkin voimakkaammin. Yhtenä vaihtoehtona oli pohdittu, että ongelmia aiheuttavien lasten vanhemmat pakotettaisiin ottamaan osaa lastenkasvatuskoulutukseen. Mikäli vanhemmat eivät kursseille osallistuisi, seuraisi heille jonkinlainen taloudellinen sanktio. (Stuifbergen & van Gemert 2008, 79, 91.)

Kuten Alankomaissa niin myös sekä Norjassa että Tanskassa maahanmuuttajataustaiset paikalliset asukkaat liikkuvat alueilla, joissa nuoriso viihtyy. Aikuiset pyrkivät olemaan nuorison ja yhteiskunnan välinen silta; silta, jonka kautta viranomaiset ja nuoriso pystyvät kommunikoimaan. Norjassa on käytössä myös aikaisen puuttumisen malli. Tämä tarkoittaa sitä, kun poliisi saa tietoonsa, että nuori (alle 18-vuotias) on epäilty rikoksesta tai viihtyy läheisissä väleissä jengiläisten kanssa, poliisi tapaa kyseisen nuoren sekä hänen vanhempansa. Tapaamisessa poliisi pyrkii selventämään, mihin tällaisen toiminnan kautta voi päätyä ja mitä siitä voi seurata. Samalla poliisi pyrkii selvittämään syitä sille, miksi nuori on ajautunut tilanteeseensa. Norjassa lisäksi kokeillaan monisysteemistä terapiaa (multisystemic therapy MST), jossa muun muassa on tarvittaessa ympärivuorokautisesti terapeutti käytettävissä. MST:ssä pyritään parantamaan ongelmaisen nuoren vanhempien kasvatustekijöitä. Tanskassa taas on käytössä nuorisosopimus. Mikäli nuori, 15-18-vuotias, on syyllistynyt lievään rikokseen kuten varkauteen tai ilkivaltaan, voidaan hänen kanssaan tehdä nuorisosopimus. Sopimuksen mukaan nuori ei syyllisty samanlaisiin rikoksiin ja siitä hyvästä poliisi ei vie rikosta/asiaa eteenpäin. Mikäli nuori rikkoo sopimusta, niin poliisi voi viedä rikoksen syyttäjän käsittelyyn. Nuorisosopimus ei tule kyseeseen vakavimmissa rikoksissa esimerkiksi joukkotappeluissa. (Carlsson & Decker, 274-277).

Leinfeltin & Rostamin (2012) mukaan Tukholman poliisi on viimeiset 10 vuotta pyrkinyt kehittämään metodeja, joilla he voisivat taistella katujengejä vastaan. Nykyään tätä taistelua tekee yksikkö nimeltään Section against Gang Crime (SGI). SGI:n tehtävänä oli kehittää operatiivinen rikostiedusteluyksikkö, joka selvittäisi katujengien taustoja. Yksikkö tiedusteli, kuinka katujengit muun muassa rekrytoivat henkilöitä. Tämän seurauksena pystyttiin lähtemään kehittämään ratkaisuja ongelmaan. (Leinfelt & Rostami 2012, 258-259.)

Vuonna 2009 Tukholmassa aloitti projekti Stockholm Gang Intervention Project (SGIP). Oli havaittu, että ennen katujengit toimivat alueellisesti, mutta nykyään he liikkuvat enemmän sekä pyrkivät laajentumaan kuin franchise-yritykset. Nämä eivät olleet ainoastaan Ruotsin ongelmia vaan samanlaisia tapauksia oli huomattu muuallakin Skandinaviassa. Tuolloin Black Cobra -katujengi oli levittäytynyt hyvin nopeasti Tanskasta Ruotsiin. Oslossa huolta aiheutti oma jenginsä. SGIP:n yhtenä tarkoituksena on kehittää yhteistyötä sosiaalihuollon sekä muiden alueellisten toimintojen kanssa jengien tukahduttamiseksi sekä ennalta estämiseksi. Tiedustelu on nähty isona tekijänä tässä työssä. Tarvittiin kyky tunnistaa jengien johtohahmot sekä pyrkiä vaikuttamaan heihin muun muassa vangitsemalla. Myös uusien jäsenien rekrytoiminen piti pystyä estämään. Lopuksi oli keksittävä keino helpottamaan katujengeistä irtautumista sellaisten kohdalla, jotka halusivat irtaantua ryhmästä. (Leinfelt & Rostami 2012, 258-260.)

SGIP kehitti PANTHER-mallin jengien torjumiseksi. PANTHER-malliin on otettu vaikutteita muista malleista, kuten COMPSTAT, SARA, NIM sekä POP. PANTHER-mallin tarkoituksena on ollut tunnistaa sekä yhdistää alueen toimijat keskenään. On huomattu, ettei katujengien ennalta ehkäisy ole pelkästään poliisin tehtävä eikä poliisi siinä yksin onnistu. Enimmäkseen ennalta ehkäisy nähdään sosiaalipuolen tehtäväksi. Aiemmissä malleissa kohteena olivat valmiiksi muotoutuneet jengit sekä niihin rekrytoimisen ehkäisy. Kuten missä tahansa yrityksessä, yrityksen alussa yritys on haavoittuvaisimmillaan, joten PANTHER-mallissa pyritään havaitsemaan katujengien ensisignaalit, jonka jälkeen alkaa laaja tiedonhankinta sekä avoin tiedon jakaminen eri viranomaisten kesken, jota seuraa tietojen analysoiminen ja sopivien toimenpiteiden miettiminen. Lopuksi tarvittavat toimenpiteet laitetaan täytäntöön. Mallissa on huomioitu, että välillä toimenpiteitä joudutaan toistamaan, koska osa irtautuu rikollisesta elämäntyylistä hetkeksi ja palaa takaisin. (Leinfelt & Rostami 2012, 262-267.)

2.3.5 Syrjäytyminen ja sen torjuminen

Kuten Covey (2010, 19) mainitsee kirjassaan *Street Gangs Throughout the World*, yksi katujengien syntymiseen vaikuttava osatekijä on marginalisaatio. Suomessa on havahduttu syrjäytymisen aiheuttamiin haasteisiin jo 2010-luvun alussa, jolloin silloinen Sisäasiainministeriö on antanut periaatepäätöksen Sisäisen turvallisuuden ohjelmasta - Turvallisempi Huominen (2012). Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa tiedostetaan syrjäytymisen olevan yksi keskeisimmistä turvallisuusongelmista ja siihen liittyy usein päihteiden väärinkäyttöä. Syrjäytymiseen liitetään usein huono-osaisuus, köyhyys ja taloudelliset ongelmat. Köyhyys itsessään ei ole syy kielteiselle sosiaaliselle perimälle, vaan mahdollinen tekijä perheen heikommalle yhteiskuntaan kiinnittymiselle.

Syrjäytymisen vaikutukset koskettavat niin yksilön, yksilön lähipiirin kuin yhteiskunnan turvallisuutta. Syrjäytymisen riskiä voivat lisätä myös kotoa opitut käytös- ja reagointimallit,

jotka voivat aiheuttaa syrjäytymisen periytymisen sukupolvelta toiselle. Yksilön omat henkilökohtaiset sekä yhteiskunnan rakenteissa olevat syrjäytymistä edistävät tekijät voivat johtaa yksilön siirtymään rikosten pariin. Myös koulupudokkuus ja työttömyys ovat riskitekijöitä rikolliselle tielle siirtymiselle ja näiden on havaittu tutkimuksissa olevan myös yhteys vakavan tai toistuvan väkivallan harjoittamiseen sekä uhriksi joutumiseen. Lisäksi yksi mahdollinen osatekijä rikolliseen alakulttuuriin liittymiselle on yksilön oman heikon identiteetin vahvistaminen ja oman aseman vahvistaminen yhteisössä. (Sisäasianministeriö 2012, 12-13, 23.)

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa (Sisäasiainministeriö 2012, 13) esitetään vuonna 2012 julkaistua tutkimustietoa syrjäytyneiden nuorten määrästä. Tutkimuksen mukaan Suomessa on ollut vuonna 2010 hieman yli 51000 syrjäytyntä 15-29 vuotiasta nuorta ja heistä yli 32000 on ollut syrjäytymisen kovassa ytimessä. Näiden kovaan ytimeen kuuluvista syrjäytyneistä ei ole olemassa tietoa missä he ovat tai tekevät. Tutkimuksen tuloksena mainitaan myös, että lähes joka neljännellä syrjäytyneellä nuorella olisi maahanmuuttajatausta, sekä joka kolmas syrjäytynyt nuori olisi vieraskielinen ja kouluttamaton. Tutkimuksessa todetaan kuitenkin myös, että maahanmuuttajaryhmien välillä on syrjäytymisriskissä suuriakin eroja. Sisäisen turvallisuuden ohjelman (2012, 23) mukaan suuri osa rikosentekijöistä on 15-30 vuotiaita ja lisäksi myös uhrin ovat usein myös nuoria. Rikosten jakaantumisessa on huomattu, että ne eivät jakaannu tasaisesti. Yhtenä haasteena onkin nähty rikosten kasaantuminen vain pienelle ryhmälle nuoria, joilla usein on muitakin ongelmia ja he ovat usein olleet jo lastensuojelun kanssa tekemisissä ennen rikosten aloittamista.

2.3.6 Sosiaalinen media

Ennen nuoriso käytti enimmäkseen internetin keskustelupalstoja. Nykyään nuoriso on siirtynyt käyttämään sosiaalisen median alustoja. Jengit käyttävät sosiaalista mediaa muun muassa markkinoidakseen omia jengiyhteyksiä, glorifioidakseen jengielämää, esitelläkseen oman ryhmänsä voimaa, yrittääkseen saada jengin maineen mainostamalla tekemiään rikoksia. On myös havaittu, että jengit jäsenet käyttävät internetiä sekä sosiaalista mediaa rikosentekoväliseenä. Tutkijat ovat myös havainneet, että on myös jengin jäseniä, jotka käyttävät sosiaalista mediaa vain itsenäisesti eikä mainosta millään tavalla jengiytymistä tai jengielämää. (Feixa ym. 2020, 48.) Densley, Moser & Whittaker (2020) havaitsivat, että nuoret katu-jengiläiset käyttivät enemmän sosiaalista mediaa markkinoidakseen itseään, kun taas vanhemmat järjestäytyneen rikollisuuden jengiläiset eivät halunneet lisähuomiota sosiaalisen median avulla. Nuorten kohdalla on havaittu, että sosiaalisen median kautta saatu julkisuus voi vähentää kilpailevia jengejä alueella sekä saada potentiaalisia asiakkaita laittoman tavaran kaupalle.

Finn-Aage & McCuddy (2020) ovat tutkineet jengeihin kuuluvien nuorten sekä jengeihin kuulumattomien nuorten sosiaalisen median käyttöä. Tutkimuksen mukaan jengeihin kuuluneet nuoret tutustuivat toisiin ihmisiin enemmän internetin välityksellä kuin ei jengeihin kuuluneet. Jengeihin kuuluneet nuoret saivat myös internetin välityksellä tietää ystäviensä tekemistä rikoksista useammin kuin jengeihin kuulumattomat nuoret. Tosin tutkimukseen kyselleistä jengiin kuuluneista nuorista ei mielellään itse paljasta omaa rikollista toimintaansa internetissä, vaan tekee sen mieluummin kasvotusten. Jengeihin kuuluneet nuoret saivat internetin välityksellä kannustusta syyllistyä rikolliseen toimintaan. (Esbensen & McCuddy 2020, 91-98.)

Densley (2020) on artikkelissaan maininnut, että jengit ovat kautta aikojen tehnyt musiikkivideoita, joissa jengielämää ihannoidaan. Nykyään videoilla haetaan julkisuutta, mainetta jengille, mutta samalla sillä voidaan tehdä mahdollisesti rahaa. Tällaisia videoita tekevät lähinnä nuoret. Artikkelissa mainitaan, että Briteissä poliisipäällikkö on toivonut muun muassa YouTuben poistavan rikollista elämää ihannoivat videot. Briteissä henkilö, joka jakaa tiettyntyylistä musiikkia netissä, voidaan lisätä jengitietokantaan, kun musiikkivideoilla mainostetaan jengien nimiä tai jengien merkkejä/tunnuksia. Kuitenkin monet nuoret, jotka eivät kuulu mihinkään jengeihin, lisäävät musiikkia internettiin. (Densley 2020.)

3 Käytetyt menetelmät

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata todellista elämää. Koska Suomessa ei ole tehty aiempaa tutkimusta aiheesta, tutkimuksen tarkoitus on kartoittaa vasta vähän tunnettua katujengiyttä sekä löytää hyviä tapoja sen ennalta ehkäisemiseksi. Tutkimuksessa saatetaan löytää asiantuntijoiden mielestä myös ei-hyväksi-havaittuja tapoja (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 137-138, 161).

Tutkimus tulee olemaan toiminnallinen (Heikkilä 2014, 15). Tutkimuksessa käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Laadullisella tutkimuksella pyritään saamaan enemmän tietoa vähemmän tunnetusta asiasta. (Kananen 2014, 16). Laadullisessa tutkimuksessa ei myöskään pyritä saamaan tutkittavalle asialle tilastollisia yleistyksiä, vaan ymmärtämään toimintaa eli tässä tapauksessa katujengien tunnistamiseen ja torjumiseen liittyviä tekijöitä ja yhteistyön muotoja (Eskola & Suoranta 2014, 61; Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Toisin kuin kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa, laadullisessa tutkimuksessa ei voida esittää yksityiskohtaisia kysymyspatteristoja, koska aiheesta ei ole vielä niin paljoa tietoa. Laadullisessa tutkimuksessa selvitetään vastausta yhteen kysymykseen: "Mistä ilmiöstä on kyse?". Laadullinen tutkimus voi antaa erittäin hyvän kokonaiskuvan tutkittavasta asiasta. (Kananen 2014, 16-17.)

Laadullisen tutkimuksen tulee sisältää myös tietoperusta, toisin sanoen teoreettinen viitekehys, jota tarvitaan mieltämään kokonaiskuvaa tutkittavasta ja kehitettävästä aiheesta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 18). Tämän tutkimuksen tietoperusta on luotu pääasiassa ulkomaisesta katujengejä käsittelevästä kirjallisuudesta ja tutkimuksista, sekä Suomen viranomaisten sisäisen turvallisuuden asiakirjoista. Tietoperustassa ei voitu hyödyntää aiempia Suomessa tehtyjä tutkimuksia katujengeistä, koska niitä ei ole. Tämä oli yksi syy selvittää, voiko järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategioita käyttää hyväksi katujengien tunnistamisessa ja torjumisessa.

Yksi laadullista tutkimusta kuvaava piirre on, että aineiston koko valitaan harkinnanvaraisesti, toisin sanoen tarkoituksenmukaisesti poimien. Laadullinen tutkimus voi siis perustua hyvinkin pieneen tapausmäärään (Eskola & Suoranta 2014, 61). Aineiston, tässä tapauksessa haastateltavien määrään, vaikuttavat myös käytössä olevat resurssit, joita ovat aika ja raha. Lisäksi tulee huomioida, että valitun aineiston koko tulee vaikuttamaan myös aineiston analyysin kestoon (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Hirsjärvi ja Hurme (2015, 58) ovat todenneet Kvaleen (1996, 102) viitaten, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastatellaan keskimäärin 15 henkilöä. Hirsjärvi ja Hurme (2015, 60) kuitenkin toteavat, ettei milloinkaan voi olla täysin varma, onko aineisto todella edustava. Tässä tutkimuksessa on haastateltu yhteensä 11 henkilöä. Tietoperustan pohjalta haastatteluihin pyydettiin tutkijoiden löytämät avainhenkilöt poliisista, rikosseuraamuslaitoksesta, sosiaalityöstä, nuorisotyöstä sekä yhdestä järjestöstä.

Tutkimuksessa tulee myös ottaa huomioon, että se noudattaa eettisiä vaatimuksia, sekä hyvää tieteellistä käytäntöä, eli tieteellisiä yhteisesti sovittuja menettelytapoja (Hirsjärvi ym. 2009, 23).

3.1 Haastattelu

Koska katujengeistä ei toistaiseksi ole julkisesti saatavilla olevaa suomalaista tutkimusta, pitää tietoa kerätä jollakin toisella tavalla. Haastattelu on yksi suosituimmista tiedonkeruun muodoista ja sillä on mahdollista saada lisätietoa tutkittavasta asiasta sellaisilta henkilöiltä, joilla kyseistä tietoa on. Itse haastattelutilanteessa pystyy tarvittaessa vielä suuntaamaan tiedonhankintaa tiettyyn suuntaan. Jos verrataan asiaa kyselylomakkeiden lähettämiseen, niin haastatteluun saadaan yleensä ne henkilöt, joita halutaankin haastatella. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 34, 37).

Haastattelun tekemisellä on myös huonoja puolia. Tutkijoilta menee enemmän aikaa haastattelun tekemiseen kuin esimerkiksi isolle joukolle lähetetyssä kyselylomakkeessa. Haastattelussa tulee myös epärelevanttia tietoa, joka taas kuluttaa tutkijoiden aikaa. Osittain huono puoli voi myös olla se, että haastattelussa haastateltava ei jää anonyymiksi

haastattelijoille, vaikka haastattelun tulokset julkaistaisiin anonyyminä. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 36).

Haastatteluita on erityyppisiä. Määrällisessä tutkimuksessa suositaan lomakehaastattelua, josta käytetään myös nimitystä kysely. Lomakehaastattelu tapahtuu kasvotusten. Siinä haastattelijat esittää haastateltavalle kysymyksiä sekä siihen eri vastausvaihtoehtoja. Teemahaastattelu on avoimempi ja se on enemmän henkilöiden välistä keskustelua. Tutkijalla on etukäteen mietityt teemat, joiden ympärillä keskustelua käydään. Syvähaastattelu on syvällistä keskustelua ilman mitään teemoja. Siinä tiedetään vain aihe etukäteen. Syvähaastattelusta voidaan käyttää myös nimitystä avoin haastattelu (Kananen 2014, 70).

3.2 Teemahaastattelut

Tämän tutkimuksen toisena tiedonkeruun muotona on käytetty teemahaastattelua. Haastattelut ovat perinteinen laadullisen tutkimuksen päämenetelmä ja sen eduksi on nähtävissä esimerkiksi aineiston joustava kerääminen ja vastausten tulkinta (Hirsjärvi ym. 2009, 205). Teemahaastattelun käyttämisessä ei oteta kantaa siihen, kuinka usealle tai kuinka montaa kertaa henkilöä haastatellaan. Teemahaastattelun käyttäminen ei myöskään vaikuta siihen, kuinka syvällisesti jostakin aiheesta keskustellaan haastattelutilanteessa. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 48).

Teemahaastatteluissa on tyypillistä, että haastattelussa käsiteltävät teemat ovat tiedossa, mutta kysymyksiä ei ole kirjattu tarkasti ylös, eikä niitä välttämättä ole laitettu tiettyyn järjestykseen (Hirsjärvi ym. 2009, 208). Tämän tyylisessä haastattelussa kuitenkin kaikille haastateltaville teema-alueet ovat samat vaikkei kysymykset olekaan samoja. Tämän vuoksi teemahaastattelu eroaa muista puolistrukturoiduista haastatteluista (Hirsjärvi & Hurme 2015, 48). Teemahaastattelussa pyritään saamaan merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tehtävien mukaisesti ja haastattelun rungon muodostavat etukäteen valitut teemat (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Tuomi ja Sarajärvi (2009, 75) kirjoittavat myös, että kysymysten yhdenmukaisuuden vaatimus vaihtelee teemahaastatteluissa tutkimuksen mukaan ja on tietyllä tapaa makukysymys, esitetäänkö kysymykset lähes strukturoidusti tai lähes avoimen haastattelun tyyliin tai näiden kahden tavan väliltä tai esitetäänkö haastatelluille kaikki samat kysymykset.

Huomioitavaa teemahaastatteluissa on se, että itse haastattelutilanteessa yksittäisen teeman sisällä edetään yleisestä tiedosta ja kysymyksistä yksityiskohtaisiin tietoihin ja kysymyksiin. Mikäli tutkija etenee heti alussa yksityiskohtaiseen tietoon, voi jotain merkityksellistä ei-yksityiskohtaista tietoa jäädä käsittelemättä. Kysymysten esittämisessä on myös otettava huomioon, että teemahaastattelussa tutkijan tulisi pystyä kysymään avoimia kysymyksiä, esimerkiksi kysymyksiä, jotka alkavat sanoilla mitä, miksi ja kuinka. Tällaisiin kysymyksiin ei yleensä pystytä vastaamaan vain yhdellä sanalla, vaan ne sisältävät selittämistä.

Haastattelussa tutkijan tulee myös muistaa, että kysymykset eivät saa olla haastateltavaa johdattelevia, esimerkiksi sellaisia kysymyksiä, mihin itsessään sisältyy jo vastaus. Johdattelevien kysymysten käyttö on epäeettistä ja se kyseenalaistaa tutkimuksen luotettavuuden. (Kananen 2010, 55-58.)

Teemahaastattelun tallentamiseen voidaan käyttää digitaalista tallentamista. Hyvänä puolena haastattelun digitaalisessa tallentamisessa on, että tutkija voi palata tarkastelemaan haastattelua jälkikäteen, jonka lisäksi tutkija vapautuu haastattelutilanteesta kirjaamisesta. Tallenteen huonona puolena nähdään aineiston litterointi, mikä on usein työläs ja hidas prosessi. Tallenteiden auki kirjoittamisessa (litterointi) voidaan käyttää tarkkuudessa kolmea eri tasoa. Yksi vaihtoehto on kirjoittaa aineisto ylös sanatarkasti, mikä tarkoittaa, että kaikki äännähdyksetkin kirjataan. Toisena vaihtoehtona käytetään yleiskielistä litterointia, jolloin tallenne puretaan tekstimuotoon kirjakielellä, eli murre sanat muunnetaan kirjakieleen. Kolmantena vaihtoehtona on litterointi propositiotasolla, mikä tarkoittaa vain sanoman ydinsisällön kirjaamista. (Kananen 2010, 55-59; Kananen 2014, 101-102.)

Tässä opinnäytetyössä haastattelujen teemat ovat muodostuneet tietoperustan sisällöstä ja valitut teemat on esitetty haastatteluissa haastatelluille saman rungon (liite 1) mukaisesti. Haastattelujen yhteydessä on kysytty myös teemojen sisällä tarkentavia kysymyksiä, mutta niiden muoto ja järjestys on ollut vapaampi ja haastattelutilanne on vaikuttanut siihen, esitetäänkö kaikille haastatelluille samat tarkentavat kysymykset. Tietoperustan pohjalta esiinnoitettavat ja haastattelujen rungon muodostavat teemat (kuvio 5) ovat ennalta estäminen, rikos ei saa kannattaa, syrjäytyminen (marginalisaatio), tilannekuva ja tunnistaminen ja monialainen yhteistyö.

Ennalta estämisen teeman sisältönä on poliisin varhainen puuttuminen mahdollisesti muodostuvaan uhkaan, tässä tapauksessa katujengiin. Ennalta estäminen sisältää jo itsessään poliisin ennalta estävän toiminnon. Ennalta estämisen teema sisältää myös Ankkuri- ja Exit-toiminnan sekä viestinnän roolin. Rikos ei saa kannattaa -teema sisältää rikoshyödyn poisottamisen sekä rikosten sarjoittamisen merkityksen. Rikoksen hyödyn poisottamisen tarkoituksena on vähentää rikoksen tekemisen mielekkyyttä ja korostaa seurausta. Syrjäytyminen teemana sisältää huono-osaisuuden, köyhyyden ja taloudellisten ongelmien, koulun keskeyttämisen ja päihteiden väärinkäytön aihepiirit. Tilannekuvan teeman aiheina ovat järjestäytyneen rikollisuuden erityispiirteet (tunnistaminen) ja käytettävissä olevat prosessit. Monialainen yhteistyön sisällä aiheina ovat poikkihallinnollisuus ja tiedonvälitys.

Kuvio 5: Tietoperustan pohjalta esiin nousseet teemat (Kokko & Liikala 2020)

Haastattelujen avulla pyrittiin saamaan niin sanottua pehmeää tietoa eli haastateltavien omakohtaisia kokemuksia aihepiiristä, jota pystytään hyödyntämään ilmiön tunnistamismuotojen luomisessa. Haastatteluista saatava materiaali tulee olemaan tekstimuotoista. Haastatteluissa pyrittiin myös saamaan haastateltavilta tietoa, miten heidän mielestään katujengien toimintaa voidaan tunnistaa ja torjua, sekä tärkeää oli saada esille haastateltavien omakohtaista kokemusta samankaltaisesta ennalta estävästä toiminnasta. Kokonaisvaltaisemman ymmärryksen saavuttamiseksi tarkoitus oli saada esimerkkejä sekä onnistuneista että epäonnistuneista suorituksista.

Teemahaastatteluissa on noudatettu eettisiä vaatimuksia, hyvää tieteellistä käytäntöä. Haastattelutilanteissa tulee ottaa huomioon (Hirsjärvi ym. 2009, 25) ihmisarvon kunnioittaminen, mikä tarkoittaa ihmisten itsemääräämisoikeuden kunnioittamista. Käytännössä tämä tarkoittaa tämän tutkimuksen kohdalla sitä, että haastateltavat ovat antaneet suostumuksensa haastatteluun vapaaehtoisesti, valitut henkilöt ovat olleet perehtyneitä aihealueeseen sekä henkilöitä on informoitu haastattelun rungosta etukäteen. Olennaista on ollut haastateltavien hyvinvoinnin ja oikeuksien turvaaminen ja tästä syystä heidän henkilöllisyytensä pidetään salassa. Tämä tehdään sen vuoksi, että haastateltavat voisivat mahdollisimman avoimesti, mutta laillisuutta noudattaen, kertoa kokemuksistaan sekä näkemyksistään ilman, että voisivat esimerkiksi joutua oikeudellisen loukkauksen kohteeksi. Anonymiteetti ja luotettavuus ovat osa hyvää eettistä tutkimustapaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131).

3.3 Haastattelujen toteutus

Haastattelut lähtivät tutkimuslupien hakemisella Poliisihallitukselta sekä Vantaan sosiaalitoimelta. Poliisihallituksen myöntämän tutkimusluvan numero on POL-2020-48628 sekä Vantaan nuorisopalveluiden viranhaltijanpäättöksen numero on VD/7425/13.00.00/2020 ja Vantaan perhepalveluiden viranhaltijanpäättöksen numero on VD/7427/13.00.00/2020. Rikosseuraamuslaitos ilmoitti, että heidän työntekijänsä haastatteluun ei tarvita tutkimuslupaa. Lupaa ei myöskään vaadittu haastattelun järjestön osalta. Hyväksytyjen tutkimushakemusten jälkeen valittuihin haastateltaviin otettiin yhteyttä ja tiedusteltiin osallistumishalukkuutta. Osallistuminen haastatteluihin oli vapaaehtoista. Suostumusten jälkeen haastateltavien kanssa sovittiin haastattelu-aika. Haastateltavien kanssa aikataulu oli sovittu heille hyvin soveltuvien aikojen puitteissa. Haastattelu-aikaa varatessa haastateltaville ilmoitettiin haastattelun aihe. Haastattelut sovittiin haastateltavien työpaikoille heidän työaikoihinsa. Haastateltavat saivat etukäteen teemahaastattelun rungon sekä taustatietoa tutkimuksesta.

Helsingin, Vantaan ja Espoon poliisilaitoksilta haastateltiin kustakin yhtä henkilöä, joka on tekemisissä nuorten kanssa sekä ennalta estävän työn kanssa. Keskusrikospoliisista haastateltiin kahta henkilöä, jotka tekevät työtä järjestäytyneen rikollisuuden parissa. Rikosseuraamuslaitokselta haastateltiin yhtä henkilöä. Lisäksi haastateltiin Vantaan kaupungin perhepalveluiden sosiaalityöntekijää sekä Vantaan kaupungin nuorisopalveluista kolmea henkilöä. Nuorisopalveluiden työntekijät tekivät töitä nuorison parissa muun muassa nuorisotaloilla sekä jalkautuen ulos. Järjestöistä haastateltiin HelsinkiMission kehittämän Aggredin työntekijää. Aggredin tarkoituksena on saada ihmisen väkivaltainen käyttäytyminen vähenemään tai loppumaan.

Tutkimuksessa on käytetty enimmäkseen yksilöhaastatteluja, mutta myös yksi ryhmähaastattelu suoritettiin. Ryhmähaastattelussa kaikki saivat osallistua keskusteluun. Haastattelun aikana haastateltavat pystyivät täydentämään toistensa sanomisia. Haastattelussa saatiin ylemmän tason tietoa sekä nuorten parissa työskentelevän käytännön tietoa. Hirsjärvi & Hurmeen (2014) mukaan ryhmähaastattelun etuja on se, että siinä saadaan enemmän tietoa kerralla, mutta huonoa voi olla, että siinä saatetaan arastella mitä sanotaan, koska toinen on kuuntelemassa (Hirsjärvi & Hurme 2014, 63). Tutkimuksessa tehtiin myös yksi etähaastattelu Teams-sovelluksen välityksellä.

Haastattelun alussa haastattelijat esittelivät itsensä sekä haastattelun tavoitteet. Haastatteluiden tallentamiseen käytettiin nauhureita, joiden käyttämiselle kysyttiin haastateltavien luvat. Koska koronavirus jylläsi Suomessa, haastattelutilanteissa haastattelijat ja haastateltavat istuivat turvallisen etäisyyden päässä toisistaan. Nauhurit pyrittiin laittamaan niin, että haastateltavien äänet kuuluisivat nauhalta erityisen hyvin.

Haastattelut aloitettiin ensin yhdellä teemalla. Teemat alkoivat laajoilla kysymyksillä ja jatkuivat tarkentavilla kysymyksillä. Haastatteluissa pyrittiin käymään teema kerrallaan asioita läpi, mutta aiheen moninaisuuden takia teemojen välillä tuli silti pientä sekoittumista. Haastatteluissa on kunnioitettu haastateltavien mielipidettä ja sanomaa. Tietyin väliajoin haastattelija pyrki tiivistämään haastateltavan sanoman, että kaikilla olisi sama ymmärrys asiasta. Haastatteluiden lopuksi haastateltavia kiitettiin osallistumisesta tutkimukseen. Samalla heiltä pyydettiin lupa lisähaastatteluun, mikäli aineistosta nousisikin esiin jotain uutta, joka tarvitsisi lisähaastattelun. Haastattelut kestivät kukin noin 1-2 tuntia.

3.4 Haastatteluiden analyysi

Laadullisen analyysin tavoitteena on luoda tutkittavasta asiasta sellainen kokonaisuus, josta tutkijat pystyvät tuottamaan johtopäätökset. Analyysin tarkoituksena olisi päästä yksittäistapauksista niin pitkälle, että saataisiin tuotettua yleistä tietoa. Ratkaisujen tulee olla perusteltuja ja totuudenmukaisia. (Puusa 2020, 207-211.)

Aineiston analyysitapoja on monia ja niiden käyttöön ei ole yksiselitteistä sääntöä. Analyysitavat voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään, joista ensimmäisen on selittämiseen pyrkivä analyysimuoto, jossa käytetään usein tilastollista analyysia. Toinen ryhmä on ymmärtämiseen tähtäävä lähestymistapa, johon sovelletaan tavallisesti laadullista analyysia ja päätelmien tekoa. Valinta edellä mainittujen ryhmien välillä tehdään sen perusteella, kumpi analyysitapa antaa parhaimman vastauksen tutkimuksessa esitettyihin kysymyksiin tai tehtäviin. Laadullisen analyysin menetelmiä ovat esimerkiksi teemoittelu, tyypittely ja sisällönanalyysi. Laadulliselle tutkimukselle on myös tavanomaista, että aineistoa kerätään eri vaiheissa ja aineistoa myös analysoidaan pitkin matkaa, eikä vain koko aineiston keräämisen jälkeen. (Hirsjärvi ym. 2009, 223-224.)

Tässä opinnäytetyössä teemahaastatteluissa saadun materiaalin analyysiin on käytetty teemoittelua. Teemoittelu eli tematisointi on hyvä analyysimenetelmä, kun tutkimuksessa pyritään ratkaisemaan jokin käytännön ongelma tai intressi. Teemoittelussa hankitusta tekstimuotoisesta aineistosta voidaan nostaa esille vastauksia tutkimuskysymyksiin, eli pyritään nostamaan esille tekstimuodossa olevasta aineistosta ne keskeiset aiheet, jotka tarjoavat vastauksen tutkimusongelmaan/-kysymyksiin. Teemoittelun sudenkuoppana tulee huomioida, että analyysiä ei jätetä vain aineistosta esiintuoduksi sitaattikokoelmaksi. Sitaatit voivat olla mielenkiintoisia, mutta ne eivät edusta kovin pitkälle vietyä analyysiä, eikä niistä välttämättä pysty vetämään johtopäätöksiä. Teemoittelussa on kuitenkin tärkeää nostaa esille mielenkiintoisia sitaatteja pohdittavasti. Onnistuneessa teemoittelussa kerätty aineisto ja teoria lomittuvat keskenään. (Eskola 2018, 370; Eskola & Suoranta 2014, 175-181.)

Eskolan (2018, 371) mukaan haastatteluiden analysointi voi tapahtua haastateltava kerrallaan tai teemojen mukaan. Kuitenkaan tulkinta ja analysointi ei saa jäädä pelkästään

haastatteluiden varaan vaan se pitää yhdistää teoriaan. Tässä tutkimuksessa analysointi on tehty teemojen mukaan. Eskola (2018, 373) suosittelee käymään teema kerrallaan työtä läpi, koska näin tutkija voi huomata jo muutaman teeman läpikäymisen jälkeen, että tekstiä on syntynyt riittävästi eikä kaikkea materiaalia tarvitse kirjata tutkimukseen.

On hyvä muistaa, että aineistosta ei itsestään nouse esiin mitään asioita, vaan ne ovat tutkijoiden itse esille nostamia. Tutkijat ovat tutkimuskysymysten avulla analysoineet aineistoa. Tutkijat eivät myöskään voi täysin neutraalisti tutkia asiaa, koska he ovat teorian perusteella luoneet itselleen jonkinlaisen lähtötiedon analysoitavasta asiasta. (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvuori 2010, 15.) Tämän tutkimuksen haastatteluiden jälkeen nauhoitetut haastattelut kuunneltiin läpi sekä litteroitiin yleiskielellä. Näin haastatteluista saatiin parempi kokonaiskuva. Haastattelut luettiin läpi useaan kertaan, jotta aineistosta saatiin tarpeellinen nousemaan esille. Useamman kerran haastatteluiden läpikäymisen jälkeen haastattelut leikattiin ja liimattiin siten, että samaa aihetta käsittelevät asiat laitettiin samaan osastoon eli saman teeman alle.

4 Haastattelujen tulokset

Haastatteluja käytiin läpi tietoperustasta luotujen teemojen kautta. Haastatteluissa teemat ennalta estäminen, syrjäytyminen, tilannekuva ja tunnistaminen sekä monialainen yhteistyö saivat vahvistusta. Rikos ei saa kannattaa -teema, joka tietoperustassa sisälsi rikosten sarjoittamista, muuttui haastattelujen tulosten myötä muotoon sarjoittaminen ja analyysi. Tuloksien tulkitsemisessä tulee ottaa huomioon, että puhuttaessa esimerkiksi nuorisoryhmästä, nuorisojengistä tai katujengistä, se tarkoittaa tässä kontekstissa häiriöitä tai rikoksia aiheuttavia ryhmiä tai ryhmässä olevia yksilöitä eikä esimerkiksi urheilujoukkuetta.

Haastattelujen tuloksissa nousi esille kokonaan uusi teema, sosiaalinen media. Sosiaalinen media ei noussut merkittävästi esille vielä tietoperustan pohjalta tehdyssä teemahaastattelujen rungon muodostamisvaiheessa. Sosiaalisen median omaksi teemaksi nousun myötä tietoperustaan lisättiin kappale asiaan liittyvästä teoriasta (kappale 2.3.6). Sosiaalinen media on nyky-yhteiskunnassa arkipäiväinen asia, mutta asiassa täytyy muistaa sen olevan kuitenkin nuori keksintö.

4.1 Tilannekuva ja tunnistaminen

Haastatteluissa nousi esille katujengin määritelmän haasteellisuus. Suomella ei ole katujengeillä omaa kansallista määritelmää ja Eurogangin tai Europolin katujengimääritelmä oli tuttu vain osalle haastatelluista. Itse katujengi-sanan käyttäminen nousi useammassa haastattelussa tärkeäksi puheenaiheeksi. Osa haastateltavista ei käytä työssään ollenkaan sanaa katujengi. Esille nousi huomio siitä, että katujengi ei tarkoita välttämättä

poliisikielessä ja kansankielessä samaa asiaa. Kansalaiset voivat arkikielessään käyttää näkemästään nuorisoryhmästä jengi-sanaa, esimerkiksi äänekkästä nuorisojoukosta tai vaikka urheiluporukasta saatetaan käyttää nimitystä jengi. Poliisin toiminnassa ja viestittämisessä kynnys katujengi-sanan käyttämiselle on kuitenkin paljon korkeampi. Se, että poliisi alkaisi kutsua nuorisoryhmää katujengiksi, vaatisi paljon seurantaa sekä asian varmistamista. Varsinkin paikallispoliisitasolla koettiin, että parempi termi ainakin tässä vaiheessa on nuorisoryhmä.

Useissa haastatteluissa tuli ilmi, että nuorten ryhmäytymistä on ollut aina ennenkin. Esimerkkeinä historiasta käytettiin lättähattuja, puukkojunkkareita ja sakilaisia. Nuoret ovat ennenkin kokoontuneet yhteen ja osa heistä on tehnyt rikoksia tai aiheuttanut häiriöitä. Ilmiö ei ole siinä mielessä mitenkään uusi. Nykyaikana nousee esille signaaleita tällaisesta nuorten ryhmäytymisestä, joissa osa nuorista syyllistyy toistuvasti rikoksiin, jopa törkeisiin sellaisiin. Koetaan, että osa nuorista on alkanut ihannoimaan rikollista elämäntyyliä. Osassa haastatteluissa nousi myös esiin huomio siitä, että osalla nuorista kynnys väkivallan käyttöön ja sen seurausten ymmärtämiseen on madaltunut. Samalla nuorten puhekieli on saattanut muuttua hieman enemmän väkivaltaa ihannoivammaksi ja voidaan helpommin huutaa toiselle esimerkiksi tappouhkauksia.

Osassa tällaisista nuorten ryhmistä on jo saatettu käyttää ulkoista tunnusta. Ryhmistä tehdyt havainnot antavat suuntaa, että ryhmät olisivat heterogeenisiä ja ne ovat pääasiassa olleet melko lyhytikäisiä. Ryhmissä olevia henkilöitä voi mahdollisesti yhdistää aate/ideologia tai kieli-/kulttuuritausta, tai henkilöt saattavat olla samalta alueelta tai koulusta. Ryhmien kokoonpanoista ei kuitenkaan uskalleta tehdä mitään yleistyksiä tarkemman tutkimustiedon puuttuessa. Signaalit tällaisista ryhmistä ovat kuitenkin sen verran huolestuttavia, että niitä tulee seurata sekä niiden toimintaan tulee poliisin tarvittaessa puuttua.

Haastatteluissa nousi esille kaksi näkemystä kysymykseen, onko Suomessa jo sellaisia ryhmiä, joita voisi kutsua katujengeiksi. Ensimmäisen ja enemmän kannatusta saaneen näkemyksen mukaan Suomessa ei ole varsinaisia katujengejä, vaan voidaan puhua nuorisoryhmistä. Toisen näkemyksen mukaan Suomessa olisi jo tietynlaisia katujengejä tai vähintään oltaisiin hyvin lähellä sitä. Jälkimmäisen kannan yhteydessä nousi esille huomio, että tällainen jengiytyminen ei ole tullut vauhdilla, vaan se on kehittynyt pikkuhiljaa. Nyt on alkanut niin sanottu toisen polven maahanmuuttajien jengiytyminen. Vaikka haastatteluissa nousi esille näkemyseroja, haastatteluissa koettiin, että viranomaisilla ja viranomaisten yhteistyökumppaneilla on kuitenkin kyky havaita nuorten rikollista ryhmäytymistä, koska kysymys on usein ilmiötasoisesta asiasta. Ilmiötasoinen tieto liikkuu kohtuullisen hyvin eri toimijoiden välillä.

Katujengimääritelmän haasteellisuuden ei koettu vaikuttavan itse poliisin toimintamalleihin. Poliisien haastatteluissa nousi esille, että oli sitten määrittely mikä tahansa, poliisin puuttumiskeinot ovat pääasiassa samat ja asiaan pitäisi pystyä puuttumaan välittömästi. Muutamassa haastattelussa nousi esiin ajatus siitä, voisiko hälytys- ja kenttätoimintaa suorittava poliisi olla enemmän kiinnostunut nuorisoryhmästä, jos sitä kutsuttaisiin katujengiksi. Sinänsä määrittely tai sen puute ei estä signaalien ja havaintojen saamista sekä häiriökäyttäytymiseen puuttumista. Yksi keino olisi määrittää poliisitoiminnassa raja-arvot siihen, milloin nuorisoryhmien häiriökäyttäytymiseen tulee puuttua. Mikäli mennään raja-arvon yli, puututaan asiaan normaalilla poliisitoiminnalla ja ennalta estävällä toiminnalla. Ryhmytymistä seurataan ja pyritään vaikuttamaan niihin yksilöihin, joiden vaikutuksesta ryhmän toiminta voisi kehittyä vakavampaan suuntaan.

Tunnistamisessa yksi monessa haastattelussa esiin noussut haaste oli nykyajan nuorten liikkuminen, varsinkin pääkaupunkiseudulla. Juna- ja metroradat tarjoavat pääkaupunkiseudun nuorille mahdollisuuden liikkua nopeasti kaupunkirajojen yli. Tämä voi osaltaan vaikeuttaa varsinkin viranomaisten toimintaa tunnistaa ja kerätä tietoa samoista häiriöitä aiheuttavista ryhmistä.

4.2 Monialainen yhteistyö

Poliisilla on tehtyjen haastattelujen tulosten perusteella hyvin moniammatillisia yhteistyöverkostoja. Yhteistyöverkostojen koettiin olevan laajoja ja yhteistyö sisälsi yhteistoimintaa esimerkiksi paikallispoliisin osalta niin muiden viranomaisten, koulujen, nuorisotoimen, terveystoimen, päihdehuollon, elinkeinoelämän kuin järjestöjenkin kanssa. Poliisilaitosten välillä yhteistyökumppaneissa oli pieniä eroja. Keskusrikospoliisi tekee lisäksi kansainvälistä yhteistyötä. Poliisi pyrkii kehittämään verkostoja ja tehostamaan toimintaansa. Varsinkin paikallispoliisitasolla uusia yhteistyön kokoonpanoja muodostetaan ja testataan suhteellisen paljon, mutta näistä uusista yleensä vain pieni osuus muodostuu pysyviksi kokoonpanoiksi. Poliisin osalta yhteistyön tarkoituksena on ollut, ja on edelleen, luoda kattava verkosto, mikä mahdollistaa signaalien ja tiedon saamisen matalalla kynnyksellä, sekä saada tiedon siitä, mitkä jengit tai ryhmät ovat nousemassa, aktiivisia tai hiipumassa. Varsinkin paikallispoliisin ennalta estävät toiminnot pyrkivät toiminnallaan ja yhteistyön avulla havaitsemaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa niitä ilmiöitä, joista on haittaa turvallisuudelle tai aiheuttaa pelkoa yhteiskunnalle, sekä puuttua niihin mahdollisesti jo ennalta estävästi.

Yhteistyön osalta koettiin tärkeäksi tunnistaa jokaiseen tilanteeseen oikeat yhteistyökumppanit, sillä verkostojen ylläpitäminen vaatii usein paljon aikaa ja resursseja. Esimerkiksi poliisi voi saada yhteistyökumppaneiltaan valtavan määrän tietoa, mutta poliisille

merkityksellisen tiedon perkaaminen isosta massasta voi olla haastavaa. Yhteistyössä laatu korvaa määrän.

Yhteistyön osalta useissa haastatteluissa nousi myös esille, että toimiva yhteistyö tarvitsee motivoituneita yhdyshenkilöitä. Toisilleen tutut yhteistyöverkoston henkilöt ja pidempiaikainen yhteistyö laskevat kynnystä asioiden tehokkaampaan hoitamiseen. Yhteistyöverkostojen kokouksissa tulisi myös kiinnittää huomiota siihen, että paikalla on, aiheen mukaan, asiasta parhaiten tietävä henkilö sekä esimies, joka pystyy päättämään resurssien ohjaamisesta ongelman ratkaisemiseksi. Tällä tavoin yhteistyössä saataisiin substanssitietoa sekä ohjattua resursseja asian hoitamiseen.

Tietojen välityksen osalta haastatteluissa nousivat esille jo tietoperustassa mainitut haasteet. Vaikkakin yhteistyö on moniammatillista ja verkostot kunnossa, tiedonvälitys koettiin tietyiltä osin puutteelliseksi tai haastavaksi. Ilmiötason tiedon osalta haastatteluissa koettiin, että havainnoista on suhteellisen vaivatonta keskustella tai konsultoida yhteistyökumppaneiden kesken. Ilmiöt ovat anonyymejä eikä niistä keskusteltaessa tarvitse vaihtaa henkilötietoja. Esimerkiksi Aggredi suojaa asiakkaidensa tiedot ja asiat eikä niistä puhuta ilman asiakkaan suostumusta ulkopuolisille, sillä järjestön toiminta perustuu täydelliseen luottamukseen. Kuitenkin ilmiötason tieto on sellainen mitä voidaan tunnistaa ja mistä voidaan keskustella muiden kumppaneiden kanssa.

Kun yhteistyö vaatii henkilötiedoista puhumista tai tiedonvälitystä yksittäisestä henkilöstä tai ryhmästä, toiminta vaikeutuu. Viranomaisille tehdyissä haastatteluissa nousivat esille tietosuoja laki, julkisuuslaki ja lastensuojelulaki. Yhteistyössä saatuja tietoja ei välillä pystytä välittämään eteenpäin johtuen tietosuoja-asioista. Tämä vaikeuttaa toimintaa ja estää pahimmillaan merkityksellisen tiedon jakamista ja saamista. Asiassa nousi esille, että viranomaisten keskinäinenkin tietojenvaihto voi olla ongelmallista, sillä miten viranomaiset voisivat tehdä monialaista interventiota nuorille henkilöille, jos asioista ei voida puhua oikeilla nimillä. Mikäli toisen viranomaisen asiakas ei ole vielä niin sanotusti siirtynyt poliisin asiakkaaksi, asiasta ei juuri voida keskustella. Mitkä silloin ovat poliisin tosialliset mahdollisuudet vaikuttaa yksilöön ennalta estävästi, ettei hän ajautuisikaan poliisin asiakkaaksi. Tiedonvaihdon väylät avautuvat kunnolla vasta rikoksen tapahduttua. Esimerkiksi sosiaalipuolen lainsäädäntö on tiukka tietosuojan osalta, etenkin lapsia ja hyvin arkaluontoisia tietoja koskevissa asioissa. Lainsäädäntö voi siis vaikuttaa halukkuuteen osallistua yhteistyöverkostoihin, mikäli toimijat eivät pysty ottamaan kantaa yksittäisiin tapauksiin tai eivät pysty osallistumaan keskusteluihin, missä käsitellään tunnistettavien henkilöiden asioita.

Lainsäädännön toimivuuden osalta nousi esille muutamia näkökantoja. Yksi näkökulma oli, että itse laki ei ole ongelma, vaan laintulkinta. Laki itsessään saattaisi mahdollistaa nykyistä vaivattomamman tiedon luovuttamisen, mutta sitä ei välttämättä osata tulkita ja käyttää

oikein. Toinen näkökulma oli, että nykylainsäädäntö ei välttämättä mahdollista viranomaisten välillä sellaista tietojenvaihtoa, mikä olisi tarpeellista. Lainsäädännön tulkitsemiseen ja pohtimiseen tietojenjakamisesta menee paljon työaika, koska joudutaan miettimään mitä tietoa voidaan antaa ja jakaa. Tietosuoja koettiin kuitenkin tärkeäksi, mutta sen tiedostettiin tällä hetkellä luovan suuria haasteita tiedonvaihtoon. Tiedonvaihtoon liittyvää lainsäädäntöä tulisi kehittää siihen suuntaan, joka tosiasiallisesti helpottaisi viranomaisten välistä yhteistyötä ennalta estävässä työssä.

Yksi useammassa haastattelussa esiin noussut asia oli koulujen ilmoittaminen esimerkiksi koulupudokkaista. Vaikkakin poliisi ja sosiaalityö tekevät läheistä yhteistyötä koulujen kanssa, on koulujen välillä paljon vaihtelua ilmoittamisaktiivisuudessa. Kouluilla on lain suoma oikeus ja velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli lapsesta tai nuoresta herää huoli. Haastatteluissa tuli esiin, että toiset koulut tekevät lapsesta yhden ilmoituksen syksyllä ja toisen keväällä, vaikka heillä olisi mahdollisuus tehdä niitä useampi. Lastensuojeluilmoituksen tekemisessä saatetaan kuitenkin arastella sen vuoksi, että pelätään koulun ja vanhempien yhteistyön hankaloituvan. Viranomaisten tulisi osata tehdä paremmin esimerkiksi lastensuojeluilmoituksia. Koulut voivat lisäksi tehdä poliisille rikosilmoituksen oppivelvollisuuden laiminlyönnistä. Näitä ilmoituksia ei kuitenkaan tehdä tarpeeksi, jotta asioihin voitaisiin puuttua ennalta ehkäisevästi. Ennalta estävän yhteistyön kannalta tämä koettiin haastavaksi, sillä jos tällaisesta asiasta ei saada signaaleita, ei tosiallista varhaista puuttumisen mahdollisuutta ole. Asiassa nousi esille myös se, että kouluille ei voi ulkoistaa liikaa tehtäviä ja kasvatusvastuuta. Poliisin haastatteluissa nousi esille, ettei poliisi juurikaan ehdi nykypäivänä käydä kouluissa antamassa laillisuuskasvatusta. Tämän tilalle on toivottu saada sähköistä materiaalia, jota voisi jakaa kouluille.

4.3 Sarjoittaminen ja analyysi

Haastatteluissa nousi esiin tilastoinnin haastavuus, kun puhutaan ennalta estävästä toiminnasta. Ennalta estävä toiminta tähtää nimensä mukaisesti estämään haitallisia tapahtumia tapahtumasta. Miten tilastoidaan onnistuneen ennalta estävän toiminnan tulos, kun toiminnan ansiosta itse haitallinen asia on jäänyt tapahtumatta? Poliisin osalta tilastointia ennalta estävästä toiminnasta tehdään kyllä, mutta siinä on haasteita ja sitä pyritään kehittämään. Poliisin osalta haastatteluissa nousi esille, että varsinkin paikallispoliisi saa yleisellä tasolla paljon signaaleita ja havaintoja ilmiöistä ja asioista. Näitä signaaleita ja havaintoja tuottavat poliisi itse ja sitä saadaan myös yhteistyökumppaneilta. Myös nuorisopalveluilla on raportointia. Raportointi vaatii välillä tueksi pidempiaikaista seuranta, koska silloin saadaan parempaa kokonaiskuvaa, miten asia on tai miten se kehittyy. Raportointi on siinäkin mielessä tärkeää, että silloin ei olla yksittäisten työntekijöiden muistin varassa.

Tietoa signaaleista ja havainnosta kerätään poliisilaitosten alueilla ja sitä pyritään saamaan samaan paikkaan. Tässä asiassa nousi esiin nuorten aktiivinen liikkuminen pääkaupunkiseudulla, mikä voi osaltaan tuoda haasteita sarjoittamiseen ja samojen ilmiöiden kattavaan tunnistamiseen yli poliisilaitosten rajojen. Poliisin haastatteluissa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että signaaleita ja havaintoja pitää pyrkiä keräämään kattavasti ja yhdistämään sitä tehokkaammin valtakunnallisesti. Tämä vaatisi kuitenkin sen, että katujengeihin liittyvät asiat annettaisiin tietyn tahon vastuulle, joka pystyisi seuraamaan ja analysoimaan kattavasti eri alueilta kerättyä tietoa.

Tiedon keräämisellä nimenomaan samaan paikkaan voitaisiin mahdollisesti kartoittaa, ehkäistä ja hidastaa katujengien muodostumista. Kattavalla tiedon yhdistämisellä on mahdollista kyetä hahmottamaan ryhmän johtorakenteita ja tunnistamaan niitä henkilöitä, jotka ovat niin sanotusti vaaravyöhykkeessä liittyä rikolliseen toimintaan. Tämä loisi edellytyksiä asiaan puuttumiselle. Tähän liittyen nousi esille havainto, mikäli poliisilaitosten kesken ei ole yhtenäistä katujengin määritelmää, on signaalien ja havaintojen saaminen saman määritelmän alle vähintäänkin haastavaa.

Yhtenä toimintaehdotuksena nousi esille, että poliisille tulisi luoda ohjaava asiakirja tai manuaali, missä mahdollisesti olisi määritelty katujengi sekä toimintaohjeita. Tämä todennäköisesti tehostaisi tiedon keräämistä sekä helpottaisi esimerkiksi poliisihenkilöstön koulutusta aiheeseen ja signaalien tunnistamiseen. Alkuvaiheessa nouseva rikollinen ryhmä taikka katujengi olisi helpompi torjua, koska se ei ole vakiinnuttanut sijaansa. Poliisin pitäisi hankkia heistä tietoja ja erinäisillä toimenpiteillä vaikuttaa jengin toimintaan, ettei jengi pystyisi toimimaan vapaasti ja rauhassa. Esimerkiksi katujengi on todennäköisesti alimman tason toimija, mikä tarkoittaa sitä, että siihen kuuluvat jäsenet tekevät vielä rikoksensa itse, jäsenet ovat jossain määrin helposti tunnistettavissa eikä heillä ole vielä pimeässä toimivia verkostoja.

Poliisin osalta useammassa haastatteluissa nousi esille myös tiedon keräämisen ohella analyysitoiminnan merkitys ja tietojohdoinen poliisitoiminta. Kun tietoa on, sitä pitää pyrkiä yhdistämään ja jatkojalostamaan toiminnan ohjaamiseksi ja tehostamiseksi. Tiedon keskittämisen avulla saataisiin myös luotua tiedusteluasiat ja -kysymykset, joihin pyritään saamaan vastaukset. Tämän jälkeen analyysin avulla tieto jatkojalostettaisiin toimintaa ohjaavaksi. Tiedon keräämisen ja analyysitoiminnon tärkeyden ohella pitää myös huomioida ja selvittää asioiden syy-seuraus-suhteet, jotta asioissa ei tehdä vääriä johtopäätöksiä.

4.4 Ennalta estäminen

Haastatteluissa nousi esiin vahva näkemys, että ennalta estäminen lähtee liikkeelle varhaisessa vaiheessa jo lapsuudesta ja kotioloista. Vanhempien tulisi antaa lapsilleen aikaansa ja rakkautta, jotta nuori ei mahdollisesti joudu hakemaan hyväksyntää haitallisista

nuorisoryhmistä. Yksi esiin noussut haaste on, kuinka apua pystytään tarjoamaan ennalta ehkäisevästi, ennen tilanteen eskaloitumista. Asia nähtiin suurelta osin lastensuojelun tehtäväksi, mutta viranomaisyhteistyötä ei saisi tässäkään väheksyä. Esille nousivat myös neuroepätyypilliset nuoret, jotka tarvitsisivat lisäksi terveydenhoidon palveluita. Koetaan, että päihdepalvelut toimivat Suomessa hyvin ja niihin on panostettu, mutta mielenterveyspalveluita on liian vähän saatavilla.

Signaalit lapsen tai nuoren ajautumisesta rikolliseen elämään tulisi tunnistaa jo varhaisessa vaiheessa ja lähteä vaikuttamaan siihen moniviranomaisyhteistyössä. Poliisien haastattelussa nousi esiin toive, että poliisit ilmoittaisivat matalalla kynnyksellä ennalta estävälle toiminnolle niistä nuorista, jotka eivät itse ole syyllistyneet rikokseen, mutta ovat olleet mukana sellaisessa joukossa, jossa on rikos tai rikoksia tehty ja nuorista on tehty lastensuojeluilmoitus. Tällöin nuoria voitaisiin saada ankkuritoiminnan piiriin varhaisessa vaiheessa. Olisi myös tärkeää, että poliisit oman työnsä ohella kävisivät juttelemassa nuorten kanssa, silloin kun se olisi mahdollista. Poliisien pitäisi olla kiinnostuneita nuorten asioista. Vantaalla toimii jalkautuvien sosiaalitoimijoiden lisäksi ainakin maahanmuuttajajärjestö, joka liikkuu niissä paikoissa, joissa nuoretkin ovat. On koettu, että eri toimijoiden jalkautuminen nuorten pariin on rauhoittanut alueita. Lisäksi yhteistyö maahanmuuttajajärjestöjen kanssa tuo tutuksi uutta kulttuuria.

Poliisitoiminnan osalta yksi haastava asia on, että rikosoikeudellinen vastuu alkaa vasta 15-vuotiaana. Osa lapsista ja nuorista on kuitenkin saattanut syyllistyä rikolliseen tekoon montaa kertaa ennen rikosoikeudellisen vastuun alkamista. Rikoksiin syyllistymistä saattaisi ehkäistä kiinnijäämisriski. Mikäli kuitenkin nuori syyllistyy rikokseen, tulee hänen asiansa käsitellä nopeasti, koska nuoren mieli pystyy ajattelemaan asioita noin kaksi viikkoa eteenpäin. Tänä aikana hänen tulisi ymmärtää tekonsa syy-seuraussuhde. Haastavana pidetään myös nuoren tuleamista täysi-ikäiseksi. Sen jälkeen poliisin ennalta estävän toiminnan toimenpiteet oikeastaan loppuvat ja mukaan tulevat normaalit esitutkintatoimenpiteet. Esiin nousi myös viranomaisyhteistyö nuoren vankilassaoloaikana. Kun nuori menee suorittamaan tuomiotaan vankilaan, pitäisi eri viranomaisten pyrkiä vaikuttamaan nuoreen samanaikaisesti. Niin kauan kuin nuori on vankilassa, viranomaiset tietävät hänen olinpaikkansa. Tällä hetkellä asia saattaa mennä niin, kun nuori on vankilassa, saa siviilissä hänen kanssaan töitä tehnyt sosiaaliviranomainen huokaista helpotuksesta ja pitää vankila-aikaa lomana itselleen.

Tietojohdoisessa ennalta estävässä poliisityössä nähtiin tärkeänä tietojen kerääminen ja analysoiminen. Poliisilaitoksissa on ennalta estävän toiminnon yksiköt, jotka tekevät moniviranomaisyhteistyötä. Myös tässä kohtaa nousivat esille viranomaisten välisten tietojenvaihdon haasteet, johtuen salassapitomääräyksistä ja velvollisuuksista. Sosiaalityössä henkilötietojen vaihtamiseen toisen viranomaisen kanssa tarvitaan lähtökohtaisesti nuoren sekä hänen huoltajansa suostumus. Vasta rikoksen tapahduttua useat vaihtoehdot tulevat

poliisin näkökulmasta mahdolliseksi. Ennalta estävässä toiminnassa olisi pääasiallinen tarkoitus vaikuttaa nuoriin ennen kuin tilanteet menevät huonoon suuntaan.

Poliisin vetämässä ennalta estävässä toiminnassa usein rikokseen tai rikolliseen tekoon syyllistynyt nuori tavataan moniviranomaistapaamisessa. Tämän jälkeen nuorta seurataan hetken aikaa ja mahdollisesti tavataan uudelleen, jonkun viranomaisen toimesta. Poliisin ennalta estävässä työssä ei yksittäistä nuorta voida kuitenkaan jäädä seuraamaan pitkäksi aikaa.

Haastatteluissa kiinnitettiin huomiota asuinalueiden eriarvoistumisen estämiseen. Esimerkiksi maahanmuuttajia ei pitäisi asettaa vain tietyille asuinalueille, koska se saattaa osaltaan vaikeuttaa integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämän osalta haasteena nähtiin se, että osa maahanmuuttajista saattaa itse hakeutua asumaan samalle asuinalueelle, missä on jo ennestään paljon samaa kansalaisuutta olevia asukkaita. Asuinalueiden eriarvoistumiseen liittyen nousivat esiin myös päihdeongelmaiset ja työttömät. Alueiden suunnittelussa tulisi ottaa huomioon moninaisuus. Yksi näkökanta oli, että mikäli niin sanottu huono-osaisuus keskitetään tietyille asuinalueille, voivat esimerkiksi alueilla asuvat lapset periä tämän huono-osaisuuden. Tällä tarkoitettiin sitä, että lapset huomaavat pärjäävänsä myös kouluttautumattomina ja työttöminä, eivätkä välttämättä pyri saavuttamaan elämässä mitään.

Yhdessä haastattelussa nousi esiin ennalta estävänä toimintana niin sanottu Islannin malli, jota useammat ovat käyneet ihastelemassa. Härkösen (2019) Ylelle kirjoittamassa artikkelissa mainitaan, että Islannin mallissa pyritään vähentämään nuorten päihteiden käyttöä sekä puuttumaan varhain ilmenneisiin ongelmiin. Islannin mallin yhtenä tavoitteena on, että kaikilla lapsilla olisi mahdollisuus vapaa-ajan harrastuksiin. Lapsille ja nuorille on asetettu myös yhteiset kotiintuloajat, joita naapurustoissa partioivat vanhemmat sekä poliisi valvovat. Islannissa myös päihteiden ostamisen ikäraja on nostettu sekä saatavuutta rajoitettu. (Härkönen 2019.)

Muutamassa haastattelussa nousi esiin se, että nuorille pitäisi saada palveluita haitallisesta nuorisoryhmästä irtaantumista varten. Näitä palveluita tulisi myös markkinoida nuorille. Aikuisille on muun muassa järjestetty EXIT-toiminta. Nuorille on saattanut ryhmässä ollessaan syntyä velkasuhteita, joista voi olla vaikea päästä eroon.

Ennalta ehkäisyssä on tärkeää, että yhteiskunta antaa paremman tarjouksen kuin joku muu. Ihminen lähtee yleensä siihen suuntaan, minkä hän kokee itsellensä kannattavaksi. Nuorille tulisi tarjota järkevää tekemistä, esimerkiksi erilaisia harrastuksia. Yhdessä haastattelussa nousi esille pysäyttävä huomio: "Ei ole odotettavaa, että yksilö jäisi vain odottamaan omaa kuolemaansa, vaan se taistelee hengissä pysymisestä. Mikäli yhteiskunta sitä ei hänelle tarjoa, hän etsii sen muualta".

4.5 Syrjäytyminen

Haastatteluissa nousi esiin, että syrjäytyminen on moniulotteisesti tulkittavissa ja siitä on vaikeaa puhua, koska ihmiset kokevat ja käsittävät sen subjektiivisesti eri tavalla. Osassa haastatteluissa nousi esiin syrjäytyneen henkilön oma subjektiivinen näkemys itsestään. Hän ei välttämättä itse koe olevansa syrjäytynyt, vaikka muut näkisivät hänet syrjäytyneenä. Yhdessä haastattelussa nousi esille näkökanta, että terminä voisi mieluummin käyttää nimitystä syrjäytetty, koska ihminen ei ole välttämättä itse halunnut syrjäytyä. Poliisin vaikutusmahdollisuudet marginalisaatioon tai syrjäytymiseen ovat tällä hetkellä pienet, koska poliisi kohtaa nuoren yleensä vasta sen jälkeen, kun jotain on jo päässyt tapahtumaan.

Syrjäytymisen voidaan nähdä haastattelujen perusteella lähtevän liikkeelle jo lapsuudesta, vaikkakaan asiassa ei voida tehdä suuria yleistyksiä. Yksi huomio aiheeseen oli, että yksilö on voinut kokea kaltoinkohtelua lapsesta saakka, vaikka hän ei itse näkisi tai kokisi sitä kaltoinkohteluna. Tällä voi olla kauaskantoisia seurauksia yksilön tulevaisuudessa. Usealla vankilaan saapuvalla henkilöllä syrjäytyminen on ollut isona osatekijänä, syrjäytymistä on saattanut olla jo useammassa polvessa. Osalla vankilaan joutuneista on myös ollut taustallaan laitossijoitusta. Haastatteluissa nousi vahvasti esille, että huoltajien tulisi pystyä tarjoamaan lapsille rajoja, aikaa ja rakkautta.

Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että lapsille tulee antaa mahdollisuus koulurauhaan, koulukiusaamiseen tulee puuttua. Esimerkkinä koulukiusaamisesta oli nuori, jota on saatettu kiusata pitkään koulussa eikä asialle ole tehty mitään. Jonain päivänä hän saattaa antaa kiusaajilleen takaisin ja hänet leimataan sen jälkeen itsekkin kiusaajaksi. Yleisestikin kiusaamisesta johtuva leima voi kantaa pitkälle. Yksilö saattaa alkaa käyttäytymään sen mukaan, miksi hänet on leimattu. Tämä voi johtaa myöhemmässä vaiheessa liittymiseen jonkinlaiseen jengiin. Koetaan myös tärkeäksi, että sellaisille nuorille, joiden todistuksissa olevat numerot eivät ole kovin hyvät, löytyisi myös jatko-opiskelupaikkoja. Lapsille tulisi myös tarjota vapaa-ajan tekemistä, jotta he eivät lähtisi tekemään mitään hölmöyksiä. Lapsille ja nuorille pitäisi pystyä tarjoamaan hyvä ja houkutteleva tulevaisuudennäkymä, toivo paremmasta. Yhdessä haastattelussa nousi esiin 2017 tehty kouluterveyskysely, jonka mukaan 35 000 lasta on joutunut kiusaamisen kohteeksi viikoittain tai useammin. Aika-ajoin koulussa kiusataan 136000 lasta. Kyselyn mukaan yläasteikäisistä 8 % ei pysty keskustelemaan juuri koskaan vanhempiensa kanssa asioista ja 9 %:lla ei ole läheistä ystävää. Tällaisilla nuorilla on riski päätyä ryhmiin tai jengeihin, koska ryhmä tarjoaa kavereita ja jengiin liittyminen voi mahdollisesti poistaa kiusaamisen uhkan.

Haastatteluissa nousi esille näkökulmia, minkälaisia asioita mielletään liittyvän syrjäytyneisiin nuoriin. Tällaisia asioita olivat koulunkäynnin jättäminen kesken, päihteiden mukaantulo, erinäisiin rikoksiin syyllistyminen ja yleinen näköalattomuus elämään. Tällaisesta elämästä

saattaa olla aikuisiällä vaikea päästä pois. Esimerkiksi tuli henkilö, joka asuu päihdeongelmaisten asuntolassa ja haluaisi itse päästä irti päihteistä. Se saattaa olla vaikeaa, koska päihteiden käyttäjiä on ympärillä niin paljon. Myös työelämään kiinni pääseminen voi olla haastavaa, jos CV:ssä on useamman vuoden tyhjä kohta.

Osassa haastatteluista pohdittiin maahanmuuttajien marginalisaatiota. Maahanmuuttajille voi olla vaikea elää kahden kulttuurin paineessa, sekä lähtömaan että Suomen. Muutamassa haastattelussa tuli esille näkökulma, että osa maahanmuuttajista ei välttämättä koe halua integroitua Suomeen, vaan he haluavat jatkaa elämistä omien kulttuuriensa ja tapojensa mukaan. Syynä tähän voi olla esimerkiksi halu vielä jossain vaiheessa palata takaisin kotimaahan. Maahanmuuttajien kohdalla olisi tärkeää saada viestitettyä, että heillä on yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet pärjätä kuin muillakin. Yhteiskunnan pitäisi osata tarjota palveluja ja tietoa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Osa maahanmuuttajista ei välttämättä luota viranomaisiin ja he saattavat pelätä lastensuojelun ja muiden viranomaisten yhteydenottoa. Tähän voi vaikuttaa pelko siitä, että viranomaiset vievät heidän lapsensa pois. Tämä voi olla myös syy, mikseivät he uskalla hakea apua ajoissa.

Osassa haastatteluista nousi esille tulkin käyttämisen haasteet. Esimerkiksi harvinaisempien kielten kohdalla tulkki ja asiakas saattavat tuntea toisensa. Kunniaan liittyvät asiat, mutta myös klaaniuteen vaikuttavat seikat, saattavat vaikuttaa siihen, kuinka ja mitä tulkille uskalletaan puhua. Asiassa nousi esille, että osassa tapauksista nuorta itseään saatetaan käyttää tulkkina viranomaisen ja nuoren huoltajien välillä. Tähän liittyen nousi esille huomio, että esimerkiksi koulunkäyntiin liittyvien asioiden tai ongelmien kanssa nuori saattaa tulkata asioita itselleen edullisempaan suuntaan. Tällöin huoltajat eivät saa oikeaa kuvaa mahdollisesta ongelmasta. Osassa haastatteluista koettiin, että tulkkien käyttöön liittyy paljon ymmärrettäviä asioita, joita pitäisi ottaa huomioon esimerkiksi poliisikoulutuksessa.

4.6 Sosiaalinen media

Haastatteluissa nousi esiin sosiaalisen median muodostama uudenlainen maailma, joka ei nuku koskaan. Sosiaalinen media mahdollistaa paljon asioita ja sitä kautta nuoret pystyvät tutustumaan eri alueilla asuvien nuorten kanssa. Tämä saattaa olla osaltaan vaikuttamassa nuorten kaupunkien ja alueiden väliseen liikkumiseen. Nuorten nähtiin olevan todella aktiivisia ja kyvykkäitä sosiaalisen median käyttämisessä.

Sosiaalista mediaa saatetaan käyttää hyväksi myös rikoksia tehdessä, sekä jakaa hyvin rajattua ja siloteltua kuvaa elämästä. Esiin nousseita havaintoja haastatteluissa oli, että sosiaalisessa mediassa saatetaan glorifioida esimerkiksi jengielämää tai rikollista elämäntyyliä. Osa haastateltavista oli huolestuneita siitä, että nykyään nuoret jakavat myös itse rikollista elämäntyyliä ihannoivia kuvia. Joillain nuorilla saattaa olla kuvia sosiaalisessa mediassa esimerkiksi aseiden kanssa ja osa nuorista jakaa tappeluvideoita sosiaalisessa

mediassa. Tämä herättää huolta, että osa nuorista voi lähteä matkimaan videoilla tehtyjä asioita.

Suurin osa haastateltavista katsoi, että viranomaisten ja muiden nuorten kanssa toimivien tahojen tulisi olla mukana myös sosiaalisessa mediassa. Yksi näkökanta oli, että näin voidaan mahdollisesti päästä puuttumaan ja estämään esimerkiksi nuorten välisiä tappeluita, joihin nuoret ovat toisiaan sosiaalisessa mediassa yllyttämässä. Muutamassa haastattelussa tuli myös se näkemys esille, että nuoret eivät välttämättä ymmärrä, että heidän sosiaaliseen mediaan laittamansa kuva tai video voi päätyä viranomaisen nähtäville ja hän voi sen takia joutua esimerkiksi poliisin kanssa tekemisiin. Yhdessä haastattelussa suoranaisesti nostettiin esiin myös median vastuu asioista. Televisioista tulee erilaisia sarjoja, jopa tosi-tv -sarja, joissa ihannoitetaan rikollisella toiminnalla hankittua elämäntyyliä.

5 Johtopäätökset

Tiedon keräämisen jälkeen kerätystä aineistosta johdetaan johtopäätökset, joilla pyritään vastaamaan työn alussa luotoihin tutkimuskysymyksiin. Tässä tutkimuksessa tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Miten poliisi voi kehittää monialaista yhteistyötä katujengien muodostumisen tunnistamiseksi?
2. Miten yhteistyötä voidaan hyödyntää katujengien ennalta estämisessä ja torjumisessa?

Tällä hetkellä Suomessa ei ole yhtenäistä linjaa siitä, onko täällä jo katujengejä tai onko sellaisia muodostumassa. Katujengeistä ei myöskään ole Suomessa tehty kansallista tutkimusta, joten asiassa ei voida tehdä yleistyksiä millaisia katujengit rakenteeltaan ja toimintatavoiltaan sekä aluesidonnaisuuksiltaan ovat. Asiassa on syytä huomioida, että 2000-luvun taitteessa useat Euroopan maat ovat kieltäneet, että heillä olisi nuorisojengejä (Decker ym. 2019, 504). Tällä hetkellä tilanne on kuitenkin se, että useisiin Euroopan maihin on muodostunut katujengejä. Olisi kenties naiivia ajatella, että Suomen kohdalla tilanne olisi toinen ja yhteiskuntamme niin erilainen, että tänne katujengejä ei pääsisi syntymään. Tämän takia asiaan tulee yhteiskunnassamme varautua ja puuttua.

Poliisilain (879/2011) 1 §:n 1 momentin mukaan poliisin yhtenä tehtävänä on rikosten ennalta estäminen ja paljastaminen. Poliisin yhteistyökumppaneina turvallisuuden ylläpitämisessä ovat muun muassa viranomaiset, yhteisöt sekä asukkaat. Tämä poliisilain ensimmäinen pykälä kertoo, että poliisin tulee toimia ennalta estävästi eikä niin sanotusti vain tulipalojen sammuttajana. Turvallisuuden ylläpitämisen mahdollistamiseksi eri viranomaisten on pystyttävä tekemään laadukasta ja toimivaa yhteistyötä. Haastattelujen perusteella poliisin yhteistyöverkostot ovat kattavia, niihin sisältyy yhteistyötä monipuolisesti yhteiskunnan eri

osa-alueilta. Yhteistyöverkostoja pyritään myös kehittämään ja tehostamaan muuttuvien tilanteiden mukaan.

Yhteistyön kehittämisen voi nähdä lähtevän poliisiorganisaation sisältä. Tilannekuvan luominen voi olla haastavaa, mikäli viranomaisilla ei ole yhtenäistä määritelmää katujengille. Bjørgon & Carlssonin (2005, 107) mukaan katujengi tulisi määritellä samoin kuin haastatteluissa nousi esiin ehdotus ohjaavan asiakirjan luomisesta, jossa katujengi määriteltäisiin. On syytä pohtia, pitäisikö Suomeen luoda oma katujengin kansallinen määritelmä vai käytämmekö jo jotain olemassa olevaa määritelmää. Katujengin kansallinen määritelmä vaatisi kuitenkin tutkimustietoa, jotta se olisi mahdollista luoda. On syytä huomioida, että ulkomailla tehtyjen tutkimusten mukaan katujengit eivät välttämättä ole vain alaikäisten ja nuorien henkilöiden muodostamia kokonaisuuksia. Esimerkiksi Ruotsissa katujengeihin kuului tilastojen mukaan paljon yli 30-vuotiaita henkilöitä (Holgersson ym. 2012, 433-434). Katujengin määrittäminen voi auttaa tunnistamaan signaaleja sekä helpottaa tiedon keräämistä paremman tilannekuvan saamiseksi. Määritelmä voi myös osaltaan auttaa poliisien kouluttamisessa aiheeseen ja katujengien tunnistamiseen. Myös yhteistyökumppanit saisivat näin selkeän kuvan, mitä poliisi tarkoittaa katujengillä ja mitä asioita he voivat omissa toiminnassaan huomioida.

Toinen asia katujengin määritelmän luomisen lisäksi on asian vastuuttaminen tietylle taholle. Mikäli katujengit ja niistä kerätyn tiedon keskittäminen ja analysointi eivät ole kenenkään vastuulla, tietoa voi mennä hukkaan, se voi olla sirpaleista eikä asiassa saada kunnon kokonaiskuvaa. Tähän liittyen on huomioitava, että katujengit eivät välttämättä ole aluesidonnaisia ja saattavat liikkua yli kaupunkirajojen. Katujengien mahdollinen liikkuminen yli poliisilaitosten rajojen voi aiheuttaa sen, että ilman asian vastuuttamista tietoa ei saada keskitettyä poliisilaitosten kesken.

Käytettävän katujengin määritelmän päättäminen ja asian vastuuttaminen tietylle taholle saattaisi myös helpottaa asiasta tiedottamista julkisuuteen. Tällä hetkellä tiedottaminen katujengeistä tai jengiytymisen merkeistä on ristiriitaista, esimerkkinä vuonna 2019 Jyväskylässä ylikonstaapeli antoi medialle lausunnon, jossa hän kertoi katujengiytymisen merkkejä olevan ilmassa. Hetkeä myöhemmin media otti yhteyttä poliisilaitokselle, josta ilmoitettiin, ettei kyseinen ylikonstaapeli enää saanut tiedottaa asiasta ja tiedottamisvastuu oli siirtynyt päällystölle. Päällystön edustaja korjasi medialle, ettei ilmassa ole jengiytymisen merkkejä. (Karjalainen 2019.) Viestinnässä tulee tiedostaa, että se voi myös lisätä nuorison kiinnostusta katujengeihin tai se voi leimata yksilöitä, alueita tai etnisiä ryhmiä (Aldridge ym. 2008, 31). Haastatteluissa nousivat esille samat huomiot. Mikäli poliisi tiedottaa tietyn nimisestä katujengistä, se voi glorifioida tätä ryhmää ja innostaa ryhmän jäseniä. Katujengien vastuuttaminen tietylle taholle, tiedon kerääminen samaan paikkaan ja analysointi voivat

osaltaan luoda parempaa ja kattavampaa tietojohdosta poliisitoimintaa, helpottaa ja estää viranomaisen ristiriitaista viestimistä asiasta.

Haastattelut vahvistivat tietoperustassa esiin nousseita haasteita tietojenvaihdossa ja se nousi selkeäksi kehityskohteeksi. Poliisin yhteistyöverkostot ovat monipuolisia ja niitä kehitetään jatkuvasti, mutta yhteistyön tehokkuus ja tuloksellisuus voi kärsiä sen takia, että yhteistyökumppanit eivät välttämättä voi puhua yksittäisestä henkilöstä tai ryhmästä. Yhteistyössä vaihdetaan tälläkin hetkellä merkityksellistä tietoa, mutta poliisin osalta tiedonsaannin portit aukeavat kunnolla vasta rikoksen tapahduttua. Asiassa on syytä pohtia, onko nykyinen viranomaisten tietojenvaihtoon liittyvä lainsäädäntö ajan tasalla tai tulkitaanko lakeja liian ahtaasti. On syytä huomioida, että katujengien torjumisessa tiedustelu ja tietojen kerääminen ovat alussa avainasemassa. Jengeihin tulisi päästä puuttumaan heti niiden elinkaaren alussa, jolloin niihin vaikuttaminen olisi huomattavasti helpompaa. Mikäli jengi vakiinnuttaa asemansa, on sen torjuminen haastavampaa. Poliisin ja poliisin yhteistyökumppaneiden välistä yhteistyötä tulee pyrkiä kehittämään etupainotteiseen suuntaan, jotta mahdollisista muodostumassa olevista katujengeistä saataisiin ensisignaalit ja pystyttäisiin keräämään tietoa. Tässä kohtaa tietojenvaihdon pitäisi olla nykyistä helpompaa, jotta asiaan voitaisiin tosiasiallisesti vaikuttaa, vaikka yksilöt eivät olisikaan vielä syyllistyneet rikoksiin. Tiedustelu ja tiedon analysoiminen ovat avainasemassa. Hyvän analysoinnin seurauksena toimintaa pystytään ohjaamaan oikeaan suuntaan. Kuten tietoperustassa sekä haastatteluissa tuli esille, nuorisoryhmä saattaa käyttää sosiaalisessa mediassakin yhtenäisiä tunnuksia tai jakaa huolta-aiheuttavaa materiaalia. Poliisilla saattaa olla erinäisiä rajoituksia tehtäessä avointen lähteiden tiedustelua. Yhteistyötä tehtäessä on hyvä huomioida, että järjestöillä ei tällaisia ole. Poliisi saattaakin saada erittäin reaaliaikaista ja relevanttia tietoa alueella toimivilta järjestöiltä.

Huomioitavaa yhteistyön kehittämisessä on milloin ja miten haitalliseen toimintaan vaikutetaan. Poliisin ja poliisin yhteistyökumppaneiden pitää pyrkiä vaikuttamaan henkilöihin nimenomaan samanaikaisen yhteistyön keinoin. Haastattelujen perusteella poliisi tekee hyvin monipuolista yhteistyötä, mutta yhteistyötä ei välttämättä pystytä tekemään samanaikaisesti. Tällöin kohteeseen vaikuttaminen ei välttämättä ole niin tehokasta. Samanaikaisen toiminnan esteenä saattavat olla tietojenvaihdossa esiintyneet ongelmat, jolloin yhteistyökumppanit eivät välttämättä edes tiedä mitä toinen tekee. Esimerkiksi vankila on paikka, jossa yhteistyötä voitaisiin suorittaa samanaikaisesti toimijoiden kesken. Kohdehenkilön tiedetään olevan siellä tietyn aikaa ja häneen tulisi silloin pyrkiä vaikuttamaan. Huomioitavaa on myös, että katujengi voi syntyä niin sanotusta vankilajengistä, kuten Ruotsissa on tapahtunut Werewolf Legionin kohdalla (Edling ym. 2017, 325). Ankkuritoiminta on hyvä esimerkki yhteistyöstä, jossa kohteeseen pyritään vaikuttamaan samanaikaisesti. Ankkuritoiminnassakin tulee huomioida, että nuorta tulee pystyä tosiasiallisesti seuraamaan vielä tapaamisten jälkeenkin. Yksi huomio asiaan liittyen on, onko tarpeeksi tehokasta ankkuritoimintaa se, että

nuorta seurataan muutama kuukausi alkukeskustelun jälkeen ja mikäli hän ei ole jäänyt kiinni uudesta rikoksesta, asia on kunnossa? Nuorta pitäisi mahdollisuuksien mukaan tukea ja ohjata pidemmän aikaa, mutta poliisin tehtävä se ei yksinään ole.

Ennalta estämisessä tulee huomioida yhteistyöverkostojen toiminta. Katujengien torjunta vaatii maailmalta saatujen esimerkkien (kuten Ruotsin PANTHER-mallin) mukaan yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Saatujen ensisignaalien jälkeen viranomaisten pitää pyrkiä suorittamaan laajaa tiedonhankintaa ja myös jakamaan sitä avoimesti viranomaisten kesken. Saatu tieto analysoidaan ja siitä jalostetaan toimenpiteet ongelman ratkaisemiseksi. (Leinfelt & Rostami 2012, 262-267.) Haastattelujen perusteella myös Suomessa poliisi tekee vastaavanlaista toimintaa. Poliisi pyrkii tunnistamaan signaaleita ja hankkimaan tietoa. Tässä kohtaa on kuitenkin hyvä tiedostaa olemassa olevat haasteet tietojenvaihdossa. Haasteita esiintyy myös tiedon keräämisessä samaan paikkaan, mikä taas vaikeuttaa kokonaisvaltaista analyysiä. Yhteistyössä tulee ottaa huomioon myös järjestöt, erityisesti maahanmuuttajajärjestöt. Poliisi ja esimerkiksi nuorisotoimi tekevät jo nyt yhteistyötä maahanmuuttajajärjestöjen kanssa ja nuorisotoimi on myös saanut jalkautettua maahanmuuttajajärjestöihin kuuluvia henkilöitä liikkumaan nuorten pariin. Tällaista yhteistyömallia on käytetty myös muualla maailmalla.

Nuorille tulisi myös kehittää jonkinlainen tukipalvelu tai ohjelma, mikäli he haluavat irtaantua katujengeistä vapaaehtoisesti. Kuten tietoperustassa on mainittu, henkilö saattaa kasvaa ulos jengielämästä erinäisistä syistä. Jengissä oloaikana on saattanut tulla velalliseksi jengiä kohtaan tai jengistä irtautumisesta joutuu maksamaan erorahaa, joka vaikeuttaa lähtemistä. Nuori saattaa tarvita tukea uudenlaisen elämän luomisessa.

Syrjäytymisen torjuminen on yhteiskunnan eri toimijoiden välinen tehtävä. Haastatteluissa nousi esiin tähän liittyen esimerkiksi kaupunkisuunnittelu, joka on saattanut edesauttaa esimerkiksi Ruotsin puolella katujengien kehittymistä. Poliisi itsessään ei tee kaupunkisuunnittelua, mutta poliisin on mahdollista yhteistyön avulla kerätä entistä tehokkaammin havaintoja ja dataa, jota voidaan hyödyntää kaupunkisuunnittelussa. Poliisin ja poliisin yhteistyökumppaneiden avulla yhteistyössä voidaan myös parhaimmillaan havaita signaalit nuoren syrjäytymisestä, jolloin asiaan voi olla mahdollista puuttua ajoissa.

Kouluissa nähdään lasten ja nuorten käytösten muutos sekä syrjäytymisen ensisignaalit. Kouluilla olisi mahdollisuus ilmoittaa poliisille siitä, että joku oppilas ei käy koulussa, mutta ilmoituksia tehdään vaihtelevasti. Perusopetuslain (628/1998) perusteella huoltajalle on mahdollista tuomita sakkorangaistus oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä, mikäli hän ei valvo huollettavan oppivelvollisuuden täyttymisestä. Olisi tärkeää, että koulut ottaisivat matalalla kynnyksellä yhteyttä viranomaisiin, jotta nuorille olisi mahdollisuus tehdä interventioita ennen kuin se on liian myöhäistä. Yhteistyössä koulutoimen kanssa tulisi pyrkiä

painottamaan tällaisten signaalien tärkeys. Tähän liittyen sosiaaliviranomaisten ja poliisin yhteistyössä pitäisi pystyä panostamaan tiedonvaihtamiseen, esimerkiksi koulun tehdessä oppilaasta lastensuojeluilmoituksen lastensuojelulle.

Haastatteluissa nousi uutena teemana esille sosiaalisen median vaikutus, jonka takia sosiaalinen media lisättiin tietoperustaan vasta haastattelujen jälkeen. Varsinkin nuoret ovat hyvin kyvykkäitä hyödyntämään sosiaalista mediaa ja se voi olla myös yksi osasy siihen, että nuoriso liikkuu varsinkin pääkaupunkisudulla paljon. Sosiaalisen median kautta on vaivatonta tutustua uusiin ihmisiin ja sitä kautta saa tietoa tapahtumista. Tuoreissa tutkimuksissa (Densley, Moser & Whittaker 2020) on havaittu, että katujengiläiset saattavat markkinoida itseään ja jengiään sosiaalisessa mediassa sekä nostaa statustaan julkaisemalla tekemiään rikoksia. Poliisin ja sen sidosryhmien on syytä ottaa sosiaalisesta mediasta ja internetistä löytyvät signaalit tällaisesta toiminnasta huomioon. Kuten tietoperustassa sekä haastatteluissa tuli esille, nuorisoryhmät saattavat käyttää sosiaalisessa mediassakin yhtenäisiä tunnuksia tai jakaa huolta-aiheuttavaa materiaalia. Poliisilla saattaa olla erinäisiä rajoituksia tehtäessä avointen lähteiden tiedustelua. Yhteistyötä tehtäessä on hyvä huomioida, että järjestöillä ei ole laillisia esteitä olla esillä sosiaalisessa mediassa. Poliisi saattaakin saada reaaliaikaista ja relevanttia tietoa alueella toimivilta järjestöiltä. Asiassa on kuitenkin hyvä tiedostaa, että internet ja sosiaalinen media ovat rajattomia työmaita. Haastattelujen perusteella poliisi ja yhteistyökumppanit ovat huomioineet sosiaalisen median vaikutuksen, mutta ongelma tuleekin esille juuri siinä, että internetissä ei voida valvoa kaikkea ja se täytyy hyväksyä. Poliisissa on myös ymmärretty, että mukanaolo sosiaalisessa mediassa voi auttaa ennalta estämään haitallisia tapahtumia. Poliisin tiedottaminen voi tapahtua myös sosiaalisessa mediassa. Katujengien osalta tulee kuitenkin pohtia, voidaanko sosiaalista mediaa hyödyntää enemmän signaalien saamisessa. Tässäkin asiassa nousee esille se, että mikäli poliisilla ei ole katujengeistä vastaavaa tahoa tai yhteistä, keskitettyä paikkaa tiedon keräämiselle, on signaalien hyödyntäminen haastavampaa.

Koska katujengeistä tehtyä eurooppalaista tutkimusta on vasta vähän, pitäisi Suomen pystyä ottamaan oppia muiden maiden tekemistä onnistumisista sekä epäonnistumisista. Varsinkin toisen polven maahanmuuttajien kotouttamiseen pitäisi pystyä panostamaan, koska aiemmissa tutkimuksissa heidän on huomattu liittyneen katujengeihin. (Vigil 2008, 60.) Nuorten ryhmäytymisen muodoista tarvitaan lisää tutkimustietoa, nimenomaan sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista. Tutkimusta pitäisi tehdä myös nuorilta itseltään, esimerkiksi kyselyn muodossa, jossa selvitetään kokevatko he kuuluvansa johonkin jengiin, minkälaiset heidän taustansa ovat ja miksi he ovat liittyneet jengiin. Poliisin pitäisi pystyä tehostamaan katujengeihin tai nuorten rikolliseen ryhmäytymiseen liittyvää tilastointia, jotta ilmiöstä saataisiin myös tilastollista tutkimustietoa.

Esille tulleiden havaintojen valossa katujengien torjumiseen voidaan soveltuvin osin hyödyntää myös järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan elementtejä. Varsinkin tunnistaminen ja tilannekuvan luominen on tärkeässä osassa, jotta ongelma ylipäättensä havaitaan ja tiedostetaan. Katujengien torjumisessa on syytä myös huomioida, että kysymyksessä saattavat olla nuoret henkilöt, joten torjuntatoimissa tulee ottaa huomioon yhteistyökumppanit, jotka ovat myös tekemisissä lasten ja nuorten kanssa.

6 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tieteellisessä tutkimuksessa on ensiarvoisen tärkeää, että työn luotettavuus ja laatu arvioidaan ja varmistetaan. Luotettavuus liittyy työn prosessin kaikkiin vaiheisiin, joten luotettavuuskysymykset tulee huomioida heti työn suunnitteluvaiheesta alkaen. (Kananen 2010, 68.) Tässä luvussa arvioidaan opinnäytetyön luotettavuutta, pohditaan työn tekoprosessia sekä reflektoidaan työn tekijöiden omaa oppimista.

6.1 luotettavuus ja laatu

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuskysymyksistä on monia näkökantoja, joten yksiselitteistä näkemystä siitä ei ole. Yleisesti käytettyjä laadullisen tutkimuksen arviointikriteereitä kuitenkin ovat dokumentaatio, luotettavuus itse tutkitun kannalta, ristiriidattomuus tulkinnossa ja saturaatio. Dokumentaatioon kuuluu, että kaikki tiedonkeruu-, analysointi- ja tulkintamenetelmiin liittyvät valinnat kirjataan ylös ja ne perustellaan. Dokumentaatio sisältää myös tutustumisen menetelmiin, jotta tutkimukseen osataan valita sitä parhaiten palvelevat menetelmät. Tulkinnan osalta hyvä ja tutkimuksen luotettavuutta lisäävä tapa on antaa informantin lukea aineisto ja tulkinnat. Tutkimus on luotettava informantin kannalta, mikäli hän hyväksyy tutkijan tulkinnan ja tulokset. Tulkinnasta täytyy huomioida, että tulkinnat voivat olla riippuvaisia tulkitsijoista, riippuen tarkastelukulmasta ja tutkimusongelmasta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että yhdestä ja samasta tutkimusongelmasta syntyisi useita eri tulkintoja. Tulkinnan luotettavuutta voi varmistaa sillä, että myös toinen tutkija tulee samaan loppupäätelmään, mikä myös vahvistaa tulkinnan ristiriidattomuutta. Saturaatio tarkoittaa aineiston kylläntymistä. Tutkimukseen otetaan uusia havaintoyksiköitä siihen saakka, kunnes uutta tietoa ei enää saada. (Kananen 2010, 69-70.)

Tässä tutkimuksessa tietoa on kerätty katujengejä käsittelevästä kirjallisuudesta, viranomaisten ohjaavista asiakirjoista, sekä teemahaastatteluilla. Kirjallisuudesta ja viranomaisten asiakirjoista luotu tietoperusta on dokumentoitu ja sen pohjalta luotiin teemat haastatteluja varten. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin ja tämän jälkeen saaduista materiaaleista muodostettiin johtopäätökset. Tutkimuksessa käytetyt laadulliseen

tutkimukseen liittyvät menetelmät on dokumentoitu ja niiden käyttö on perusteltu työn 3. luvussa.

Tässä tutkimuksessa tehdyssä haastattelussa esiin alkoivat nousta samat asiat. Tällä tavalla voitiin todeta, että aineistoa on saatu kerättyä tarvittava määrä. Haastattelujen tulokset arvioitiin molempien tutkimuksen tekijöiden toimesta ja niistä tehtiin myös erilliset johtopäätökset. Tutkimuksen tekijät havaitsivat, että heidän tulkintansa olivat yhteneväiset. Tulosten ja johtopäätösten kirjaamisen jälkeen kaikki materiaali lähetettiin vielä arvioitavaksi haastatelluille. Haastatelluilta ei tullut eriäviä mielipiteitä tuloksista ja johtopäätöksistä. Näin haastatteluista tuli tutkimuksen kannalta luotettavampi lähde.

6.2 Reflektointi

Tutkimuksen tekeminen on ollut tekijöilleen opettavainen prosessi. Tietoperustan luominen katujengeistä sekä jo olemassa oleviin viranomaisten ohjaaviin asiakirjoihin tutustuminen ja dokumentointi on luonut ymmärrystä katujengien muodostumisen syistä ja niiden mahdollisista torjuntakeinoista monialaisen yhteistyön keinoin. Tietoperustaa luodessa saattoi ajautua syvälle erilaisiin tutkimuksiin. Tutkimuskysymysten palauttaminen mieleen auttoi palaamaan tarkoituksenmukaisen tiedon etsinnälle. Tietoperustan luominen ennen haastattelua oli tärkeää. Oli mukava havaita, kuinka haastattelut vahvistivat ja kyllästivät tietoperustalla luotua tietoutta. Kun haastatteluissa ilmaantui jonkin seikka, niin huomasi, että tästä aiemmissa tutkimuksissa on ollut puhetta. Haastatteluissa nousi myös esille uutena teemana sosiaalinen media, jota ei tullut vastaan haastatteluista ennen tehdyssä tietoperustassa. Sen vuoksi oli tärkeää, että tutkimus piti sisällään tietoperustan luomisen kirjallisen aineiston perusteella sekä sen jälkeen haastatteluiden tekemisen, jota taas pystyttiin täydentämään aiemmalla tutkimuksella. Tämän ansiosta kirjalliselle pohjalle saatiin mukaan käytäntöä. Haastattelut loivat edellytyksiä ehdottaa toimintamalleja katujengien torjumiseen. On syytä kuitenkin huomata, että yhteistyötä ja toimintamalleja täytyy kehittää jatkuvasti eteenpäin.

Tutkimuksen tekeminen on ollut haastavaa, koska Suomessa ei ole aikaisemmin tutkittu katujengejä eikä niiden torjumisen edellytyksiä. Ulkomailla tehtyä tutkimusta tuli peilata Suomen tilanteeseen sopivaksi. Kuten tietoperustassa on tuotu esille, amerikkalainen katujengi saattaa olla hyvin erilainen kuin eurooppalainen katujengi. Tämän takia amerikkalaista tutkimusta ei ollut syytä ottaa tutkimukseen liiaksi mukaan.

Tutkimuksen tekemisen sujuvoittamiseksi oli tärkeää, että tutkimus koetaan hyödyllisenä tulevaisuutta ajatellen. Koska haastateltavat osallistuivat tutkimukseen positiivisin mielin, lisäsi se tutkimuksen tärkeyden tunnetta myös tutkijoille. Työn toimeksiantajan ja haastateltavien positiivinen suhtautuminen työn merkityksellisyyteen on ollut omiaan lisäämään työn tekijöiden motivaatiota olla osana luomassa ratkaisuja Suomen sisäisen

turvallisuuden parantamiseksi. Tehdyt haastattelut ovat luoneet ymmärrystä, minkälaista yhteistyötä viranomaisilla on, sekä minkälaisia heidän yhteistyökumppaneidensa tulisi olla ongelmaan puuttumiseksi. Tutkimuksen suorittaminen on lisäksi antanut mahdollisuuden verkostoitumiseen, mikä osaltaan voi helpottaa tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävää yhteistyötä. Kuten tutkimuksessa on todettu, yhteistyön merkitys on erittäin tärkeää ennalta estämisen työssä ja työssä muutenkin.

Tutkimuksen tekijät kokevat työn olevan onnistunut ja tuovan esille niitä asioita, joita katujengien torjumisessa täytyy tiedostaa ja kehittää. Tutkimusta tehtäessä nousi ajatuksiin useampia erilaisia tutkimuksia, joita olisi hyvä tehdä tämän teeman pohjalta. Koska suurimmassa osassa haastatteluista ei uskallettu ottaa kantaa, minkälaisia henkilöitä nuorisoryhmissä on ja onko kyseessä sittenkin katujengejä, nousi esiin ajatus nuorille tehtävästä survey-kyselystä. Kyselyn tekeminen olisi kuitenkin mennyt ohi tämän tutkimuksen aiheen eli yhteistyön ja sen kehittämisen.

Tutkimuksen aihe tuntuu olevan Euroopassakin ajankohtainen, koska viime vuosina aiheesta on aloitettu tekemään tutkimusta sekä kirjoittamaan lehdissä. Koskinen (2020) kirjoitti Iltalehdelle artikkelin jengiväkivallan uhasta Ruotsin demokratialle. Artikkelin kirjoitti Ruotsin poliisijohtaja Anders Thornbergin lausunnosta. Thornbergin mukaan ruotsalainen demokratia on uhattuna, mikäli he eivät puutu jengiväkivaltaan sekä sallivat rinnakkaisyhteiskuntien muodostumisen sosiaalisista ja taloudellisista ongelmista kärsiville asuinalueille. Ruotsissa kilpailevat jengit ammuskelevat ja tekevät pommi-iskuja, varsinkin maahanmuuttajavaltaisilla alueilla Tukholmassa, Göteborgissa ja Malmössä. Lisäksi perhetaustaisten klaanien kiristynyt ote joillakin alueilla huolestaa. Thornbergin mukaan asiassa tarvitaan keskustelua. (Koskinen 2020.) Toivottavasti tämä tutkimus avaa myös Suomessa keskustelua aiheen ympärille, vaikka Suomessa tilanne ei ole ainakaan vielä, samanlainen kuin Ruotsissa. Keskustelua pitäisi pystyä käymään ennen kuin tilanne muuttuu Suomessa vakavaksi. Signaalit katujengeistä tai niiden muodostumisesta tulee ottaa vakavasti ja niihin tulee alkaa reagoimaan välittömästi.

Lähteet

Painetut

Aldridge, J., Medina, J. & Ralphs, R. 2008. Dangers and problems of doing 'gang' research in the UK. Teoksessa Lien, I., Peterson, D. & van Gemert, F. (toim.) 2008. Street Gangs, Migration and Ethnicity. Devon: Willan Publishing.

Aldridge, J., Medina, J. & Ralphs, R. 2012. Counting Gangs: Conceptual and Validity Problems with the Eurogang Definition. Teoksessa Esbensen, F-A. & Maxson C. L. (toim.) 2012. Youth Gangs in International Perspective. New York: Springer.

Brick, B. T., Esbensen, F-A., Melde, C., Taylor, T. J. & Tusinski, K. 2008. The role of race and ethnicity in gang membership. Teoksessa Lien, I., Peterson, D. & van Gemert, F. (toim.) 2008. Street Gangs, Migration and Ethnicity. Devon: Willan Publishing.

Carlsson, Y. & Decker, S.H. Gang and Youth Violence Prevention and Intervention: Contrasting the Experience of the Scandinavian Welfare State with the United States. Teoksessa Decker, S.H. & Weerman, F. M. (toim.) 2005. European street gangs and troublesome youth groups. AltaMira Press.

Decker, S. & van Gemert, F. 2008. Migrant groups and gang activity: a contrast between Europe and the USA. Teoksessa Lien, I., Peterson, D. & van Gemert, F. (toim.) 2008. Street Gangs, Migration and Ethnicity. Devon: Willan Publishing.

Esbensen, F. & McCuddy, T. 2020. Tohe Role of Online Communication Among Gang and Non-gang Youth. Teoksessa Melde, C. & Weerman, F. (toim.) 2020. Gangs in the Era of Internet and Social Media. Cham: Springer.

Eskola, J. 2018. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Valli, R. (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. 5. Uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 10. Painos. Tallinna: Vastapaino.

Feixa, C., Fernández-Planells, A., Oliver, M. & Sanchez-García, J. 2020. Researching Transnational Gangs as Agents of Mediation in the Digital Era. Teoksessa Melde, C. & Weerman, F. (toim.) 2020. Gangs in the Era of Internet and Social Media. Cham: Springer.

- Forkby, T., Kuosmanen, J. & Örnlin, H. 2020. Leaving Gangs-Failed Brotherhood and Reconstructed Masculinities. Teoksessa Melde, C. & Weerman, F. (toim.) 2020. Gangs in the Era of Internet and Social Media. Cham: Springer.
- Hess, K. M. 2010. Juvenile Justice. 5. Uudistettu painos. Wadsworth: Belmont
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Klein, M. W. 2006. The Value of Comparisons in Street Gang Research. Teoksessa Short Jr. J.F & Hughes, L. A.: Studying youth gangs 2006. The Rowman & Littlefield Publishers, Inc., Oxford.
- Koskela, K. 2002. Huligaanit - Katuelämää Sörkassa suurlakosta sisällisotaan. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 870. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Leinfelt, F. & Rostami, A. 2012. The Stockholm Gang Intervention and Prevention Project (SGIP): Introducing a Holistic Approach to Gang Enforcement. Teoksessa Esbensen, F-A. & Maxson, C.: Youth gangs in International Perspective. 2012. New York: Springer.
- Puusa, A. 2020. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Juuti, P. & Puusa, A. (toim.) 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.
- Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus sisällönanalyysi. 9. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Shashkin, A. Origins and development of racist skinheads in Moscow. 2008. Teoksessa Lien, I., Peterson, D. & van Gemert, F. (toim.) 2008. Street Gangs, Migration and Ethnicity. Devon: Willan Publishing.

Stuifbergen, J. & van Gemert, F. 2008. Gangs, migration, and conflict: Thrasher's theme The Netherlands. Teoksessa Lien, I., Peterson, D. & van Gemert, F. (toim.) 2008. Street Gangs, Migration and Ethnicity. Devon: Willan Publishing.

Vigil, J. D. Mexican migrants in gangs: a second-generation history. 2008. Teoksessa Lien, I., Peterson, D. & van Gemert, F. (toim.) 2008. Street Gangs, Migration and Ethnicity. Devon: Willan Publishing.

Sähköiset

Aro, J. 2010. Väkivaltainen Black Cobra kylvää pelkoa Ruotsissa. HS. Viitattu 1.8.2020. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000004746503.html>

Bjørge, T. & Carlsson, Y. 2005. Early Intervention with Violent and Racist Youth Groups. Viitattu 5.10.2020. <https://www.files.ethz.ch/isn/27305/677.pdf>

Covey, H.C. 2010. Street Gangs Throughout the World. Second Edition. Charles C Thomas Publisher Ltd.: Springfield.

Decker, S., Irwin-Rogers, K., Rostami, A., Stephenson, S. & Van Hellefont, E. 2019. European street gangs and Urban Violence. Teoksessa: Allen, A., Asiki, G., DeVerteuil, G., Pearson, A. & Vojnovic, I. (toim.) 2019. Handbook of Global Urban Health. New York: Routledge. e-kirja.

Densley, J. 4.2020. The Handbook of Collective Violence: Current Developments and Understanding. Viitattu 22.10.2020. https://www.researchgate.net/publication/341464059_Collective_Violence_Online_When_Street_Gangs_Use_Social_Media

Densley, J., Moser, K. S. & Whittaker, A. 25.04.2020. No two gangs are alike: The digital divided in street gangs' differential adaptations to social media. Viitattu 21.10.2020. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563220301564?via%3Dihub>

Edling, C., Liljeros, F., Mondani, H. & Rostami, A. 1.7.2017. Criminal organizing applying the theory of partial organization to four organized crime. Viitattu 22.10.2020.

<https://link.springer.com/article/10.1007/s12117-017-9315-6>

Euroopan Unionin neuvoston päätös 6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2. Viitattu 7.6.2020.

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10415-2000-INIT/fi/pdf>

EUROPOL. 2011. Europol-katsaus - Yleiskertomus Europolin toiminnasta. Euroopan poliisivirasto. Viitattu 14.5.2020.

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwig58_Wy7LpAhWss4sKHUQ-B8AQFjABegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fwww.europol.europa.eu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fdocuments%2Ffi_europolreview.pdf&usq=AOvVaw1Hg86oA4d7_jam0KG8q3oB

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. E-kirja. Edita: Helsinki

Heiskanen, H. 2020. Voimakas räjähdys asuintalossa Norrköpingissä - Aftonbladet:

Kohteena oli rikollisjengin johtohahmo. Yle. Viitattu 14.5.2020.

<https://yle.fi/uutiset/3-11169578>

Härkönen, A. 19.6.2019. Harrastuskulut alas, kotiintuloajat kaikille ja vanhempainpartiot kaduille - Tällainen on Islannin malli, jonka hallitus haluaa suomalaistaa. Yle. Viitattu

21.10.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-10832294>

Holgersson, S., Leinfelt, F. & Rostami, A. 2012. An Exploratory Analysis of Swedish Street Gangs: Applying the Maxson and Klein Typology to a Swedish Gang Dataset. Viitattu 15.10.2020.

https://www.researchgate.net/publication/274215093_An_Exploratory_Analysis_of_Swedish_Street_Gangs_Applying_the_Maxson_and_Klein_Typology_to_a_Swedish_Gang_Dataset

Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus 20/2004. Viitattu 7.6.2020.

https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2004/20040020/20040020_2

Karjalainen, J. 24.10.2019. Katujengejä vai kaveriporukoita? Nuorten rötöstelyä paisuteltu eri puolilla Suomea, Jyväskylässä poliisi teki tiedotuksessa täyskäännöksen.

Yle. Viitattu 21.10.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11033917>

Karpakka, A. 30.7.2010. Erittäin väkivaltainen rikollisjengi kaavailee laajentamista Suomeen. Keski-suomalainen. Viitattu 15.5.2020.

<https://www.ksml.fi/kotimaa/Erittäin-väkivaltainen-rikollisjengi-kaavailee-laajenemista-Suomeen/160763>

Keskusrikospoliisi. 2018. Poliisin Exit-toiminta auttaa irrottautumaan vakavan rikollisuuden piiristä. Poliisi. Viitattu 04.08.2020.

https://www.poliisi.fi/keskusrikospoliisi/tiedotteet/1/0/poliisin_exit-toiminta_auttaa_irrottautumaan_vakavan_rikollisuuden_piirista_69899

Koskinen, M. 2.11.2020. Ruotsin poliisijohtaja FT:lle: Jengiväkivalta on uhka Ruotsin demokratialle. Iltalehti. Viitattu 5.11.2020.

<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/de62d04f-5961-4eb2-9766-fa4571fdf238>

Laitinen, K., Jukarainen, P. & Boberg, H. 2016. Maahanmuutto & turvallisuus -arvioita nykytilasta ja ennusteita tulevaisuudelle. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 7/2016. Viitattu 04.08.2020.

https://tietokayttoon.fi/documents/10616/2009122/7_Maahanmuutto+ja+turvallisuus.pdf/f436c89f-beff-4c65-b814-f4c1a44f6e46?version=1.0

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621. Viitattu 26.07.2020.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>

Liesmaa, P. 9.3.2020. Huumeita, aseita, ryöstöjä, jengiytymistä - Poliisit: Ruotsin kehitys on rantautunut Suomeen. Viitattu 15.5.2020.

<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/c8e00504-84c7-452a-8ac8-0f9f525fb8ac>

Mallion, J. & Wood, J. 15.09.2020. Street Gang Intervention: Review and Good Lives Extension. Viitattu 21.10.2020. <https://www.mdpi.com/2076-0760/9/9/160/htm>

MTV. 2014. Voisiko häikäilemätön Black Cobra -jengi rantautua Suomeen? Poliisi vastaa. Viitattu 15.5.2020.

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/voisiko-haikailematon-black-cobra-jengi-rantautua-suomeen-poliisi-vastaa/4394476#gs.bosoh2>

Neuvoston puitepäättös 2008/841/YOS. Viitattu 7.6.2020.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX%3A32008F0841>

Parikka, M. 2020. Poliisin tilastot kertovat: Järjestyshäiriöt ovat kasvaneet Helsingissä.

Viitattu 15.10.2020. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006586533.html>

Perusopetuslaki 628/1998. Viitattu 12.10.2020.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetuslaki>

- Poliisi. 2019. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta -käsikirja. Viitattu 14.5.2020.
https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polisenax_wwwstructure/79346_JR-kasikirja_netiversio.pdf?bbe1899d20b4d688
- Poliisi. 2020a. Ennalta estävä poliisitoiminta Helsingissä. Viitattu 7.6.2020.
<https://www.poliisi.fi/helsinki/ennaltaestava>
- Poliisi. 2020b. Keskusrikospoliisin tehtävät. Viitattu 14.5.2020.
https://www.poliisi.fi/keskusrikospoliisi/tietoa_krp_sta
- Poliisilaki 872/2011. Viitattu 15.10.2020.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110872>
- Rikoslaki 39/1889. Viitattu 7.6.2020.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- Sisäasiainministeriö. 2012. Turvallisempi huominen. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Sisäasiainministeriön julkaisusarja 26/2012. Viitattu 25.07.2020.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79434/sm_262012.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sisäasiainministeriö. 2013. Ankkuri-malli moniviranomaisyhteistyössä. Sisäasiainministeriön julkaisuja 30/2013. Viitattu 04.08.2020.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79022/Ankkuri-malli%20moniviranomaisyhteisty%c3%b6ss%c3%a4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Sisäministeriö. 2019a. Enska - Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023. Viitattu 15.5.2020.
<https://intermin.fi/documents/1410869/4024872/Poliisin+ennalta+estävän+työn+strategia+2019-2023.pdf/aee0d1f5-8fc9-fac6-1e60-68c0374e296f/Poliisin+ennalta+estävän+työn+strategia+2019-2023.pdf.pdf>
- Sisäministeriö. 2019b. Ankkuritoiminnan käsikirja. Viitattu 18.11.2020.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161483/SM_16_19_Ankkuritoiminnan_kasikirja.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Suhonen, J. 2019. Uudet jengit etsivät jalansijaa Suomesta - RMI ja No Surrender MC ovat jo löytäneet jäseniä Suomesta. Hämeen Sanomat. Viitattu 15.06.2020.
<https://www.hameensanomat.fi/uutiset/uudet-jengit-etsivat-jalansijaa-suomesta-rmi-ja-no-surrender-mc-ovat-jo-loytaneet-jasenia-suomesta-692886/>

Tiimonen, H. & Nikander, M. 2016. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden keskinäisriippuvuus. Sisäministeriön julkaisu 34/2016. Sisäministeriö, Helsinki. Viitattu 20.07.2020.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79229/Sisaisen_ja_ulkoisen_turvallisuuden_keskinaisriippuvuus.pdf

Töyrylä, K. 2020. Tuleeko Tanskan ja Ruotsin katuväkivallasta arkipäivää meilläkin? Tämä alakulttuuri ei syntynyt ulkomailla, sanoo tanskalainen Rachid Moutiq. Viitattu 5.6.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11171797>

Vaalisto, H. 2019. Suomalainen Europol-pomo: Järjestäytyneestä rikollisuudesta on tullut uusi normaali. Ilta-Sanomat. Viitattu 14.5.2020. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006222850.html>

Valtioneuvosto. 2013a. Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa tehostetaan. Viitattu 14.5.2020. https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410869/jarjestaytyneen-rikollisuuden-torjuntaa-tehostetaan

Valtioneuvosto. 2013b. Valtioneuvoston periaatepäätös järjestäytyneen rikollisuuden strategiasta. Viitattu 25.07.2020. <https://docplayer.fi/3541784-Valtioneuvoston-periaatepaatos-jarjestaytyneen-rikollisuuden-torjunnan-strategiasta.html>

Wallenius, D. 2019. Malmössä on ammuttu kuoliaaksi 38 ihmistä jengien välienselvittelyissä viime vuosina - poliisi selvitti kuusi tapausta. Kainuun Sanomat. Viitattu 14.5.2020. <https://www.kainuunsanomat.fi/artikkeli/mallossa-on-ammuttu-kuoliaaksi-38-ihmista-jengien-valienseelvittelyissa-viime-vuosina-poliisi-selvitti-kuusi-tapausta-173023125/>

Julkaisemattomat

Helsingin poliisilaitos. 2020. Työntekijän haastattelu. 16.10.2020. Helsinki.

HelsinkiMissio, Aggredi. 2020. Työntekijän haastattelu. 06.10.2020. Helsinki.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos. 2020. Työntekijän haastattelu. 16.10.2020. Vantaa.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos. 2020. Työntekijän haastattelu. 08.10.2020. Espoo.

Keskusrikospoliisi. 2020a. Työntekijän haastattelu. 14.10.2020. Vantaa.

Keskusrikospoliisi. 2020b. Työntekijän haastattelu. 14.10.2020. Vantaa.

Rikosseuraamuslaitos. 2020. Työntekijän haastattelu. 12.10.2020. Vantaa.

Vantaan kaupunki, Perhepalvelut. 2020. Työntekijän haastattelu. 15.10.2020. Internet.

Vantaan kaupunki, Jalkautuva nuorisotyö. 2020. Työntekijän haastattelu. 13.10.2020. Vantaa.

Kuviot

Kuvio 1: Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategian toimenpidelistan kohdat, joiden päävastuu on poliisihallituksella.....	24
Kuvio 2: Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan työlistan kulmakivet	24
Kuvio 3: Järjestäytyneen rikollisuuden erityispiirteitä.....	26
Kuvio 4: Ankkuri toimintaan osallistuvat viranomaiset.....	32
Kuvio 5: Tietoperustan pohjalta esiin nousseet teemat.....	40

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelun runko, Poliisi.	71
Liite 2: Teemahaastattelun runko, Rikosseuraamuslaitos.	72
Liite 3: Teemahaastattelun runko, Nuorisotyö.	73
Liite 4: Teemahaastattelun runko, Sosiaalityö.	74

Liite 1: Teemahaastattelun runko, Poliisi.

1. Ennalta estäminen

- Minkä vuoksi katujengeihin liitytään?
- Mitä keinoja tällä hetkellä käytetään?
- Ovatko nykyiset keinot (Ankkuri, Exit, viestintä) riittäviä torjumaan uhkaa ennalta?
- Onko yhteistyöverkosto riittävän laaja?
- Mitä muita ennalta estämisen keinoja olisi mahdollista kehittää/käyttää?

2. Rikos ei saa kannattaa

- Pystyykö poliisi hyödyntämään yhteistyökumppaneitaan rikoshyödyn ja sarjoittamisen osalta?

3. Syrjäytyminen

- Onko poliisin mahdollista saada yhteistyökumppaneilta ja sidosryhmiltä jo ensimmäiset signaalit syrjäytymisestä?
- Onko nykyinen lainsäädäntö rajoittava vai edesauttava tekijä signaalien välittämisessä viranomaiselta toiselle?
- Minkälaisilla keinoilla syrjäytymistä voitaisiin ennalta ehkäistä?

4. Tilannekuva ja tunnistaminen

- Onko poliisilla ja poliisin yhteistyökumppaneilla tällä hetkellä valmiutta tunnistaa signaalit katujengien olemassaolosta?
- Onko yhteistyöverkostossa kyky tunnistaa katujengi ilmiötasolla?
- Soveltuuko Eurogangin määritelmä katujengeistä Suomeen?

5. Monialainen yhteistyö

- Onko työskentely poikkihallinnollista ja tiedon kulku kattavaa?
- Onko yhteistyössä huomioitu kaikki tarpeelliset toimijat?
- Miten yhteistyötä voitaisiin parantaa entisestään?

Liite 2: Teemahaastattelun runko, Rikosseuraamuslaitos.

1. Ennalta estäminen

- Minkä vuoksi katujengeihin liitytään?
- Mitä keinoja tällä hetkellä käytetään?
- Ovatko nykyiset keinot (Ankkuri, Exit, viestintä) riittäviä torjumaan uhkaa ennalta?
- Onko yhteistyöverkosto riittävän laaja?
- Mitä muita ennalta estämisen keinoja olisi mahdollista kehittää/käyttää?

2. Rikos ei saa kannattaa

- Onko Rikosseuraamuslaitoksella mahdollisuutta tukea tämän teeman osalta poliisia?

3. Syrjäytyminen

- Onko Rikosseuraamuslaitoksella kyky havaita syrjäytymisen/katujengiytymisen signaalit?
- Onko nykyinen lainsäädäntö rajoittava vai edesauttava tekijä signaalien välittämisessä viranomaiselta toiselle?
- Minkälaisilla keinoilla syrjäytymistä voitaisiin ennalta ehkäistä vankilaolosuhteissa

4. Tilannekuva ja tunnistaminen

- Onko Rikosseuraamuslaitoksella tällä hetkellä valmiutta tunnistaa signaalit katujengien olemassaolosta?
- Onko yhteistyöverkostossa kyky tunnistaa katujengi ilmiötasolla?
- Soveltuuko Eurogangin määritelmä katujengeistä Suomeen?

5. Monialainen yhteistyö

- Onko työskentely poikkihallinnollista ja tiedon kulku kattavaa?
- Onko yhteistyössä huomioitu kaikki tarpeelliset toimijat?
- Miten yhteistyötä voitaisiin parantaa entisestään?

Liite 3: Teemahaastattelun runko, Nuorisotyö.

1. Ennalta estäminen

- Onko jalkautuvan nuorisotyön/nuorisotyön tehtäväkentässä havaittu nuorten henkilöiden yhteen-liittymiä, jotka eroaisivat aiemmasta?
- Onko yhteistyöverkosto riittävän laaja tarvittaessa ennalta estämään haitallisia nuorisotapaamisia?

2. Rikos ei saa kannattaa

- Onko nuorisotyöllä kykyä tunnistaa samojen nuorten tekemiä tekoja, jotka saattavat olla laittomia?
- Kuinka nuorisoa voisi motivoida siihen, etteivät he syyllistyisi rikoksiin?
- Onko nuorisotyö havainnut, että jotkut nuorisoryhmät käyttäytyvät samalla tavalla tai heillä on yhtenäinen ulkoinen tunnus?

3. Syrjäytyminen

- Minkälaisia ensisignaaleja on nuoren syrjäytymisen kohdalla?
- Voidaanko näitä signaaleja helposti havaita tällä hetkellä?
- Onko nykyinen lainsäädäntö rajoittava vai edesauttava tekijä signaalien välittämisessä viranomaiselta toiselle?
- Minkälaisilla keinoilla syrjäytymistä voitaisiin mahdollisesti ennalta ehkäistä?

4. Tilannekuva ja tunnistaminen

- Jos Suomessa esiintyy/alkaisi muodostumaan katujengejä, onko nuorisotyöllä kykyä tunnistaa ilmiö?
- Onko nuorisotyön koulutuksessa huomioitu katujengien mahdollinen olemassaolo?
- Mikä on teidän mielestänne katujengi?

5. Monialainen yhteistyö

- Onko nuorisotyön työskentely poikkihallinnollista ja tiedon kulku kattavaa?
- Onko yhteistyössä huomioitu kaikki tarpeelliset toimijat?
- Miten yhteistyötä voitaisiin parantaa entisestään?

Liite 4: Teemahaastattelun runko, Sosiaalityö.

1. Ennalta estäminen
  - Onko sinun tehtäväkentässäsi havaittu nuorten henkilöiden yhteenliittymiä, jotka eroaisivat aiemmasta?
  - Onko yhteistyöverkosto riittävän laaja tarvittaessa ennalta estämään haitallisia nuorisotapaamisia?

2. Rikos ei saa kannattaa
  - Onko poliisin sosiaalityöntekijällä kykyä tunnistaa samojen nuorten tekemiä tekoja, jotka saattavat olla laittomia?
  - Kuinka nuorisoa voisi motivoida siihen, etteivät he syyllistyisi rikoksiin?
  - Oletteko havainneet, että jotkut nuorisoryhmät käyttäytyvät samalla tavalla tai heillä on yhtenäinen ulkoinen tunnus?

3. Syrjäytyminen
  - Minkälaisia ensisignaaleja on nuoren syrjäytymisen kohdalla?
  - Voidaanko näitä signaaleja helposti havaita tällä hetkellä?
  - Onko nykyinen lainsäädäntö rajoittava vai edesauttava tekijä signaalien välittämisessä viranomaiselta toiselle?
  - Minkälaisilla keinoilla syrjäytymistä voitaisiin mahdollisesti ennalta ehkäistä?

4. Tilannekuva ja tunnistaminen
  - Jos Suomessa esiintyy/alkaisi muodostumaan katujengejä, onko nuorisotyöllä kykyä tunnistaa ilmiö?
  - Onko poliisin sosiaalityöntekijän koulutuksessa huomioitu katujengien mahdollinen olemassaolo?
  - Mikä on teidän mielestänne katujengi?

5. Monialainen yhteistyö
  - Onko teidän työskentelyenne poikkihallinnollista ja tiedon kulku kattavaa?
  - Onko yhteistyössä huomioitu kaikki tarpeelliset toimijat?
  - Miten yhteistyötä voitaisiin parantaa entisestään?